

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

**Vývoj Cílů udržitelného rozvoje OSN v zemích E7
– se zaměřením na chudobu a hlad**

Bc. Pavla Blaszczyková

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Pavla Blaszczyková

Hospodářská politika a správa
Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Vývoj Cílů udržitelného rozvoje OSN v zemích E7 – se zaměřením na chudobu a hlad

Název anglicky

Progress towards the Sustainable Development Goals in E7 countries – focusing on poverty and hunger

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je analýza plnění Cílů udržitelného rozvoje (SDGs), se zaměřením na dva stěžejní body – konec hladu a chudoby – v zemích E7 (Emerging Seven – Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Indonésie, Mexiko, Turecko). Dílčím cílem práce je srovnání situace v těchto zemích na základě daných ukazatelů a zhodnocení nejúčinnějších a nejméně účinných postupů dosahování cílů.

Metodika

Diplomová práce je složena ze dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část se zaměřuje na studium dostupných zdrojů o fungování OSN, plnění Cílů udržitelného rozvoje a jejich návaznost na Rozvojové cíle tisíciletí (MDGs). Dále objasnění pojmů hlad a chudoba a přiblížení situace v zemích E7. V praktické části je ke splnění stanovených cílů využita metoda komparace, a na základě vybraných ukazatelů je porovnána situace v jednotlivých zemích (Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Indonésie, Mexiko, Turecko).

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

Chudoba, hlad, E7, cíle udržitelného rozvoje, OSN, SDGs

Doporučené zdroje informací

Jeníček, V. a Foltýn, J. Globální problémy světa v ekonomických souvislostech. Praha : C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-326-4

Ravallion, M. The Economics of Poverty: History, Measurement, and Policy. New York: Oxford University Press. 2016. ISBN 978-0-19-021276-6 .

Todaro, M. P. a Smith, S. C. Economic Development. Boston: Pearson Addison Wesley, 2011. ISBN 978-1-4082-8447-6.

Tožička, Tomáš a kol. Perspektivy rozvoje. Praha : Ekumenická akademie, 2016. ISBN 978-80-87661-22-2.

United Nations. The Millennium development goals report. New York : United Nations, 2015. ISBN 978-92-1-101320-7.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavel Kotyza, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 2. 3. 2020

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 3. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 11. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vývoj Cílů udržitelného rozvoje OSN v zemích E7 – se zaměřením na chudobu a hlad" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 2. 4. 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Pavlu Kotyzovi, Ph.D. za jeho odborné rady, ochotu a čas, který mi v průběhu psaní této práce věnoval.

Vývoj Cílů udržitelného rozvoje OSN v zemích E7 – se zaměřením na chudobu a hlad

Abstrakt

Diplomová práce s názvem „Vývoj Cílů udržitelného rozvoje OSN v zemích E7 – se zaměřením na chudobu a hlad“ se zabývá cíli OSN jako jedním ze zásadních nástrojů k řešení globálních problémů, v tomto případě především pro boj s chudobou a hladem. Práce je zaměřena na sledování situace v zemích E7 (Emerging 7), kam spadá Brazílie, Čína, Indie, Indonésie, Rusko, Mexiko a Turecko, protože právě ekonomiky těchto zemí jsou momentálně na vzestupu a lze tedy sledovat, zda a jak zlepšování hospodářské situace země přispívá k řešení těchto globálních problémů. Toto zjištění, vysledování příčin a souvislostí je jedním ze základních cílů práce. Úvodní část je věnována představení práce OSN i uvedení do problematiky chudoby a hladu. Práce si klade za cíl nabídnout i možná doporučení pro zefektivnění naplňování cílů a zlepšení situace v zemích s horšími výsledky, na základě poučení ze zemí, které se s těmito problémy vypořádávají lépe. Je však zřejmé že tato problematika je velmi komplexní a nelze nabídnout jednoduché řešení. Na základě analýzy bylo zjištěno, že největší výzvou je plnění těchto cílů pro Indii a Indonésii a pro zlepšení situace v těchto zemích bylo navrženo zavedení CCT programu po vzoru Brazílie a Mexika.

Klíčová slova: Chudoba, hlad, země E7, Cíle udržitelného rozvoje, OSN, SDGs, Rozvojové cíle tisíciletí, MDGs,

Progress towards the Sustainable Development Goals in E7 countries

– focusing on poverty and hunger

Abstract

Diploma thesis “Progress towards the Sustainable Development Goals in E7 countries – focusing on poverty and hunger” is mainly focused on UN goals as one of the fundamental tools for solving global problems, in this case especially fighting poverty and hunger. The thesis deals with monitoring the situation in the Emerging 7 countries, which includes Brazil, China, India, Indonesia, Russia, Mexico and Turkey, because economies of these countries are currently on the rise and we can observe whether and how the rising economy contributes to solving these global problems. Tracing the causes and contexts of poverty and hunger is one of the main goals of the thesis. The introductory part of the work is dedicated to the presentation of the work of UN and introduction to the problems of poverty and hunger. Also, it aims to offer recommendations for streamlining the achievements and improving the situation in countries with worse results, based on lessons learned from countries that deal better with these problems. However, it is obvious that this issue is very complex, and it is not possible to offer a simple solution. Based on the analysis, it was found that the greatest challenge was to meet these targets for India and Indonesia. It was recommended to implement a CCT program to improve the situation there following the example of Brazil and Mexico.

Keywords: Poverty, Hunger, Emerging 7, Sustainable Development Goals, SDGs, UN, Millennium Development Goals, MDGs

Obsah

1 Úvod.....	15
2 Cíl práce a metodika	16
2.1 Cíl práce	16
2.2 Metodika	16
3 Teoretická východiska	18
3.1 Udržitelný rozvoj	18
3.2 Světové organizace zabývající se řešením chudoby a hladu.....	19
3.2.1 Organizace spojených národů (OSN)	19
3.2.2 Organizace pro výživu a zemědělství (FAO)	20
3.2.3 Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD).....	21
3.2.4 Světová banka (WB).....	21
3.2.5 Mezinárodní měnový fond (IMF)	22
3.3 Rozvojové cíle tisíciletí.....	22
3.3.1 Globální výsledky Rozvojových cílů tisíciletí v roce 2015.....	24
3.4 Cíle udržitelného rozvoje	27
3.5 Chudoba	29
3.5.1 Příčiny chudoby	32
3.5.2 Nástroje k boji s chudobou	33
3.5.3 Parity kupní síly (PPP).....	35
3.5.4 Příjmová nerovnost	35
3.5.5 Ukazatel lidského rozvoje HDI.....	36
3.6 Konec hladu	36
3.6.1 Potravinový problém.....	39
3.6.2 Podvýživa.....	40
3.6.3 Globální index hladu (GHI).....	41
3.6.4 Řešení problému hladu	41
3.7 Dosavadní plnění Cílů udržitelného rozvoje.....	42
3.8 Klasifikace zemí E7	43
4 Vlastní práce	47
4.1 Země E7	47
4.1.1 GHI v zemích E7	49
4.1.2 HDI v zemích E7	51
4.1.3 Výdaje na potraviny	53
4.2 Indie.....	55
4.2.1 Konec chudoby	56

4.2.2	Konec hladu	58
4.3	Brazílie	60
4.3.1	Konec chudoby	61
4.3.2	Konec hladu	62
4.4	Čína	64
4.4.1	Konec chudoby	65
4.4.2	Konec hladu	67
4.5	Turecko	69
4.5.1	Konec chudoby	70
4.5.2	Konec hladu	72
4.6	Indonésie	73
4.6.1	Konec chudoby	74
4.6.2	Konec hladu	76
4.7	Rusko.....	78
4.7.1	Konec chudoby	79
4.7.2	Konec hladu	80
4.8	Mexiko	82
4.8.1	Konec chudoby	83
4.8.2	Konec hladu	85
5	Výsledky a doporučení.....	87
6	Závěr.....	96
7	Reference.....	98
8	Přílohy	106
8.1	Seznam všech Cílů udržitelného rozvoje	106
8.2	Konkrétní podcíle SDG 1 a 2	108

Seznam obrázků

Obrázek 1: Cíle udržitelného rozvoje	29
Obrázek 2: Globální index hladu dle vážnosti v roce 2019	51

Seznam tabulek

Tabulka 1: Stupnice závažnosti GHI	41
Tabulka 2: Sedm největších ekonomik světa v roce 2018 a 2050 (HDP dle PPP).....	45
Tabulka 3: Kategorizace zemí dle Světové banky za fiskální rok 2019	45
Tabulka 4: Vývoj GHI v zemích E7 od roku 2000 do roku 2019	49
Tabulka 5: Pilíře HDI v zemích E7 za rok 2018.....	53
Tabulka 6: GINI index v zemích E7	89
Tabulka 7: Hodnoty indikátorů v zemích E7 z počátku sledovaného období	90
Tabulka 8: Hodnoty indikátorů v zemích E7 z konce sledovaného období	90

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj míry chudoby ve světě v letech 1990 až 2015.....	25
Graf 2: Vývoj podílu podvyživených ve světě v letech 2000 až 2017	26
Graf 3: Velikosti ekonomik zemí G7 a E7 v letech 2016 a 2050 (HDP v PPP).....	44
Graf 4: Podíl populace zemí E7 na celkovém počtu obyvatel světa.....	48
Graf 5: HDP na obyvatele v zemích E7 ve vybraných letech (1990, 2000, 2015, 2019)....	48
Graf 6: Vývoj HDI v zemích E7 v letech 1990 až 2018.....	52
Graf 7: Vývoj výdajů na potraviny v zemích E7	54
Graf 8: Vývoj míry chudoby v Indii	57
Graf 9: Vývoj prevalence podvýživy a HDP Indie v letech 2001 až 2018.....	59
Graf 10: Vývoj míry chudoby v Brazílii.....	62
Graf 11: Vývoj prevalence podvýživy a HDP Brazílii v letech 2001 až 2018.....	63
Graf 12: Vývoj míry chudoby v Číně	67
Graf 13: Vývoj míry chudoby v Číně	67
Graf 14: Vývoj prevalence podvýživy a HDP v Číně v letech 2001 až 2018	68
Graf 15: Vývoj míry chudoby v Turecku	71
Graf 16: Vývoj míry chudoby v Indonésii.....	75
Graf 17: Vývoj prevalence podvýživy a HDP v Indonésii v letech 2001 až 2018	77
Graf 18: Vývoj míry chudoby v Rusku (1,90 USD).....	80
Graf 19: Vývoj prevalence podvýživy a HDP v Rusku v letech 2001 až 2018.....	81
Graf 20: Vývoj míry chudoby v Mexiku	84
Graf 21: Vývoj prevalence podvýživy a HDP v Mexiku v letech 2001 až 2018	85
Graf 22: Vývoj prevalence podvýživy v zemích E7.....	92

Seznam použitých zkratk

BRIC	Skupina zemí Brazílie, Rusko, Indie a Čína
E7	Rozvíjející se ekonomiky (Emerging 7)
EU	Evropská unie (European Union)
	Organizace pro výživu a zemědělství
FAO	(Food and Agriculture Organization of the UN)
G7	Skupina hospodářsky nejvyspělejších zemí světa (Group of Seven)
GHI	Globální index hladu (Global Hunger Index)
HDI	Ukazatel lidského rozvoje (Human Development Index)
HDP	Hrubý domácí produkt
HIPC	Vysoce zadlužené chudé země (Highly indebted poor countries)
HND	Hrubý národní důchod
ICAO	Mezinárodní organizace pro civilní letectví (International Civil Aviation Organization)
ILO	Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization)
IMF	Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund)
ITU	Mezinárodní telekomunikační unie (International Telecommunication Union)
kcal	Kilokalorie
kJ	Kilojoul
MDGs	Rozvojové cíle tisíciletí (Millennium Development Goals)
MGNREGA	Garance zaměstnání ve venkovských oblastech (Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act)

MPI	Multidimenzionální index chudoby (Multidimensional poverty index)
NAFTA	Severoamerická dohoda o volném obchodu (North American Free Trade Agreement)
NRHM	Národní zdravotní venkovská mise (National Rural Health Mission)
ODA	Asociace mezinárodního rozvoje (Official Development Assistance)
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OPEC	Organizace zemí vyvážejících ropu (Organization of the Petroleum Exporting Countries)
OPHI	Oxford Poverty & Human Development initiative
OSN	Organizace spojených národů (United Nations)
PPP	Parity kupních sil (Purchasing power parity)
SDGs	Cíle udržitelného rozvoje (Sustainable development goals)
SSSR	Sovětský svaz
UNDP	Rozvojový program OSN (United Nations Development Programme)
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UNICEF	Dětský fond OSN (United Nations International Children's Emergency Fund)
USA	Spojené státy americké (United States of America)
USD	Americký dolar (United States dollar)
USDA	Ministerstvo zemědělství USA (US Department of Agriculture)
USMCA	Dohoda USA - Mexiko - Kanada

(United States - Mexiko - Canada Agreement)

WB	Světová banka (World Bank)
WFP	Světový potravinový program (World Food Programme)
WHO	Světovou zdravotnickou organizaci (World Health Organization)
WMO	Mezinárodní námořní organizace (International Maritime Organization)
WTO	Světová obchodní organizace (World Trade Organization)

1 Úvod

Chudoba i hlad jsou často používané pojmy, v naší společnosti však stále nejčastěji skloňované v souvislosti se třetím světem či zeměmi Afriky. Tyto otázky se ale týkají celého světa, především v dnešní době globalizace, kdy se zboží, myšlenky ale i problémy mohou dostávat za hranice jednotlivých států. Stejně tak řešení k těmto problémům mohou být nacházena na globální úrovni a vznikají mezinárodní organizace, které se jimi zabývají. Klíčové jsou v tomto případě například Mezinárodní měnový fond, Světová banka, ale především Organizace spojených národů, jejíž členové se v roce 2015 sešli, aby schválili Agendu pro udržitelný rozvoj 2030 a stanovili cíle k lepšímu světu pro všechny. Tyto cíle by měly vést k řešení všech zásadních světových problémů od změny klimatu po odstranění nerovností a zajištění důstojného života. Rozhodujícím úkolem, který má moc ovlivnit i vývoj dalších cílů, je vymýcení extrémní chudoby, čímž se zabývá tato práce. Extrémní chudoba úzce souvisí s hladem a podvýživou, jejichž vymýcení je dalším důležitým úkolem pro lidstvo. Stejně tak chudoba dokáže ovlivnit zdraví člověka a jeho přístup k lékařské péči, dostupnost vzdělání, odpovědnost ve výrobě i spotřebě a celkově udržitelný a důstojný způsob života.

Protože s těmito problémy se ve větší či menší míře potýká celý svět, tato práce se bude věnovat jejich sledování v zemích E7, tedy takzvaných zemích s rozvíjejícími se ekonomikami, kam patří Brazílie, Čína, Indie, Indonésie, Rusko, Mexiko a Turecko. Zastoupení mezi nimi tedy mají různé kontinenty, a protože hospodářská situace se v těchto zemích rychle zlepšuje, je možné sledovat, jak a zda tento ekonomický vzestup přispívá k řešení daných problémů. Právě globalizace a rychlý ekonomický růst mají za následek zmírnění chudoby po celém světě, které je ale nerovnoměrné, a i v důsledku rozdílných strategií v jednotlivých zemích dochází k rozdílnému plnění cílů OSN.

Práce je rozdělena do dvou částí, z čehož první je věnována organizacím věnujícím se boji s chudobou a hladem, historii cílů OSN a přiblížení chudoby, hladu i pojmy s nimi souvisejícími. Druhá část se zabývá základní charakteristikou jednotlivých zemí E7, vývojem indikátorů chudoby a hladu, jako jsou například míra chudoby, globální index hladu, či index lidského rozvoje, v těchto zemích a jejich komparací.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je analýza plnění Cílů udržitelného rozvoje se zaměřením na dva stěžejní body – konec chudoby a hladu - v zemích E7, kam spadají země Brazílie, Čína, Indie, Indonésie, Mexiko, Rusko a Turecko. K dosažení tohoto cíle byly stanoveny dílčí podcíle. V teoretické části je záměrem vysvětlit fenomén chudoby a hladu a pojmy s nimi spojené, stejně tak jako představit klíčové ukazatele a organizace zabývající se jejich řešením a blíže charakterizovat ekonomickou situaci sledovaných zemí. Dále je záměrem práce vysvětlit koncept cílů OSN a přiblížit historickou cestou vedoucí k jejich stanovení. Cílem praktické části bylo analyzovat na základě daných ukazatelů, jak se vyvíjí problém chudoby a hladu v zemích E7. Dále situace v jednotlivých zemích porovnat a vyhodnotit, která země se s touto problematikou dokáže vypořádat nejlépe. Na základě tohoto vyhodnocení poté navrhnout řešení pro zemi, ve které je situace nejhorší.

Ke splnění těchto cílů byly stanoveny výzkumné otázky:

- Která ze sledovaných zemí dokáže s problematikou chudoby a hladu bojovat nejlépe?
- Která ze sledovaných zemí vykazuje největší problém s chudobou a hladem?
- Jaké prostředky využívají země s lepšími výsledky k boji s chudobou a hladem?
- Jaké prostředky se dají aplikovat na boj s chudobou a hladem v zemích s horšími výsledky?

2.2 Metodika

Diplomová práce je složena ze dvou částí - teoretické a praktické. První kapitoly jsou zaměřené na studium dostupných zdrojů a dokumentů o fungování OSN a dalších organizací zabývajících se řešením otázky chudoby a hladu ve světě, jako je Mezinárodní měnový fond, Světová banka, OECD či FAO. Další kapitoly řeší plnění Cílů udržitelného rozvoje a jejich návaznost na Rozvojové cíle tisíciletí, jejichž uskutečnění bylo stanoveno

na rok 2015. Dále se teoretická část zabývá objasněním pojmů hlad a chudoba, pojmy s nimi souvisejícími a jejich základními indikátory. K této problematice vyšla například publikace australského ekonoma a bývalého ředitele výzkumného oddělení Světové banky Martina Ravalliona „*The Economics of Poverty: History, Measurement, and Policy*“, také je čerpáno z knihy „*Economic Development*“ Michaela Todara a Stephena Smitha, díla „*Globální problémy světa v ekonomických souvislostech*“ Vladimíra Jeníčka a Jaroslava Foltýna a dalších.

V praktické části je ke splnění stanovených cílů využita metoda komparace a hodnocení časových řad. Na základě vybraných ukazatelů je porovnána situace v jednotlivých zemích skupiny E7, kam spadá Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Indonésie, Mexiko a Turecko. Těmito ukazateli je například Index lidského rozvoje, Globální index hladu, míra chudoby, nebo základní analýza HDP. Na základě těchto komparací je vyhodnoceno, která země se s problematikou chudoby a hladu dokázala ve sledovaném období 1990 až 2019 vypořádat nejlépe. Pro grafy a výpočty bylo využíváno programu MS Excel, konkrétně například funkcí MIN, MAX, či průměr. Na tomto základě jsou vytvořena doporučení, která mají vést ke zlepšení situace v zemích s horšími výsledky. Ke zpracování dat byly využity statistické údaje Světové banky, OECD, i Mezinárodního měnového fondu z období let 1990 až 2019. Všechno tyto organizace pravidelně vydávají reporty shrnující současnou i minulou situaci, některé zahrnují i výhledy do budoucna. Vlastní report ke globálnímu plnění cílů vydává i OSN, přičemž k práci byl použit především „*The Millennium Development Goals Report 2000 - 2015*“, který vyhodnocuje úspěšnost plnění Rozvojových cílů tisíciletí a report „*Progress towards the Sustainable Development Goals*“, který sleduje reálné plnění Cílů udržitelného rozvoje.

3 Teoretická východiska

3.1 Udržitelný rozvoj

Vývoj společnosti založený na neustálém ekonomickém růstu se nezvratně podepsal na fungování planety. Protože většina přírodních zdrojů, které máme k dispozici je vyčerpatelná, náš dosavadní rozvoj je prakticky rozvojem na dluh. Celý svět dnes čelí těžkým výzvám jako ohrožení klimatu, demografické změny, nerovnosti ve společnosti či úbytek úrodné půdy. Proto byla představena strategie udržitelného rozvoje, která přišla jako odpověď na tyto globální problémy a snaží se nastítnit způsoby, jak sloučit potřeby rozvoje s limity, které nám udává naše planeta. (MZP, 2018)

Hlavním úkolem udržitelného rozvoje je tedy najít řešení otázky, jak zachovat kvalitu života a zároveň zajistit potřeby naší generace, aniž bychom ohrozili uspokojení potřeb generací budoucích. Udržitelný rozvoj může být veden různými směry, jeho základním principem je však provázanost tří důležitých dimenzí – ekonomické, environmentální a sociální. (Maier, 2012)

Z historického hlediska byl udržitelný rozvoj vždy vázán především k pilíři *environmentálnímu*, týká se tedy udržitelného hospodaření s přírodními zdroji a v zásadě jde o snižování intenzity využívání obnovitelných i neobnovitelných zdrojů a intenzity znečišťování životního prostředí.

Sociální rozměr udržitelnosti se vztahuje k sociální soudržnosti, jde o adekvátní kombinaci populace, kapitálu a technologie ve společnosti. OSN toto hledisko sleduje jako tzv. *index lidského rozvoje (HDI)*, který spojuje indikátory předpokládané délky života, přístupu ke vzdělání a hrubý produkt na obyvatele.

Se sociální stránkou je spojena i ta *ekonomická*, která řeší zejména ekonomický růst a hledá způsoby, jak jej dosahovat trvale. Předpoklad, že by ekonomika mohla růst navždy, má však na ekosystém zásadní negativní vliv. Snahou do budoucna je, aby tohoto růstu bylo dosahováno zvyšováním produktivity a kvality práce či technologickou inovací, nikoliv využíváním dalších přírodních zdrojů. (Stead & Stead, 1998)

Všechny tyto pilíře by měly být v rovnováze, při dosavadním vývoji společnosti se však často dostávají do rozporu (např. výstavba nové dálnice a zachování lesa). Konkrétně

především ekonomický vývoj zatím v jednotlivých zemích nedosahuje environmentálně udržitelného charakteru.

Mezřický situaci pilířů udržitelného rozvoje vystihuje následovně: „*Zatímco panuje shoda o hlavních indikátorech environmentálního pilíře udržitelného rozvoje, cíle ekonomického a sociálního pilíře jsou daleko méně jasné. Není například jasné, jaká míra růstu ekonomiky, konkurenceschopnosti či jaká míra nezaměstnanosti je udržitelná.*“ (Mezřický, 2005)

3.2 Světové organizace zabývající se řešením chudoby a hladu

Ačkoliv nemůžeme stanovit udržitelnost růstu ekonomiky, je zřejmé, že kvalitní život nelze žít v chudobě. A protože chudoba a hlad jsou problémy ovlivňující nejen lokální, ale i globální vývoj, existuje několik mezinárodních organizací snažících se tyto fenomény řešit. Klíčová je například Organizace spojených národů, Světová banka, Mezinárodní měnový fond či Organizace pro světovou spolupráci a rozvoj, které se všechny podílely a podílejí na stanovení a plnění cílů udržitelného rozvoje a které budou nyní blíže představeny.

3.2.1 Organizace spojených národů (OSN)

Po tom, co v Evropě vypukly dvě světové války, zemřely desítky miliónů lidí a byly napáchány obrovské materiální škody, bylo nutné zajistit podmínky budoucí mezinárodní spolupráce, které by zabránily opakování podobných katastrof. Po první světové válce byla v rámci Versailleské smlouvy založena *Společnost národů*, která měla podpořit mezinárodní spolupráci a dosažení míru. Po druhé světové válce, které Společnost národů nedokázala zabránit a zanikla, se roku 1945 na konferenci Spojených národů o mezinárodním uspořádání v San Francisku, sešli zástupci 50 zemí k vypracování *Charty OSN*, čímž po ratifikaci signatářskými zeměmi oficiálně vzniká *Organizace spojených národů*. (UN, 2005) OSN začala postupně tvořit soubory právních norem k ochraně lidských práv, zároveň s mechanismy, které tato práva zajišťují. První a nejzásadnější je *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod*. Mezi další patří například *Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace* či *Světový potravinový summit v Římě*. (Tožička, 2016) Aktuálně jsou hlavními tématy organizace humanitární

otázky, ekonomický a sociální rozvoj, mír a bezpečnost, lidská práva, *Rozvojové cíle tisíciletí (MDGs)* a *Cíle udržitelného rozvoje (SDGs)*.

Součástí systému OSN jsou také programy a fondy jako *Rozvojový program OSN (UNDP)*, *Světový potravinový program (WFP)* nebo *Dětský fond (UNICEF)*. Zároveň na základě smluv s OSN kooperují autonomní mezinárodní organizace, uváděné jako tzv. specializované agentury, kterých je celkem 15 a patří sem *Organizace OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu (UNESCO)*, *Světová zdravotnická organizace (WHO)*, *Mezinárodní měnový fond (IMF)*, *Světová banka (WB)*, *Mezinárodní telekomunikační unie (ITU)*, *Světová organizace pro duševní vlastnictví (WIPO)*, *Mezinárodní organizace práce (ILO)*, *Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO)*, *Mezinárodní námořní organizace (IMO)*, *Světová poštovní unie (UPU)*, *Světová meteorologická organizace (WMO)*, *Mezinárodní fond pro zemědělský rozvoj (IFAD)*, *Organizace OSN pro průmyslový rozvoj (UNIDO)*, *Mezinárodní agentura pro atomovou energii (IAEA)*, a *Organizace pro výživu a zemědělství (FAO)*. (Bilinová, 2012)

3.2.2 Organizace pro výživu a zemědělství (FAO)

Organizace pro výživu a zemědělství (*Food and Agriculture Organization of the United Nations*, dále FAO) je jednou z odborných organizací OSN, jejímž cílem je zajistit dostatek potravin pro všechny, aby lidé všude na světě měli pravidelný přístup k dostatečnému množství kvalitních potravin. Protože svět dnes čelí rostoucímu množství požadavků a výzev v rozvoji zemědělství, FAO stanovila pět klíčových priorit k jejich podpoře. Ty také představují hlavní oblasti práce organizace, vedoucí k dosažení světa bez hladu, podvýživy i chudoby, a to udržitelným způsobem. Významně tedy přispívají k dosahování cílů SDGs. Mezi tyto oblasti spadá kromě boje s hladem a podvýživou také dosažení udržitelného zemědělství a zvyšování jeho produktivit či podpora venkovského obyvatelstva. (FAO, 2019)

FAO zároveň poskytuje informace a statistické údaje o lidské výživě v jednotlivých státech a částech světa v jejich pravidelných průzkumech, nejaktuálnějším je „*The State of Food and Agriculture 2019*“. Aktuální číselné údaje o výživové situaci v jednotlivých státech světa jsou zaznamenávány v databázi Faostatu kde je možné získat informace o zemědělství rozdělené na rostlinnou i živočišnou výrobu, mechanizaci i disponibilních plochách a podobně. Vývoj produkce potravin je shrnut v příručce *FAO statistical*

yearbook, stejně tak jako průměrná denní strava, kterou sleduje „*FAO Food Balance Sheets*“.

3.2.3 Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD)

Mimo OSN působí na globální úrovni Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD). Tato organizace spojuje ekonomicky nejvýznamnější státy světa, momentálně je jich 36, proto má značný vliv na mezinárodní ekonomické vztahy a může reagovat na aktuální výzvy globalizace světové ekonomiky. Shromažďuje informace, vytváří statistiky a na jejich základě členským zemím doporučuje vhodné kroky pro rozvoj.

V otázce cílů OSN hraje OECD důležitou roli z hlediska sledování pokroku a stanovování indikátorů. Stejně jako FAO vypracovává OECD statistiky o ekonomických ukazatelech v jednotlivých zemích a dle daných tématik, současně vydává reporty, odhady a průzkumy. Aktuálním je například *Economic Outlook for Southeast Asia, China and India 2020*.

3.2.4 Světová banka (WB)

V souvislosti s bojem proti chudobě je jedním z nejdůležitějších aktérů Světová banka. Původně vznikla jako jedna z institucí Brettonwoodského systému, jež měla za úkol pomoci poválečnému uspořádání světa. Dnes je jejím zájmem především pomoc rozvojovým zemím, boj s chudobou a zvyšování životního standardu obyvatel. Je tvořena *Mezinárodní bankou pro obnovu a rozvoj (IBRD)* a *Mezinárodním sdružením pro rozvoj (IDA)*. Tyto instituce pomohly ke vzniku Skupiny Světové banky, kam dnes patří ještě *Mezinárodní finanční korporace (IFC)*, *Multilaterální agentura pro investiční záruky (MIGA)*, *Mezinárodní středisko pro řešení sporů z investic (ICSID)*. IBRD se zaměřuje na pomoc rozvojovým, ale solventním, zemím, kterým poskytuje úvěry i poradenský servis. Úkolem asociace IDA je pomoci nejchudším státům světa, především prostřednictvím bezúročných půjček. (MFČR, 2018) Možnost čerpat prostředky IDA závisí na výši ročního HNP/obyv., momentálně je na seznamu, které tyto služby mohou využívat, 79 nejchudších zemí. Ve fiskálním roce 2019 činila pomoc IDA celkem 22 miliard USD. (IDA, 2020)

WB dokáže efektivně ovlivňovat politiky rozvojových zemí, především díky své finanční síle. Zároveň shromažďuje statistiky o rozvojové problematice, proto může strategicky rozhodovat a přerozdělovat značné finanční prostředky. Ty pocházejí například z odprodeje úvěrů či příspěvků od členských zemí, kterých je aktuálně 189. (Linder, 2006)

3.2.5 Mezinárodní měnový fond (IMF)

Další Brettonwoodskou organizací je Mezinárodní měnový fond (dále IMF), který aktuálně sdružuje 189 zemí za účelem podpory měnové spolupráce a měnové stability, vyváženého růstu mezinárodního obchodu a dalšími. IMF není primárně rozvojovou organizací, v souvislosti s cíli SDGs však hraje důležitou roli především jako mocný věřitel. Chová se jako centrální banka, která od svých členů shromažďuje zdroje, které následně půjčuje těm, kteří trpí měnovou krizí. Vlády těchto zemí podporuje především formou krátkodobých a střednědobých půjček. Zároveň zajišťuje, aby ekonomiky států byly spravovány rozumně a v souladu s ostatními. (Easterly, 2010) Kromě jiného IMF spravuje statistické databáze World Economic Outlook (WEO).

3.3 Rozvojové cíle tisíciletí

Rozvojové cíle tisíciletí jsou zatím největším počinem v oblasti udržitelného rozvoje a v boji s chudobou i hladem. K jejich stanovení vedla dlouhá cesta, která začíná již ve 40. letech 20. století. Zásadním bodem je začátek dekolonizace. Bývalé kolonie po získání nezávislosti nedokázaly být plně samostatné a byly odkázané na zahraniční pomoc, kterou jim ze strategických důvodů poskytovaly především jejich bývalí kolonizátoři. Zároveň se po skončení druhé světové války polarizuje Západ a Východ. V obou procesech hraje tedy právě rozvojová pomoc významnou roli, především jako nástroj k udržení určité moci a vlivu. Po vzoru Marshallova plánu je snahou povzbudit rozvojové státy přílivem kapitálu, vzniká *Asociace mezinárodního rozvoje (International Development Association, dále IDA)* a OSN do roku 1970 přichází s prvními dvěma zásadními cíli k pomoci rozvojovému světu – zvýšení toku rozvojové pomoci a ekonomického růstu rozvojových zemí o 5 %. Pouhý přísun finančních prostředků ale není dlouhodobě efektivní, a proto se prosazuje teorie *trade not aid*, která vyzdvihuje výhody mezinárodního obchodu s rozvojovými zeměmi. Dalším historickým momentem je však studená válka a rozpad východního bloku, což obojí výrazně ovlivnilo geostrategickou důležitost jednotlivých zemí a dárcovské státy přeorientovaly svou pomoc z nejhudších zemí na bývalé socialistické státy, což bylo výhodnějším a strategičtější krokem. S postupnou globalizací světa je však stále nutnější spolupracovat jako celek a udržitelný rozvoj není otázkou pouze lokální, ale mezinárodní. Proto OSN představuje strategie k boji s globálními problémy na všech úrovních. (Halaxa, 2000)

V 60. letech OSN přišlo s důležitým rozvojovým programem tzv. *Rozvojové dekády OSN*. Série těchto mezinárodních dekád vedla k vyzdvihování problémů právě v oblasti rozvoje a stanovování cílů řešení, primárně za účelem snižování rozdílů mezi vyspělými a rozvojovými státy. (Tožička 2016) Na příklad období mezi roky 1997 a 2006 bylo vyhlášeno jako První dekáda pro vymýcení chudoby, či 2005 až 2014 jako Dekáda pro vzdělávání o udržitelném rozvoji. Rokem 2020 začíná Dekáda akce za globální cíle, která usiluje o spojení světových vůdců a aktivistů, ve snaze zajistit co nejrychlejší konání v zájmu plnění Cílů udržitelného rozvoje. (UN, 2019)

K dosažení udržitelnější budoucnosti se sešli roku 1992 představitelé 178 zemí na Summitu Země v Rio de Janeiru, aby vytvořili *Agendu 21*, která se stala jedním ze základních dokumentů udržitelného rozvoje. Na tuto agendu OSN navázalo roku 2000 na Miléniové konferenci Deklarací tisíciletí, která zahrnuje program *Rozvojových cílů tisíciletí (MDGs)*. Tou se země OSN zavázaly k plnění 8 zásadních cílů, které měly odstranit největší problémy rozvojového světa do roku 2015, z nichž nejvýznamnější ambicí je snížení chudoby a jejích příčin. Výchozím bodem pro plnění těchto cílů byl rok 1990. Konkrétně jde o:

- vymýcení extrémní chudoby a hladu
- zpřístupnění základního vzdělání pro všechny
- prosazení rovnosti pohlaví a posílení postavení žen
- snížení dětské úmrtnosti
- zlepšení zdraví matek
- boj proti HIV/AIDS, malárii a dalším nemocem
- zajištění trvalé udržitelnosti životního prostředí
- vytvoření globálního partnerství pro rozvoj

Jednotlivé cíle jsou dále rozděleny do 21 podcílů a měřeny pomocí souboru 60 oficiálních indikátorů. Plnění cílů bylo sledováno a pravidelně vyhodnocováno, jak na lokální, tak na mezinárodní úrovni, což je klíčové pro sledování pokroku i rozhodování o budoucích krocích.

K monitorování pokroku dosaženého v rámci naplňování cílů byla zřízena *Komise OSN pro udržitelný rozvoj*, roku 2013 ji nahradilo *Politické fórum na vysoké úrovni pro udržitelný rozvoj*, které se má scházet každé 4 roky a mapovat pokrok.

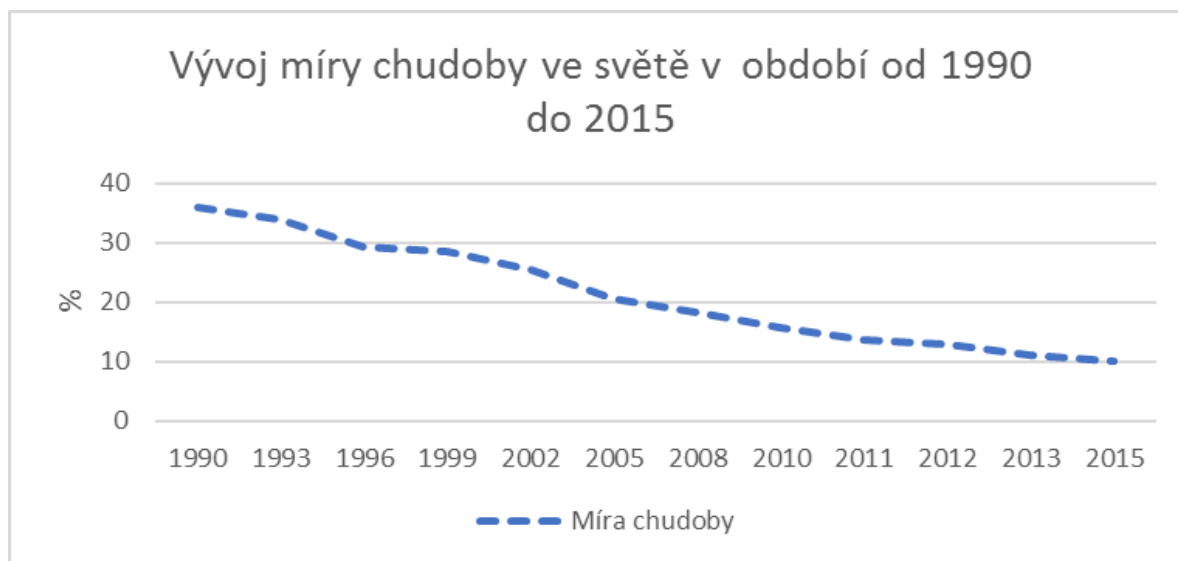
Ačkoliv nebylo dosaženo naplnění všech ambiciózních cílů ve všech zemích, celosvětové výsledky byly díky vhodně zvoleným strategiím a správným intervencím poměrně úspěšné a program MDGs je považován za zatím nejúčinnější nástroj v boji proti chudobě. Přes významné zlepšení situace však ještě stále roku 2015 žilo 800 milionů lidí v extrémní chudobě (zlepšení z 1,9 miliardy), 13 % lidí v rozvojových zemích trpělo podvýživou (zlepšení z 23 %) a 57 milionů dětí v zemích sužovaných konflikty nenavštěvovalo školy (zlepšení ze 100 milionů). (United Nations, 2015) Důležitým přínosem této agendy je ale také otevření těchto témat v mezinárodním fóru, což jim přiděluje vysoké priority a patřičnou pozornost.

3.3.1 Globální výsledky Rozvojových cílů tisíciletí v roce 2015

Ačkoliv agenda nedosáhla stoprocentní úspěšnosti, měla definitivně kladný dopad na všechny zacílené oblasti rozvoje a na všech úrovních byl zaznamenán výrazný pokrok. Deklarace tisíciletí v plnění stanovených cílů však narazila i na několik problémů, které se snaží vyřešit Agenda 2030. Zásadní ambicí je stále snižovat počet 800 milionů lidí, kteří ještě v roce 2015 stále žili pod hranicí extrémní chudoby – což má přímý vliv na hygienické podmínky, zdraví, úmrtnost jak matek, tak dětí i nedostatečnou školní docházku. Problémem je stále nadměrné využívání přírodních zdrojů, nadměrný rybolov, pokles biodiverzity. Dále je třeba řešit nestability v zemích, které jsou následně ohroženy konflikty a snaha pokroku je zde riskantní a může být neúčelná. Ačkoliv se cíle snaží zaměřit na všechny, pokroky napříč státy i jejich oblasti nejsou rovnoměrné. Nerovnosti přetrvávají i mezi městskými a venkovskými oblastmi, které jsou zranitelnější a chudší, proto je potřeba se na ně zaměřovat.

Hned výsledek prvního cíle, vymýcení extrémní chudoby a hladu, je velmi pozitivní. Počet lidí žijících v extrémní chudobě byl snížen o více než polovinu z 1,9 miliardy v roce 1990 na 836 milionů v roce 2015. Konkrétnější globální výsledky v jednotlivých letech od roku 1990 až 2015 jsou znázorněny v následující tabulce zpracované Světovou bankou.

Graf 1: Vývoj míry chudoby ve světě v letech 1990 až 2015

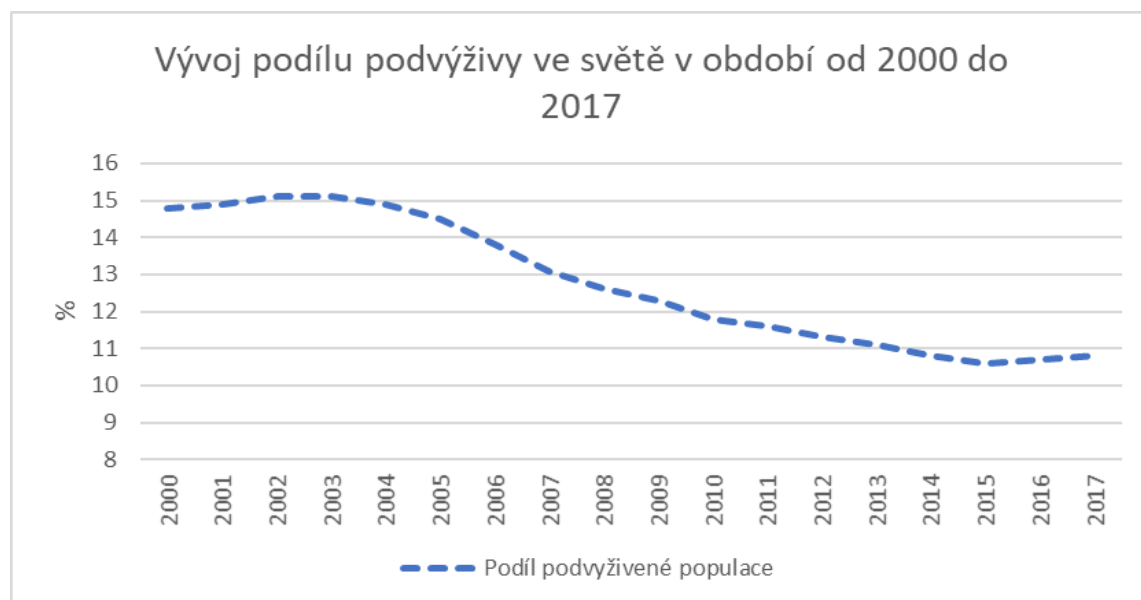
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat World Bank

Z grafu je zřejmé, jaký úspěch Rozvojové cíle měly, a že navzdory rychlému růstu populace, se chudoba snižovala stabilním tempem průměrně o 1 % každý rok, snížením z 36 % na 10 % extrémně chudých. Zatímco populace se za tu dobu zvýšila o více než 2 miliardy. Do roku 2030 je tedy velmi dobře nakročeno ke snížení tohoto podílu na méně než 3 %. Tempo se však s dosaženými úspěchy snižuje, což je částečně způsobeno nerovnoměrným rozdělení bohatství a faktem, že ne všechny regiony dosahují stejného ekonomického růstu, nebo ho nedokážou pro boj s chudobou efektivně využít. Zároveň minulé úspěchy byly založené na úspěšném snížení chudoby v hustě zalidněných regionech Jižní a Východní Asie, kde se absolutní číslo extrémně chudých snížilo z 987 milionů lidí v roce 1990 na 47 milionů v roce 2015. (World Bank Group, 2018)

Podobný úspěch zaznamenal i cíl zaměřený na boj s hladem, měřen podílem podvyživených, který se podle oficiálního reportu snížil z 23 % na 12,9 % v roce 2015. (UN, 2015) Světová banka zaznamenává také pokrok, nicméně data se liší, a od roku 2000 do roku 2015 zaznamenává vývoj ze 14,8 % na 10,6 %. Vývoj je zobrazen v následujícím grafu, ze kterého je však také zřejmé, že od roku 2015 dochází opět k nárůstu podílu podvýživy ve světě. Očekává se, že tento trend bude pokračovat v souvislosti se změnami klimatu a s nimi souvisejícími meteorologickými výkyvy, které ohrožují produkci potravin i potravinovou bezpečnost zemí. Navýšení hladu a podvýživy ovlivňují i četné násilné

konflikty probíhající v zemích po celém světě a do budoucna bude čelit svět mnoha nejistotám.

Graf 2: Vývoj podílu podvyživených ve světě v letech 2000 až 2017

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat World Bank

Co se týče dalších cílů, zatímco rok 2000 umožnil studium základní školy 83 % dětí z rozvojových zemí. Roku 2015 již navštěvovalo školu 91 % dětí. Největší zásluhu na tomto vývoji má subsaharská Afrika, kde podíl školáků vzrostl o 20 %. Zároveň byl snížen rozdíl v míře gramotnosti mezi ženami a muži. Jinak je však otázka genderových nerovností výzvou do dalších let, protože jde o jeden z cílů s nejmenšími pokroky. Přesto se skoro dvojnásobil počet žen v parlamentech a zvýšil se podíl žen pracujících mimo zemědělský sektor. Důležitým bodem bylo snižování dětské úmrtnosti. To se navzdory růstu populace v rozvojových zemích podařilo dosáhnout a snížit na polovinu, ze skoro 13 milionů úmrtí dětí pod pět let na 6 milionů úmrtí v roce 2015. Souvisejícím úkolem byla mateřská úmrtnost, která stejně tak byla snížena skoro o polovinu, především díky porodní péči a zvýšením počtu porodů pod dozorem kvalifikovaných zdravotníků. Boj proti HIV/AIDS, malárii a tuberkulóze není snadný, přesto se dařilo zmenšit riziko nakažení a z dostupných údajů přibližně bylo po skončení agendy o 40 % méně případů nově nakažených virem HIV. Stejně tak míra výskytu malárie a úmrtí v jejím důsledku klesla o 37 %. Snaha zajistit trvale udržitelné životní prostředí je zde indikována ve smyslu

přístupu k bezpečné sanitaci, tedy toaletám a kanalizaci, čehož bylo z poloviny docíleno, stejně tak jako bylo navýšeno procento lidí využívající bezpečné zdroje pitné vody, ze 75 % na 90 %. Závěrečný cíl se snažil o vytvoření globálního partnerství pro rozvoj – to se projevilo podporou obchodu mezi rozvojovými a rozvinutými zeměmi osvobozením od dovozního cla. Významně byla navýšena i oficiální rozvojová pomoc (ODA), která se zvýšila o 66 % a vyšplhala až na 135 miliard dolarů v roce 2014. (UN, 2015)

Výsledky cílů MDGs tedy udaly správný základ a směr udržitelnému rozvoji světa. Nyní je na nové agendě, aby se poučila z chyb a pokračovala v začatém boji.

3.4 Cíle udržitelného rozvoje

Na základě úspěchu agendy MDGs bylo na časové rozmezí od roku 2015 až 2030 navázáno programem Cílů udržitelného rozvoje (*Sustainable Development Goals*, dále jen SDGs). Proces vyjednávání dalších cílů a jejich formulace, na které se podílely členské státy OSN společně se zástupci občanské společnosti i podnikatelské sféry začal roku 2012 opět v Rio de Janeiru. Agenda 2030, jejíž součástí cíle SDGs jsou, byla oficiálně schválena summitem OSN 25. září 2015 v New Yorku. Protože cíle SDGs vycházejí ze zkušenosti s MDGs, jsou již znatelně propracovanější, strukturovanější a reflektují třípilířové pojetí udržitelného rozvoje. Nezaměřují se již především na odstranění chudoby a s ní související problémy, ale představují novou vizi světa respektující lidská práva, důstojnost a rovné příležitosti pro všechny. Celkem bylo stanoveno 17 komplexních cílů a 169 jednotlivých úkolů, pokrývajících různé dimenze udržitelného rozvoje i mírové a mezinárodní spolupráce. (UN, 2015)

Kromě jednotlivých cílů se Agenda 2030 zabývá prostředky k jejich realizaci, podrobnými indikátory k měření pokroku i následnou kontrolou plnění. Zásadním problémem v jednání, bylo určit, kdo je zodpovědný za poskytnutí těchto prostředků k plnění. Tato otázka je, navzdory protestů některých států, posouzena na *principu společných, ale diferencovaných odpovědností*.¹

Rozvojová spolupráce, ke které jsou zavázané bohaté země, spočívá především v přispívání mezinárodním organizacím, humanitární pomoci, odpouštění dluhů chudým zemím a financování projektů. Tato pomoc se však nedá považovat za dostatečnou

¹ ekonomicky vyspělé země nesou hlavní odpovědnost za zhoršující se stav životního prostředí, přičemž jejich povinností je poskytovat pomoc i rozvojovým zemím. (MZP, 2008)

a sporná může být i efektivita takové podpory (především kvůli korupci a špatným využíváním zdrojů v cílové oblasti). Nejvyspělejší státy se zavázaly již v 70. letech k poskytování prostředků na oficiální rozvojovou pomoc (*ODA, Official Development Assistance*) ve výši 0,7 % HDP. Této hranice však není reálně ani zdaleka dosahováno. Roku 2016 poskytly země OECD na rozvojovou spolupráci 142,6 miliard USD, což opakovaně dosahuje hranice kolem 0,3 % HDP. (MZV, 2016)

Světová banka zveřejnila roku 2015 dokument *From Billions to Trillions*, jehož klíčovým sdělením je potřeba zvýšení prostředků k realizaci cílů SDGs oproti MDGs, kdy namísto miliard budou potřeba biliony amerických dolarů. (Sebti, 2016). V roce 2014 veřejné finance na rozvoj z „dárcovských zemí“ představovaly 135 miliard USD. Proto se také OSN snaží přiblížit Agendu 2030 a její problematiku širší veřejnosti, cíle jsou natolik komplexní, že není možné, aby je mohly nadále řešit pouze vlády, ale je žádoucí zapojit občanskou společnost a soukromý sektor. (Sebti, 2016)

Velmi ambiciózní program je v deklaraci shrnut následovně: *„Tato agenda má bezpříkladný dosah a význam. Je akceptována všemi zeměmi a je aplikovatelná pro všechny, přičemž zohledňuje různé reality, kapacity a stupně rozvoje jednotlivých zemí a respektuje politiku a priority států. Její cíle a opatření jsou univerzální a týkají se celého světa, rozvinutých i rozvojových zemí.“*

Což také reflektuje kritiku, které čelily cíle MDGs, že jejich hlavní zaměření se týká rozvojových zemí, zatímco rozvinuté země program pouze dotují. (Tožička, a další, 2016)

Obrázek 1: Cíle udržitelného rozvoje

Zdroj: www.osn.cz

3.5 Chudoba

Světová banka definovala chudobu roku 1990 ve své zprávě *Chudoba*, jako „neschopnost dosáhnout minimálních životních standardů“. K takovému tvrzení je však potřeba přesně vymezit tyto životní standardy, což je v mezinárodním měřítku obtížné. Od devadesátých let se pojetí chudoby postupně proměňovalo, protože tuto problematiku nelze jednoduše kvantifikovat jen na základě spotřeby a příjmu domácností. Proto byla postupně zohledňována i další kritéria jako zdraví, gramotnost, náchylnost k rizikům, či střední délka života. (Linder, Strnad, 2006) Dnes můžeme tedy rozlišit *chudobu subjektivní*, která je založena na subjektivním vnímání, nedá se měřit a významně se liší stát od státu a *chudobu objektivní*, kde je stěžejním měřítkem dostupnost základních potřeb.

Aby bylo možné chudobu mezinárodně srovnávat a měřit v čase, OSN definovalo příjmovou *chudobu absolutní* – jako nedostatek příjmů, které jsou potřebné k zajištění základních výživových potřeb (na základě kalorických požadavků), oblečení či přístřeší. *Relativní chudoba* se oproti tomu nedá srovnávat, protože jednotlivé státy mají nastavená vlastní měřítka minimální životní úrovně. Může zahrnovat kromě hmotného majetku i občanská práva či sociální příležitosti.

Pro stanovení rozsahu chudoby je nezbytné správně definovat pojmy a stanovit ukazatele, které budou následně aplikovány na data z daných zemí. Základním a nejjednodušším měřítkem chudoby je tzv. *míra chudoby* (head count ratio), která značí procento či počet chudých osob v populaci. K tomu je třeba znát *hranici chudoby* (poverty line), což znamená minimální úroveň hmotného blahobytu považovanou za přijatelnou v dané oblasti, která je obvykle stanovena na základě příjmů či spotřeby jedince. Ti, kteří se pohybují pod touto úrovní jsou považováni za chudé.

Rozsah chudoby je vyjádřen vzorcem $P = (H/n)100$, kdy n značí celkovou populaci H znamená počet lidí pod hranicí chudoby a P vyjádří procento populace žijící pod hranicí chudoby. (Foster, Greer, Thorbecke, 2010)

Světová banka sleduje míru chudoby na základě národních hranic chudoby. Každá země má svou hranici založenou na spotřebitelském koši. Země mohou rozlišovat i několik měr chudoby dle rozdílu v regionech či venkovských oblastech. Většina těchto hranic je stanovena i podle minimálních kalorických potřeb umožňujících zdravý a aktivní život, které se také v mnoha faktorech v každé zemi liší. Podle OECD je prahem chudoby 50 % mediánu příjmů dané země. (OECD, 2019)

Sledování chudoby je tedy relativní koncept a její sledování je tím obtížnější, že je potřeba vzít v úvahu i kulturní a společenské normy. Od roku 1990 však Světová banka provádí analýzy, při kterých používá absolutní standardy, které jsou nezbytné právě pro mezinárodní srovnávání. (WB, 2007) V zásadě je stanoven minimální přístup k základním životním potřebám jako je přístřeší, potraviny a oblečení. I s využitím těchto ukazatelů je složité mezinárodní porovnání, protože se zde neobejdeme bez stanovení vhodné absolutní hranice chudoby pro všechny porovnávané země. Tato hranice by měla představovat minimální životní úroveň na základě daného koše potravinových výrobků odpovídajících minimálnímu nutričnímu příjmu (obvykle 2000 – 2500 kalorií na den) i se započtením rezervy na ubytování a oblečení. Jak již bylo řečeno, tento koš by v každé zemi reprezentoval jinou hranici chudoby. Světová banka tedy prosazuje postup, při kterém je tato hranice stanovena pevnou reálnou hodnotou, konkrétně v USD, a dále je dle parity kupní síly přepočtena do místních měn. Díky tomu je lépe vystižena skutečnost, že při nákupu podobného zboží se kupní síla daných měn liší.

Roku 1985 Světová banka navrhla tuto absolutní hranici na úrovni 1 USD na den pro definování extrémní/absolutní chudoby, což také přibližně odpovídá lokálním hranicím chudoby, které měly nastavené jednotlivé země s nízkými příjmy. Hranicí relativní chudoby byly 2 USD, což samozřejmě celkový podíl chudých výrazně zvyšuje. Výše hranice absolutní chudoby se v čase stále vyvíjí a přes 1,25 USD podle cen z roku 2005 se nyní aktuálně vyšplhala na 1,9 USD. Je stanovena jako prostý průměr národních hranic chudoby v 15 chudých zemích. Tato data jsou vyjádřena v místních měnách, proto je potřeba je převést na USD pomocí parity kupních sil. (Ravallion, 2009) Výsledkem těchto operací je hodnota 1,88 USD na osobu na den, jež je zaokrouhlena na 1,9 USD. Od roku 2017 Světová banka přidala k této základní hranici absolutní chudoby ještě dvě nové, pro země s nižším středním příjmem stanovila práh chudoby na 3,20 USD na den a pro země s vyšším středním příjmem na 5,50 USD na den. (World Bank Group, 2018) Tyto nové hranice mají poskytnout lepší zobrazení situace uvnitř jednotlivých zemí i v mezinárodním srovnání. Zároveň zahrnují významně vyšší procento lidí žijících v chudobě. Zásadním měřítkem pro plnění cílů však zůstává hranice 1,90 USD.

Důležitým ukazatelem je také tzv. *hloubka chudoby*, jež charakterizuje, jak daleko jsou chudí od hranice chudoby vzdáleni a jejich rozložení pod touto hranicí. Stejný údaj míry chudoby tedy může vyjadřovat naprosto odlišné situace v závislosti na hloubce chudoby. K vyjádření je používán tzv. *index hloubky chudoby*, který představuje o kolik procent pod hranicí chudoby se příjem průměrně pohybuje. (Adamcová, 2009)

Dnes převládá snaha nenahlížet na chudobu pouze z finančního hlediska, protože to nedokáže obsáhnout celkový pohled na blahobyt člověka. Vezmeme-li v potaz dvě domácnosti se stejným příjmem 3 USD ale pouze jedna z těchto domácností bude mít přístup k pitné vodě, elektřině a sociálním zařízením, míra jejich blahobytu se nedá srovnávat, protože druhá domácnost musí vynaložit mnohem vyšší úsilí a více času k uspokojení těchto základních potřeb. K měření chudoby ve více dimenzích vyvinul Rozvojový program UN ve spolupráci s OPHI (*Oxford Poverty & Human Development Initiative*) *multidimenzionální index chudoby (MPI)*. Ten k vystižení komplexnosti problému slučuje tři dimenze nezaložené pouze na příjmu, ale na zdraví, vzdělání a životních standardech. Rozšíření chudoby právě na základě MPI sleduje publikace „*Illumination Inequalities*“ vydaná roku 2019. Přináší přehled o problematice na národní i mezinárodní úrovni a zároveň monitoruje pokroky v plnění SDG 1. (UNDP, 2019)

V extrémní chudobě dnes stále žije kolem 700 milionů lidí, kterým jsou v jejím důsledku odepřeny základní potřeby jako přístup k pitné vodě, dostatečné stravě, vzdělání, či zdravotní péči. Většina těchto lidí žije v subsaharské Africe, přesto je potřeba tento problém řešit globálně. Výrazně vyšší podíl lidí zasažených chudobou žije na venkově oproti městům, konkrétně asi třikrát víc, z důvodů menší dostupnosti pracovních míst a převaze pracovních míst v zemědělském sektoru. Kromě nezaměstnanosti má ale mnoho dalších příčin, jako sociální vyloučení, vysoké riziko nemocí a postižení, která znemožňují výkon práce, či vysokou náchylnost některých oblastí k přírodním katastrofám. Chudoba také nerovnoměrně ohrožuje různé věkové skupiny, především děti. Podle průzkumů OSN žije v extrémní chudobě jedno z pěti dětí na světě. Zároveň jsou pod větším tlakem ženy, které čelí tomuto problému v poměru 122:100 k mužům. (UN, 2018)

Cíl SDG 1, tedy vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě, má šest dílčích podcílů, ke kterým se vztahují také konkrétní indikátory. Kromě úplného odstranění extrémní chudoby do roku 2030, jde i o zavedení vhodných systémů sociální ochrany pro všechny, zajištění stejných práv v přístupu k ekonomickým zdrojům i základním službám, či zmírnění zranitelnosti chudých před ekonomickými i environmentálními pohromami. Tyto podcíle mají stanovené indikátory, dle kterých je možné je měřit a díky tomu kontrolovat jejich plnění a porovnávat je jak v čase, tak mezinárodně. Základním měřítkem je podíl populace pod mezinárodní hranicí chudoby s ohledem na pohlaví, věk i zaměstnání. Zároveň se pracuje s národními hranicemi chudoby, kde je cílem snížit procento populace žijící pod těmito hranicemi alespoň o polovinu. Dalšími indikátory jsou podíl populace s přístupem k základním sociálním službám, počet mrtvých či zraněných při katastrofách na 100 000 lidí nebo podíl zdrojů alokovaných vládou přímo na programy bojující s chudobou. Přehled všech podcílů a jejich indikátorů je dostupný v příloze. (OSN, 2015)

3.5.1 Příčiny chudoby

K řešení chudoby je nutné znát její příčiny, abychom je mohli odstranit. Existuje však rovnou několik oblastí, jejichž nestabilita k chudobě vede. Zásadní skupinou jsou příčiny politické, kam spadá korupce, působící ve vnitropolitickém prostředí stejně jako ve vztahu k zahraničním investorům. Kvůli hospodářským zájmům tak mohou být tolerovány i diktátorské režimy. Politické pozadí mají i ozbrojené konflikty, které jsou

nejviditelnějším problémem a způsobují kromě finančních problémů také potravinové nejistoty.

V další oblasti jsou příčiny ekonomické. Chudé ekonomiky jsou závislé na bohatých zemích, jejich pomoci, strategii a libovůli. Zároveň mohou často nabídnout jen několik základních komodit k exportu, navíc za nízké a kolísající ceny. Potýkají se s vysokou nezaměstnaností a nízkou kvalitací, i špatnou infrastrukturou, jak technickou, tak dopravní.

Důležitou skupinou jsou příčiny demografické, se kterými se potýká především Čína či Indie. Kromě vysoké hustoty obyvatelstva, jde o problém se zajištěním dostatečné zdravotní péče či s rovným postavením žen ve společnosti, čímž je bráněno vytvářet významné části populace bohatství společnosti.

Neméně zásadní jsou i problémy environmentální. Kromě přírodních katastrof, které přímo vedou k potravinové nejistotě a chudobě, je příčinou i eroze půdy, desertifikace, nebo znečištění vody i ovzduší. (Tožička, 2009)

3.5.2 Nástroje k boji s chudobou

Pohledy na boj s chudobou se vyvíjí již několik století. Dlouhodobě je za vhodné řešení chudoby považována změna chování jednotlivců a v tomto důsledku celé společnosti. Moderní pohled na řešení je formou vyšší zodpovědnosti a důslednosti institucí a vlád. Zároveň se v průběhu času změnil pohled na myšlenku veřejné zodpovědnosti za chudobu, která dříve jako veřejnost považovala spíše jen lokální komunitu, zatímco dnes je veřejnost chápána jako svět jako celek, který se celkově podílí na vytváření chudých a bohatých regionů. (Ravallion, 2016)

Neexistuje tedy jednoduchý klíč vedoucí k trvalému snižování chudoby. Je důležité, aby vládní politiky řešily tento problém komplexně, aby podpořily zvýšení lidských aktiv lidem žijícím pod hranicí chudoby a ti mohli dál předávat lepší socio-ekonomický status dalším generacím. Je vhodné, aby se vlády zaměřily na konkrétní cíle, celkově to však musí být součástí širšího hospodářského rámce i s podporou stability země a hospodářského růstu – tedy současně pracovat jak s makroekonomickými veličinami, tak na mikroekonomické úrovni. Pro mikroekonomické zásahy je však potřeba, aby vláda disponovala prostředky, například na transfery, které sníží chudobu přímo, či ideálně na sociální výdaje, jež umožní chudým vrstvám přístup ke vzdělání či lepší zdravotní péči

a následné zvyšování právě lidského kapitálu, což vede k udržitelnějšímu snižování chudoby. Tyto zásahy se ale neobejdou bez ekonomického růstu, který může plynout pouze z úspěšné makroekonomické politiky.

Úspěšná strategie vymýcení chudoby by měla být založena na důkladném zmapování oblasti, poznání, kde nejchudší žijí, v jakých podmínkách a s jakými příjmy. Globálně chudoba stále zůstává nerovnoměrně rozložena napříč zeměmi a převážně ve venkovských oblastech, kde je situace přibližně třikrát vážnější. Chudoba v rurálních oblastech je spojena především s prací v zemědělském sektoru i když ani práce v jiných sektorech nezaručuje útek před chudobou. Klíčem k redukci chudoby je tedy zvyšování produktivity práce a lidského kapitálu. (World Bank Group, 2018)

Velký podíl extrémně chudých domácností mají ty, ve kterých není žádný dospělý s aspoň základním vzděláním. Proto je jedním z důležitých kroků také zajištění dostatečného vzdělání v potřebných oblastech.

Dalším vhodným nástrojem pro boj s chudobou je například mikrofinancování. To umožňuje nejchudší vrstvě získat kapitál, využitelný k dalšímu lidskému rozvoji. Jde především o poskytování drobných finančních služeb lidem, kteří se ještě nedají považovat za solventní, ale předpokládá se, že s mikroúvěrem bude umožněno jejich zapojení do výdělečných aktivit. Tím dojde ke zlepšení kvality jejich života i se stanou solventními a případně mohou dosáhnout na vyšší finanční služby. (Grameen, 2015)

V knize Pokrok proti chudobě Santiago Levy představuje systémy boje s chudobou založené na podmíněné finanční podpoře, tzv. CCT (*conditional cash transfer*). Tyto programy jsou zaměřené na finanční podporu chudých rodin i například těhotných a kojících žen, a motivují je k dodržování pravidelné školní docházky dětí či preventivních lékařských prohlídek, za poskytnutí finančních náhrad. Tyto programy se osvědčily v zemích jako Mexiko, kde funguje program *Oportunidades*, či program *Bolsa Familia* v Brazílii. (Todaro, a další, 2015)

Ke všem zásahům je však nutné mít podporu institucí zajišťujících *dobré vládnutí* (*good governance*). Tento pojem není zcela měřitelný, nicméně jde o faktor, bez kterého se úspěšná politika neobejde. Spadá sem například politická stabilita, kvalita práva či kontrola korupce. (Adamcová, 2009)

3.5.3 Parity kupní síly (PPP)

Teorie parity kupní síly je koncept vztahu směnných kurz a cenových hladin v různých zemích. Tento přepočít je zásadní pro mezinárodní srovnávání ekonomické úrovně zemí, HDP i jiných ekonomických ukazatelů. Protože jednotlivé státy platí jinou měnou a fungují na jiných cenových hladinách, je potřeba tyto rozdíly odstranit, a právě k tomu parita kupní síly slouží. Teorie říká, že směnný kurz mezi dvěma státy má odpovídat i poměru jejich cenových hladin. Její výpočet je založen na spotřebitelském koši, který vyjadřuje náklady domácností dané země, ceně za stejný koš v měně cizí a směnném kurzu těchto dvou měn. Proto poskytuje přesnější porovnání ekonomické úrovně, než je přepočít pouze na základě měnových kurzů. (Czso, 2019)

3.5.4 Příjmová nerovnost

K charakterizování a řešení problému chudoby je také důležité znát rozdělení příjmů v dané společnosti. Kdyby neexistovala příjmová nerovnost, nemohla by existovat ani relativní chudoba. Ačkoliv spolu tyto jevy souvisí, snížení chudoby však nemusí znamenat nižší příjmovou nerovnost a naopak. Ve vztahu mezi těmito veličinami lze pozorovat různé trendy, závisí částečně například na způsobu hospodářského vývoje. Dle G. Fieldse například podpora zemědělského sektoru může vést k nižší chudobě i větší příjmové rovnosti, zatímco podpora sektoru služeb by vedla spíše ke zvyšování nerovností. (Adamcová, 2009)

Sledovat rozdělení příjmů ve společnosti není jednoduché, a proto se používají souhrnné ukazatele – nejrozšířenějším je tzv. *Giniho koeficient*. Tento koeficient nám říká, jaké procento celkových příjmů spadá na nejchudší a na nejbohatší jedince. Nabývá hodnot 0 – 100, kde dolní mez by značila absolutní rovnost, zatímco horní mez dokonalou nerovností. V zemích s nejnižší příjmovou nerovností jako je například Norsko či Japonsko se tento koeficient pohybuje kolem hodnot 25. (UNDP, 2019)

Dle ekonoma R. Barra může mít nerovnost ve společnosti i jisté výhody. Zatímco v rozvojových zemích je růst ekonomiky nerovnostmi brzděn, v rozvinutém světě ho může podpořit. Nerovnost nelze ani zcela smazat a určitá její úroveň je v ekonomice nevyhnutelná. (Conway, 2013)

3.5.5 Ukazatel lidského rozvoje HDI

Tento ukazatel byl zaveden v roce 1990 *Rozvojovým programem OSN (UNDP)* za účelem komplexnějšího měření rozvoje, nejen na základě ekonomického růstu, ale s využitím dalších parametrů. Zahrnuje tedy tři klíčová kritéria lidského rozvoje – ekonomické zabezpečení, vzdělání a zdraví. Zdravotní hledisko je v tomto případě chápáno jako očekávaná délka života při narození, vzdělání se hodnotí dle počtu let strávených ve škole, a ekonomická stránka je měřena hrubým národním důchodem na obyvatele. (UNDP, 2019) Index dosahuje hodnot od 0 do 1, kde samozřejmě 0 odpovídá minimální hodnotě a lidská aktiva se v tomto případě vůbec nerozvíjí.

Od začátku měření se hodnoty celosvětově významně zlepšují, ale ačkoliv je tento ukazatel hojně používán, čelí kritice týkající se váhy dílčích indikátorů či absence environmentálního parametru. (Moldan, 2016)

3.6 Konec hladu

Podvýživa a hlad jsou spolu s chudobou nejzásadnějšími cíli OSN a zároveň patří k nejviditelnějším globálním problémům světa. Správná a dostatečná výživa je základní podmínkou života, díky ní získá člověk energii a látky nezbytné pro fungování organismu. Tyto látky je třeba pravidelně doplňovat formou stravy, která by měla obsahovat správné poměry zdrojů energie – bílkoviny, cukry a tuky.

Hlad a chudoba sužovaly lidstvo již od nepaměti, vysoký význam složení stravy však pozorujeme až v posledním století. Nejprve šlo o základní pozorování, kdy se například řešil problém kurdějí u námořníků, a jiné lokální problémy a s tím související doporučení, která však nemohla být vždy dodržována, především v chudých vrstvách. V roce 1932 přišla první snaha od Ligy národů vytvořit jakousi výživovou normu v podobě tabulek zaznamenávajících doporučené složení stravy (kcal, gramů bílkovin) jedinců na základě pohlaví i věku. S dalšími snahami přichází organizace FAO od roku 1950. Protože v této problematice bylo a je mnoho neznámých, s přibývajícimi poznatky jsou hodnoty zpracovávány stále detailněji a složitěji. Nutriční požadavky každého člověka jsou rozdílné, nejen v závislosti na věku, pohlaví a fyzické zátěži, ale také na genetické odlišnosti či klimatických podmínkách. Kromě mezinárodních nutričních požadavků jsou především ve vyspělých zemích i oficiální národní nutriční standardy.

Výživová energetická potřeba je vyjádřena množstvím energie, jejíž základní měrnou jednotkou je kilojoul (kJ). Světové organizace, včetně FAO, WHO, častěji pro měření používají kilokalorie (kcal).

V metodice FAO je rozlišováno několik typů stavu podvyživeného člověka. Jde o *akutní hlad*, v případě, že příjem potravy je nižší než biologické minimum. Tělo začíná spotřebovávat vlastní tkáň a jde o nejrizikovější formu hladu, protože, tento stav může vést k bezprostřední smrti a na světě kvůli němu umírá 25 000 lidí denně (WFP UN, 2019).

V případě *chronického hladu* tělo trvale strádá nedostatkem potravin, a tím pádem živin, což se projeví sníženou imunitou, častějšími a vážnějšími nemocemi, omezením aktivity a dřívějším příchodem stáří a smrti.

FAO sleduje také tzv. *hloubku hladu*, která značí poměr mezi průměrným množstvím energie a zachováním tělesné hmotnosti jedince při mírné fyzické zátěži. Tento ukazatel je měřen v kcal na osobu/den a jeho nejnižší hodnota je stanovena v deficitu 300 kcal na osobu a den.

Problematická charakteristika a měření je u *specifického hladu*, který vyjadřuje nedostatečný příjem různých vitamínů, minerálních látek a podobně, který může vést k různým druhům potíží. Ten je zaznamenán v oblastech s jednotvárným typem stravy jako např. jihovýchodní Asii, kde hlavní složku potravy tvoří rýže a chybí vitamín B1, deficit vitamínu A může vést ke ztrátě zraku u dětí, nedostatek železa zase k chudokrevnosti. Kontinentální Evropu například může ohrožovat mentální zaostávání v důsledku nedostatku jódu, vyskytujícího se v mořských rybách. (Ferreiradean, a další, 2015)

Dalším významným termínem je *potravinová bezpečnost*, který značí časové období, po které si daná oblast vystačí s vytvořenými zásobami při dané spotřebě obyvatelstva. Tato období jsou narušována přírodními katastrofami, neúrodou či výkyvy v zásobování. Přesněji jej FAO definuje jako „*dosazitelnost a stabilita potravinových zásob na národní úrovni domácností a jednotlivců*“. S potravinovou bezpečností souvisí i bezpečnost potravin, tedy zajištění vhodných skladovacích prostor, fungující infrastruktury, hygienických podmínek, aby potraviny nebyly pro spotřebitele škodlivé. Země se dá považovat za potravinově bezpečnou, pokud mají všichni její obyvatelé za všech okolností ekonomický i fyzický přístup k bezpečným a výživným potravinám v dostatečném množství, aby byly uspokojeny výživové potřeby pro zdravý a aktivní život. (FAO, 2006)

Hlad ve světě může mít dva charaktery – akutní hladovění způsobené nedostatkem potravin, vedoucí k vyšší úmrtnosti přímo v důsledku hladu, v tomto případě jde o *hladomor*. Ten také často nastává na základě živelných či jiných pohrom. Zatímco druhou kategorií je *endemická deprivace*, která zkracuje délku života z důvodu nemocí vyvolaných nedostatkem potravy, má dlouhodobější charakter a postihuje mnohem více lidí (Jeníček & Foltýn 2010).

Hlad, podvýživa a jejich řešení není problém pouze humanitární, ale souvisí i s ekonomikou zemí, protože nedostatek energie, slabost a vyšší míra onemocnění vede k nízké pracovní výkonnosti a nižší produktivitě. Zároveň je ale samotný problém i důsledkem ekonomické situace, protože na světě je vyprodukován dostatek obilí, aby zasytil všechny, jen se ke všem nedostane. Hlad i podvýživa trápí navíc i oblasti, které jsou velkými zemědělskými exportéry, proto problém nemůže být v kvantitě potravin, ale jejich ekonomické dostupnosti. V takovýchto oblastech problém hladu bude vyřešen vymýcením chudoby. Jde tedy o bludný kruh, ve kterém se hladovějící dostávají do chudoby a chudí hladoví.

Příčinou je z velké části demografická situace a rychlý nárůst obyvatelstva. Zároveň neefektivní zemědělství či nedostatek technologií a kapitálu pro jeho zefektivnění, jehož následkem může dojít k degradaci půdy a její menší výnosnosti. Navíc je půda degradována přírodními katastrofami a zhoršováním klimatu. V některých oblastech může být zásadní příčinou hladu či podvýživy i otázka náboženská a kulturní. (Jeníček, Foltýn, 2010)

Tento problém získal v agendě 2030 svůj vlastní bod, protože akutnost narůstá v důsledku stále vyšší degradace půdy, vod, lesů i biodiverzity a hrozbě klimatické změny, přinášející kromě jiného stále častější sucha či záplavy. V roce 2017 žilo na světě 821 milionů hladovějících lidí, k roku 2050 je však očekáván jejich převratný nárůst až k číslu 2 miliardy. Protože hlad úzce souvisí s chudobou, podíl hladovějících je stejně tak nejvýznamnější v zemích subsaharské Afriky, kde jejich počet vzrostl během let 2014 až 2017 ze 195 milionů na 237 milionů. V důsledku hladu zemře každý rok přes 3 miliony dětí. (UN, 2018) K řešení problému hladu a snižování podílu podvyživeného obyvatelstva je nezbytné rozvíjet místní hospodářství, jeho efektivitu a udržitelnost, zvyšování zemědělské produkce a s ním související šetrné nakládání se zdroji, půdou i vodou,

investice do infrastruktur v chudých oblastech, podporování místních ekonomik a další kroky, které povedou ke zlepšení udržitelné potravinové situace. (Tožička, 2009)

Cíl SDG 2, tedy Konec hladu má osm dílčích podcílů, ke kterým se pojí čtrnáct indikátorů. První podcíl „Do roku 2030 vymýtit hlad a zajistit přístup všem lidem, zejména chudým a ohroženým, včetně malých dětí, k bezpečné, výživné a dostačující stravě po celý rok“ je definován a měřen podílem podvyživených a hrozby potravinové nejistoty. Cíl je nahlížen velmi komplexně, a kromě samotného hladu v dalších bodech řeší také podporu zemědělství, jehož produktivita by měla být do konce trvání agendy zdvojnásobena a podporu příjmů malých zemědělců, zavedení systémů udržitelné výroby potravin, zachování genetické rozmanitosti plodin i zvířat i předcházení obchodním omezením na zemědělských trzích. Měřítky pro tyto body jsou například průměrný příjem malých zemědělců, objem zemědělské produkce, podíl udržitelného zemědělství v zemědělském sektoru, procento ohrožených druhů zvířat i rostlin, a další. Kompletní přehled je přístupný v příloze. (UN, 2015)

3.6.1 Potravinový problém

Svět se aktuálně potýká se dvěma protichůdnými problémy v oblasti potravin, a to jejich nadbytkem ve vyspělých zemích, kde plýtvání potravinami a jejich nevhodná skladba a složení, způsobující civilizační choroby. Na druhé straně je problém potravinové nedostatečnosti, který stejně tak znamená riziko ve zdravotním stavu. Tento problém zahrnuje nedostupnost potravin, jejich nedostatečnou kvalitu i nevhodné způsoby přípravy či spotřeby. Příčiny spočívají hlavně v prostředí zemí, jak politickém, tak hospodářském.

FAO rozlišuje čtyři stupně spotřební úrovně, na základě ekonomické a zemědělské vyspělosti zemí. V první úrovni jsou země s celkově nejhorší situací, kde strava není dostačující jak v kvantitě, tak ani v kvalitě. Do této kategorie se zařazují převážně země subsaharské Afriky, jejichž potraviny pochází především z domácí produkce a jsou rostlinného původu, protože ekonomická situace nedovoluje pořízení potravin ze zahraničí. Země na druhém stupni se vyznačují dostatkem kvantitativním, ale s nedostatečnou kvalitou. V této kategorii jsou středně vyspělé země, nebo rozvojové země s lepšími přírodními podmínkami či vyšší ekonomickou úrovní. Na třetí úroveň spadají rozvinuté země, které se již dokážou přizpůsobit trhu a potravinovému průmyslu, je zde nižší

spotřeba rostlinného původu a zvyšuje se podíl masných výrobků. Poslední, čtvrtá úroveň, má dostatečnou kvalitu i kvantitu potravin, a proto je zde prostor se zaměřit i na zdravotní požadavky obyvatelstva a racionální stránku výživy. (Jeníček, a další, 2010) Základní měření těchto veličin je možné například pomocí tzv. *BMI (Body Mass Index)*. Tento index na jednoduché bázi poměru váhy a výšky pomáhá klasifikovat nadváhu či podváhu dospělých. Podle FAO a WHO je optimální hodnota BMI od 18,5 do 25. Hodnota nad 40 značí kritickou obezitu, zatímco nižší než 16 zase kritickou podvýživu.

3.6.2 Podvýživa

Organizace bojující s hladem rozlišují tzv. *stunting*, *wasting* a *nadváhu*. *Stunting*, tedy chronická podvýživa, znamená doslova zakrnění dětí v důsledku dlouhodobého nedostatku živin. To se projevuje již v prvních dvou letech života a bývá nevratné. Děti mají na svůj věk nižší vzrůst, opožděný vývoj motoriky i poškozené kognitivní funkce, což vede ke špatným výsledkům ve škole i omezením v dalším životě, až k hrozbě předčasného úmrtí. Chronická podvýživa je nejčastější příčinou úmrtí dětí ve světě. (World Bank, 2016)

Wasting je naproti tomu důsledkem akutní podvýživy a projevuje se nižší váhou k výšce dítěte. Tělo při akutním nedostatku potravy začíná spotřebovávat vlastní tkáň a oslabuje se. K těmto případům dochází hlavně z důvodů katastrof, závažných nemocí či v obdobích, kdy je nedostatek jídla, například před sklizní.

Novodobým světovým problémem je také narůstající nadváha. Ta, ačkoliv se vyznačuje vyšší váhou, nezaručuje dostatečnou a kvalitní výživu a je původcem chronických onemocnění. Je paradoxem a výsledkem nerovnosti obyvatelstva, že v jednotlivých zemích současně existují všechny tyto problémy naráz. (UNICEF, 2007)

Je potřeba také upozornit, že údaje týkající se počtu chronicky podvyživených a hladovějících nemohou být z různých důvodů zcela přesné. Není možné přímo měřit reálnou spotřebu potravin v tak rozsáhlém měřítku, proto je úroveň výživy hodnocena dle energetické hodnoty *zásob potravin, které jsou určeny k přímé spotřebě na den a osobu*. V úvahu je brána zemědělská produkce dané oblasti, rybolov, ztráty při transportu, import a export, a v některých případech je třeba využít znaleckých odhadů. (Ferreiradean, a další, 2015)

3.6.3 Globální index hladu (GHI)

Důležitým indikátorem hladu je *globální index hladu* (Global Hunger index, dále GHI). Ten byl vytvořen, aby mapoval problematiku hladu a bylo možné s ním bojovat se zřetelnými výsledky, formou porovnávání v čase i v regionech. Samozřejmě je měření hladu složité a GHI k němu využívá čtyři indikátory – podíl podvyživené populace, podíl dětí pod 5 let trpící akutní podvýživou, podíl dětí pod 5 let trpící chronickou podvýživou a podíl dětské úmrtnosti v důsledku hladu. Pro každou zemi je vypočítáno skóre na základě těchto indikátorů, které dosahuje hodnot od 0 do 100, kde 0 znamená, že v zemi neexistuje problém s podvýživou a 100 zastupuje nejhorší možnou situaci. Tři z těchto indikátorů jsou zároveň používány k hodnocení cílů SDGs – celková podvýživa v populaci, chronická podvýživa dětí pod 5 let a akutní podvýživa dětí pod 5 let. Data jsou shromažďována z různých zdrojů, FAO, UNICEF, WHO, i Světové banky. Stupnice závažnosti situace je zobrazena v tabulce. (GHI, 2019)

Tabulka 1: Stupnice závažnosti GHI

Méně než 9,9	10 – 19,9	20 – 34,9	35 – 49,9	Více než 50
nízká	mírná	vážná	alarmující	extrémní

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat globalhungerindex.org

3.6.4 Řešení problému hladu

Již je zřejmé, že problém hladu a podvýživy přímo souvisí s chudobou, a je proto potřeba řešit tyto otázky současně. Zároveň je nutné podporovat všeobecnou vzdělanost a kvalifikaci v oblasti zemědělství. Klíčové je zvyšování zemědělské produktivity, aby oblasti, především ty chudé a venkovské, byly soběstačné, a ne odkázané na pomoc zvenčí, protože tento způsob není udržitelný. Je nutné dále prosazovat udržitelné způsoby nejen zemědělství, ale i lesnického a vodního hospodářství. K lepšímu fungování je nezbytné investovat do zlepšení infrastruktur, zejména na venkově a v odlehlejších oblastech, což přispěje k lepšímu přístupu na trhy i skladování a zpracování úrody. Jak již tedy bylo řečeno, pro vítězství v boji s hladem je nutné utkat se s chudobou. (Tožička, 2009) FAO zároveň doporučuje zavést odpovídající regulace na všech úrovních od produkce až po spotřebu, podporovat ženy v kojení. V zemích na vyšších příjmových úrovních pak

poskytovat obyvatelstvu jasné výživové informace o produktech, aby mohli svou stravu vybírat informovaně a chránit spotřebitele, zejména děti, před nevhodným marketingem potravinových produktů. (FAO, 2014)

FAO odhaduje, že k dosažení vytyčených cílů by byla potřeba vynaložit každý rok zhruba 24 miliard USD na rozvojové projekty a další opatření s nimi související. Ačkoliv se tato částka zdá být vysoká, je zde vhodné porovnání s výdaji, které hospodářsky vyspělé země investují do dotací vlastních zemědělství, což dosahuje více než 300 miliard USD. Podle Tožičky by splnění tohoto cíle ročně mohlo vynést zisky až 120 miliard a navíc poskytlo práci a příjem stovkám milionů lidí, kteří by tak mohli žít zdravější a spokojenější život. (Tožička, 2009)

3.7 Dosavadní plnění Cílů udržitelného rozvoje

Globální extrémní chudoba se stále snižuje, tempo však již dosáhlo svého maxima a nyní stále více zpomaluje. To bohužel dle prozatímních odhadů OSN naznačuje, že svět nebude schopný dosáhnout stanoveného cíle, tedy snížit podíl extrémně chudého obyvatelstva na méně než 3 % do roku 2030. Projekce výsledků naznačují, že podíl chudých dosáhne do roku 2030 pouze snížení na 6 %. Lidé a oblasti, kterým se nepodařilo z chudoby uniknout do teď čelí hluboké deprivaci, která je ve společnosti zakořeněná, a ještě prohlubována konflikty a katastrofami. Aktuální podíl extrémně chudých obyvatel je nyní na 8,6 %. Od roku 2015, kdy byly ukončeny Rozvojové cíle tisíciletí, došlo tedy ke snížení o pouhé 1,4 %. Přičemž například mezi lety 2010 a 2015 došlo k poklesu o 6 %. Největší pomocí jsou zde systémy sociální ochrany, které země vyvíjejí na pomoc právě extrémně chudým, zároveň pomáhají chudobě předcházet. Ještě v roce 2016 tyto systémy nebyly dostupné pro více než polovinu obyvatelstva světa, až 4 miliardy lidí, kteří se musejí se svou složitou situací vypořádávat sami, bez pomoci státu. Například pouze 41 % žen má možnost získat finanční pomoc v mateřství. (UN, 2019)

Co se týče druhého cíle, tedy Konec hladu, jeho splnění se zatím zdá ještě nedosažitelnější než u cíle prvního. Ukazatele hladu celosvětově rostou a stejně tak podvýživa dětí i dospělých. Podle dostupných statistik bylo v roce 2017 podvyživených 821 milionů lidí, což je nárůst oproti roku 2015, kdy tento počet byl 784 milionů. Tento nárůst je velmi znepokojivý, hlavně kvůli předchozímu dlouhodobému poklesu, který vzbuzoval naději v dosahování dalších cílů. Kontinentem nejvíce postiženým podvýživou

zůstává Afrika, kde postihuje celou jednu pětinu populace. Co se týče chronické podvýživy dětí do pěti let, ta vykazuje na všech kontinentech již od roku 2000 zlepšující trend, ačkoliv v roce 2018 bylo stále celosvětově 1 z 5 dětí podvyživené, což celkem znamená 149 milionů dětí. Negativní trendy jsou způsobovány různými faktory, například podpora zemědělství v rozvojových zemích klesla na pouhých 5 %, z 25 %. K zastavení růstu počtu hladovějících a zajištění jejich opětovnému poklesu je důležitá podpora zemědělství, konkrétně například posílení odolnosti a přizpůsobivosti menších a rodinných zemědělských podniků. Právě tito drobní zemědělci totiž v rizikových zemích zaujímají vysoký podíl, mezi 40 až 85 %. (Pro srovnání tento podíl v Evropě nedosahuje ani 10 %). (UN, 2019)

3.8 Klasifikace zemí E7

V březnu 2006 byl autory J. Hawksworthem a G. Cooksonem publikován report vyzdvihující rapidní ekonomický růst a zvyšující se globální významnost tzv. *BRIC* zemí, tedy Brazílie, Ruska, Indie a Číny, společně s rostoucími ekonomikami Mexika, Indonésie a Turecka. Těchto sedm zemí je zde poprvé zmiňováno jako země tzv. *E7 (emerging economies)* neboli rozvíjející se ekonomiky). Článek předpovídá, že ekonomiky těchto zemí budou do roku 2050 dvojnásobně silnější než země tehdejší skupiny G7 (USA, Japonsko, Německo, Spojené království, Francie, Itálie, Kanada), stanou se ekonomickými lídry a nahradí tak nejvyspělejší státy. (Hawksworth & Cookson, 2008) Tento posun bude nově definovat charakteristiku globální ekonomiky a přinese nové důležité investiční příležitosti.

Tyto předpoklady vychází z několika faktorů:

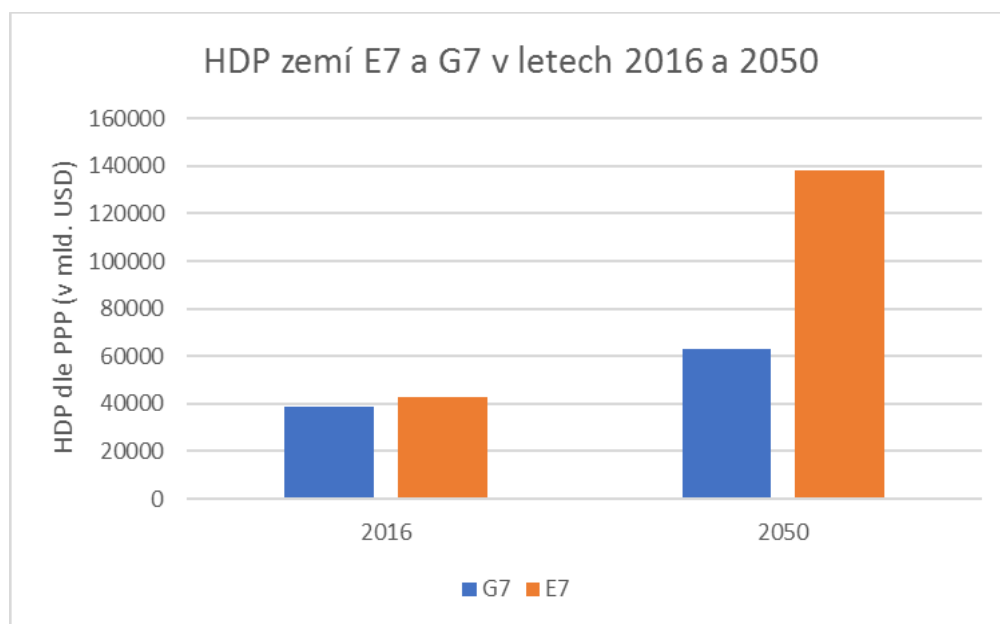
- růst fyzického kapitálu díky novým investicím
- růst pracovní síly (daný růstem populace v produktivním věku, podle projekcí OSN)
- zvýšení kvality práce (lidského kapitálu)
- technologický pokrok (vedoucí ke zvyšování celkové produktivity).

Další odhady z roku 2011 tvrdily, že k převaze E7 nad G7 dojde již roku 2020. Už v roce 2014 země E7 dosáhly vyššího HDP než země G7 v přepočtu parity kupních sil. (Nadda, a další, 2017)

V roce 2016 Stansberry Churchouse research předpovídal, že roku 2050 již země skupiny E7 budou mít skoro 50% podíl na světovém HDP (dle PPP), zatímco země G7

spadnou na pouhých 20 % podílu HDP. Většina tohoto úspěchu by připadla na Čínu a Indii, protože dle odhadů by podíl Číny mohl dosahovat 21 % (tedy vyšší než všechny země G7 dohromady) a Indie 15 %. V následujícím grafu je zobrazen odhad Stansberry Churchhouse Research, jak se ekonomiky zemí G7 a E7 posunou mezi roku 2016 a 2050.

Graf 3: Velikosti ekonomik zemí G7 a E7 v letech 2016 a 2050 (HDP v PPP)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat Churchhouse

Tento posun v ekonomickém růstu závisí hlavně na dvou ukazatelích – populačním růstu a růstu produktivity. (Churchouse, 2017) Demograficky jde o země s nejvyšší populací a procházející různými demografickými trendy – zatímco u Číny a Ruska je do roku 2050 očekáván pokles populace v produktivním věku, Indie, Indonésie, Rusko, Brazílie, Turecko i Mexiko budou v tomto období rychle růst a stárnutí populace se předpokládá až od poloviny století. (Hawksworth & Cookson, 2008) V současnosti připadá na země E7 44 % světové populace. (World Bank, 2019)

Následující tabulka zobrazuje odhady posunu největších světových ekonomik na prvních sedmi příčkách. Barevně jsou vyznačeny země E7.

Tabulka 2: Sedm největších ekonomik světa v roce 2018 a 2050 (HDP dle PPP)

	2018	2050
1	USA	Čína
2	Čína	Indie
3	Japonsko	USA
4	Neměcko	Indonésie
5	Velká Británie	Brazílie
6	Francie	Rusko
7	Indie	Mexiko

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat Churchhouse

Kromě této klasifikace existuje nespočet dalších, jak lze členit státy podle různých hledisek. Jedním ze základních členění je i klasifikace Světové banky, která rozlišuje země podle hrubého národního důchodu na ekonomiky s vysokým, středně vysokým, středně nízkým a nízkým důchodem. Zařazení zemí E7 do této klasifikace je vyjádřené v následující tabulce. Uvedené hodnoty jsou založené na speciálním propočtu Světové banky tzv. *atlas method*.

Tabulka 3: Kategorizace zemí dle Světové banky za fiskální rok 2019

Klasifikace dle HND	HND na obyvatele v USD	Země E7
Nízký	Méně než 1 025	-
Středně nízký	1 026 – 3 995	Indie, Indonésie,
Středně vysoký	3 996 – 12 375	Brazílie, Čína, Turecko, Rusko, Mexiko
Vysoký	Více než 12 376	-

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat World Bank

Mezinárodní měnový fond používá rovnou několik hledisek pro klasifikace. V první řadě rozlišuje dvě základní skupiny – *vyspělé ekonomiky* a *rozvojové ekonomiky* (spolu s rozvíjejícími se ekonomikami). Pro toto dělení využívá na rozdíl od WB tři kritéria – HND na obyvatele, diverzifikaci vývozu a míru integrace o globálního finančního systému.

Většina zemí spadá spíše do druhé kategorie, která se dále člení například dle podílu paliv na vývozu, či na čisté dlužníky a věřitele. Speciální skupinou jsou vysoce zadlužené chudé země (HIPC).

K rozdělení států může být využit i HDI. Ten používá ke své klasifikaci Rozvojový program OSN a rozlišuje čtyři skupiny států – s velmi vysokým lidským rozvojem, vysokým (kam patří Brazílie a Rusko), středním lidským rozvojem (Indie, Čína) a nízkým. (UNDP, 2019)

Vyspělost ekonomik může být hodnocena i charakterem ekonomické struktury, v závislosti na podílu sektoru služeb, zemědělství a průmyslu na HDP. Zatímco moderní struktura má podobu SIA (tedy služby, průmysl, zemědělství), pro rozvojové země je charakteristické rozložení ASI. (Tošovská, a další, 2010)

Kromě těchto ekonomických kritérií lze vyspělost státu hodnotit i na příkladech urbanizace, kdy obyvatelstvo vyspělých států obývá města z 80 %, zatímco v rozvojových zemích je to méně než 60 %. (Dudwick, 2011)

4 Vlastní práce

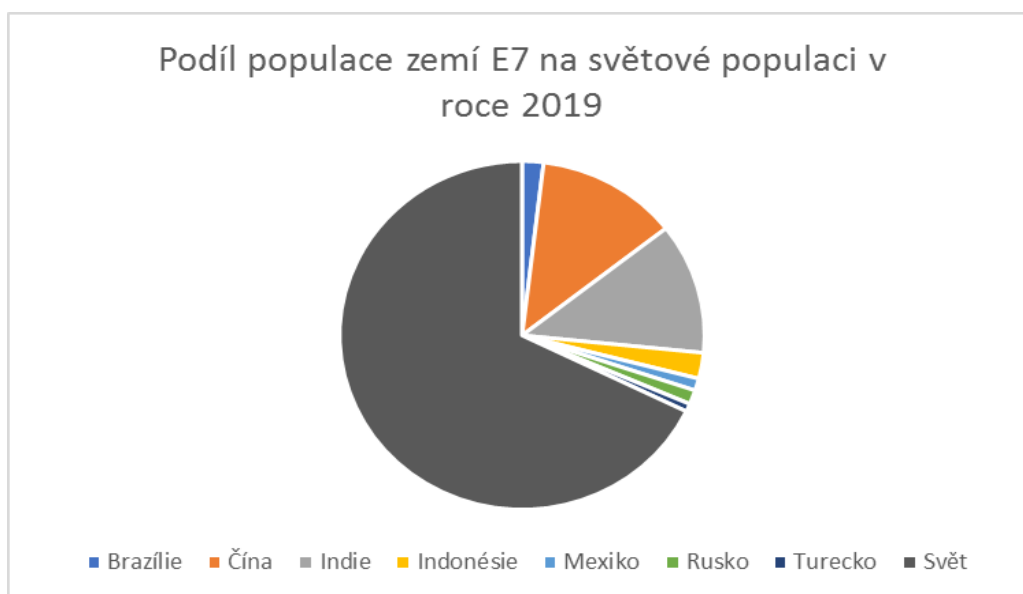
4.1 Země E7

Historický hospodářský vývoj a ekonomická situace jednotlivých zemích E7 se významně liší. Zatímco například Čína disponuje obrovskou základnou levné pracovní síly, Rusko je světový exportér nerostných surovin, Brazílie oproti tomu vyniká vysokou zemědělskou produkcí. V následujících kapitolách jsou shrnuty a komparovány výchozí pozice jednotlivých států, jejich strategie naplňování cílů a výsledky, jakých bylo dosaženo.

Pro vyjádření výkonnosti ekonomiky je klíčovým ukazatelem HDP, tedy hrubý domácí produkt. Jeho pokles bývá provázen růstem nezaměstnanosti a snižováním mezd, a v jejich důsledku až růstem chudoby. Pokud se jeho hodnota vydělí celkovou populací země, dokáže zhruba ilustrovat životní úroveň dané země (HDP na obyvatele). Tato úvaha však nemusí být stoprocentní, protože nebere v úvahu například nerovnosti ve společnosti. Stejně tak nedokáže změřit kvalitu životního prostředí či společenské vztahy. (Conway, 2013) Světová hodnota HDP byla v roce 2018 podle WB **136 040 bilionu USD**, v přepočtu dle parity kupních sil. Pro srovnání, HDP nejsilnější ekonomiky světa, tedy Spojených států Amerických, představuje **20 494 bilionu USD**, tedy 15 % této hodnoty. Země skupiny E7 se na hodnotě světového HDP podílejí z 39 %, zatímco v roce 2000 to bylo pouze 24 %.

Zásadním faktorem pro růst těchto ekonomik je i jejich početná populace. Podíl populace zemí E7 na celkovém počtu obyvatel světa je znázorněn na následujícím grafu. Zde je jasné, jak obrovskými hráči Čína a Indie jsou a jaký podíl trhu, jak výrobního tak spotřebitelského jejich obyvatelé mohou zastat. Překvapivě malý podíl zde má, navzdory své rozloze, Rusko.

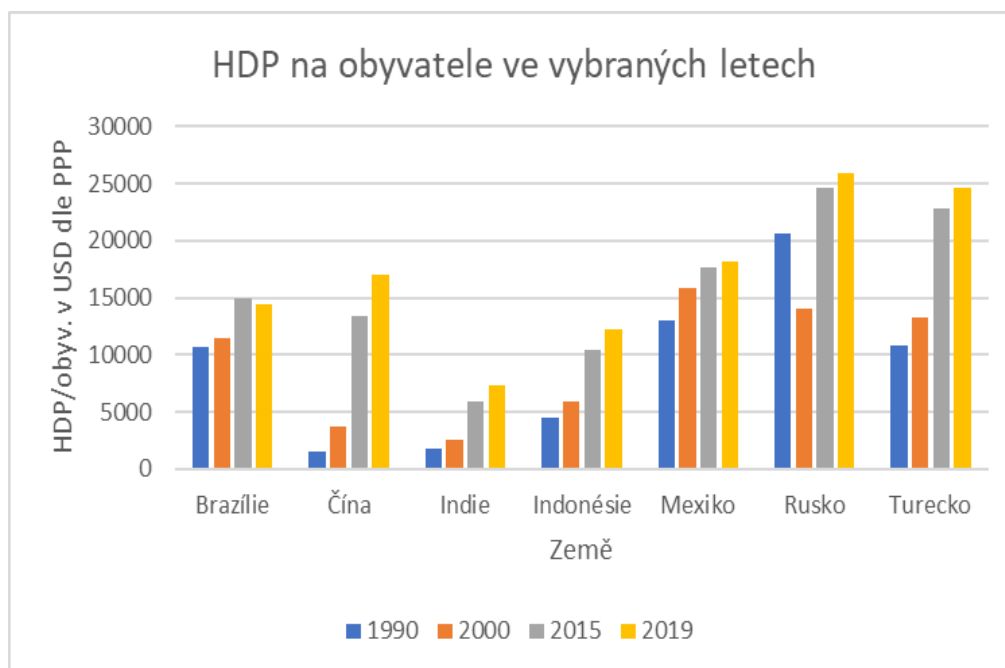
Graf 4: Podíl populace zemí E7 na celkovém počtu obyvatel světa

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat Světové banky

Další graf zobrazuje vývoj HDP na obyvatele ve vybraných letech.

Graf 5: HDP na obyvatele v zemích E7 ve vybraných letech (1990, 2000, 2015, 2019)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat IMF

Rok 1990 byl vybrán jako rok ke kterému je stanoven počátek plnění cílů OSN, rok 2000 ve kterém byly samotné cíle formulovány, rok 2015, kdy byla uzavřena agenda

MDGs a na ní navázaly cíle SDGs, a konečně rok 2019, tedy aktuální hodnota. Data vycházejí ze statistik IMF, a jde o údaje přepočtené dle parity kupních sil dle cen roku 2011. Z grafu je zřejmý prudký propad HDP na obyvatele v Rusku v roce 2000, který byl způsoben rozpadem Sovětského svazu a změn v hospodaření v jeho důsledku, které přivedly Rusko do dlouhé recese. Následně začala ekonomika zase růst v důsledku otevření trhu a zvýšení exportu ropy a zemního plynu, i růstem cen těchto surovin. Pokles je zaznamenaný i Brazíli, kde HDP/obyv. kleslo od roku 2015 do roku 2019 pro změnu z důvodu poklesu ceny surovin a politickou nestabilitou země v posledních letech. Zajímavý je i strmý vývoj pozorovaný mezi lety 2000 a 2015 v Číně. Zatímco v Mexiku se vývoj zdá velmi stabilní, ovšem je potřeba brát v potaz, že referenční roky mezi sebou mají nepravidelné prodlevy.

4.1.1 GHI v zemích E7

V následující tabulce je zobrazený pokrok v boji s hladem v zemích E7 na základě Indexu glábního hladu.

Tabulka 4: Vývoj GHI v zemích E7 od roku 2000 do roku 2019

	2000	2005	2010	2019	Změna od roku 2000	% změna
Brazílie	12	7	5,4	5,3	-6,7	-55,8
Čína	15,8	13	10	6,5	-9,3	-58,9
Indie	38,8	38,9	32	30,3	-8,5	-21,9
Indonésie	25,8	26,8	24,9	20,1	-5,7	-22,1
Mexiko	10,6	9,1	7,7	6,2	-4,4	-41,5
Rusko	10,3	7,5	6,4	5,8	-4,5	-43,7
Turecko	10,2	7,3	5,4	4	-6,2	-60,8

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat Globalhungerindex.org

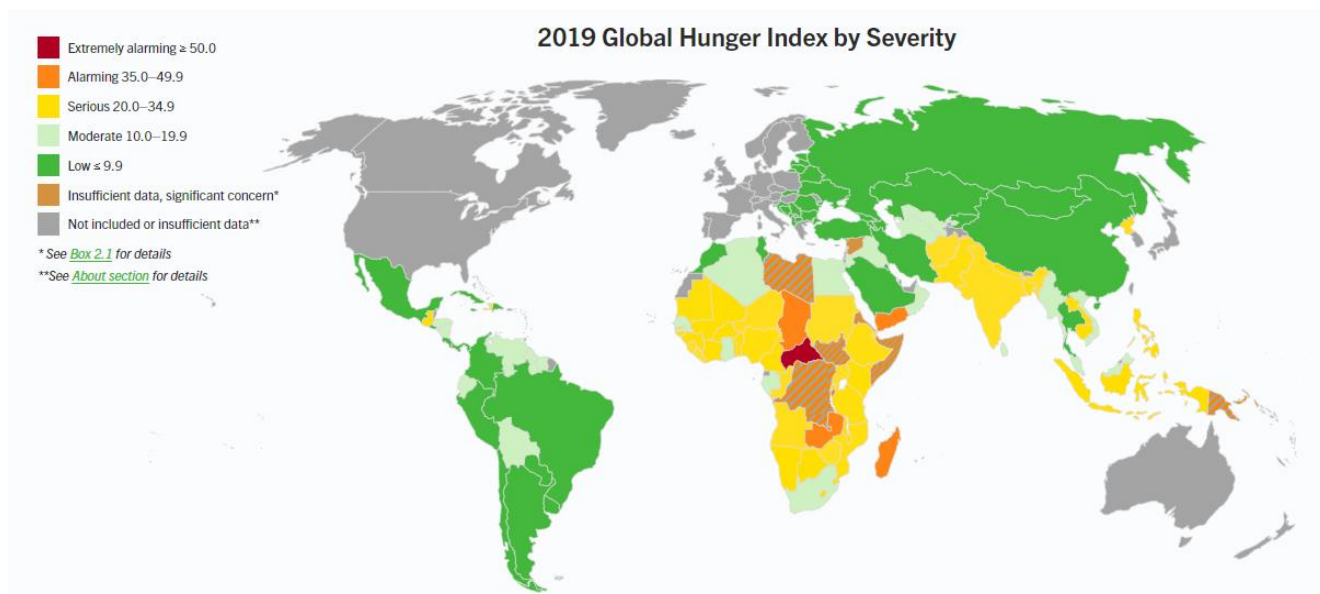
Z tabulky je zřejmé, že nejhorší situace ze sledovaných zemí byla a stále je v Indii. Zároveň je zde zaznamenaný i nejmenší pokrok, za devatenáct let došlo ke snížení indexu o 21,9 %. S ohledem na absolutní počet obyvatel Indie je i tento pokrok zásadní. Podle závažnosti se situace změnila z alarmující na vážnou. Nejlepší startovní pozici mělo Turecko, kde byla situace mírná a v průběhu měření se hlad prakticky podařilo vymýtit.

Zajímavá situace nastala v Indii a Indonésii, kde mezi lety 2000 a 2005 index lehce vzrostl, což může souviset s rychlým růstem populace v těchto zemích. Největší změnou prošla Čína, která začínala na indexu 15,8 a do roku 2019 se jí podařilo ho snížit o 9,3. (GHI, 2019) Hodnoty v tabulce zároveň dokazují, že problém hladu je řešitelný, nejde o stabilní neměnnou situaci a proto jsou i motivací k dalším snahám.

Přehledně je situace vyjádřena na následujícím obrázku, který mapuje situaci v roce 2019 a zároveň je zřetelné, že nejen ve sledovaných zemích, ale v oblastech po celém světě úroveň hladu a podvýživy pomalu klesá z kategorie vážného stavu k hranici průměrné. Konkrétně z globálního skóre 29, kam dosahovalo v roce 2000 až k dnešnímu GHI 20 a to díky zlepšení hodnot všech ukazatelů, tedy podvýživa, chronická i akutní podvýživa dětí a dětská úmrtnost. Samozřejmě jsou tyto úspěchy podpořeny aktivním bojem s chudobou, který dosahuje stejně významných výsledků a oba fenomény spolu úzce souvisí.

Problém se nejzávažněji dotýká zemí Afriky, vážná situace je ale i v jihovýchodní Asii, kde jsou hodnoty indexu tvořeny především vysokou mírou chronické podvýživy dětí. Ta je zde způsobena nedostatečnou výživou žen v těhotenství i v době kojení a špatnými hygienickými návyky. (Smith, a další, 2015) Hodnoty indexu v regionu jsou velmi ovlivněny situací v Indii, kde dle průzkumu GHI minimální doporučené kalorické hodnoty dosahuje pouze 9,6 % dětí od 6 do 23 měsíců věku, což globálně představuje jednu z nejhorších hodnot. (de Onis, a další, 2019) Právě tato podvýživa dětí je klíčovým ukazatelem, protože kromě nedostatečného příjmu kalorií značí nedostatek mikronutrientů či neschopnost jejich absorpce z důvodu dalších zdravotních problémů.

Obrázek 2: Globální index hladu dle vážnosti v roce 2019

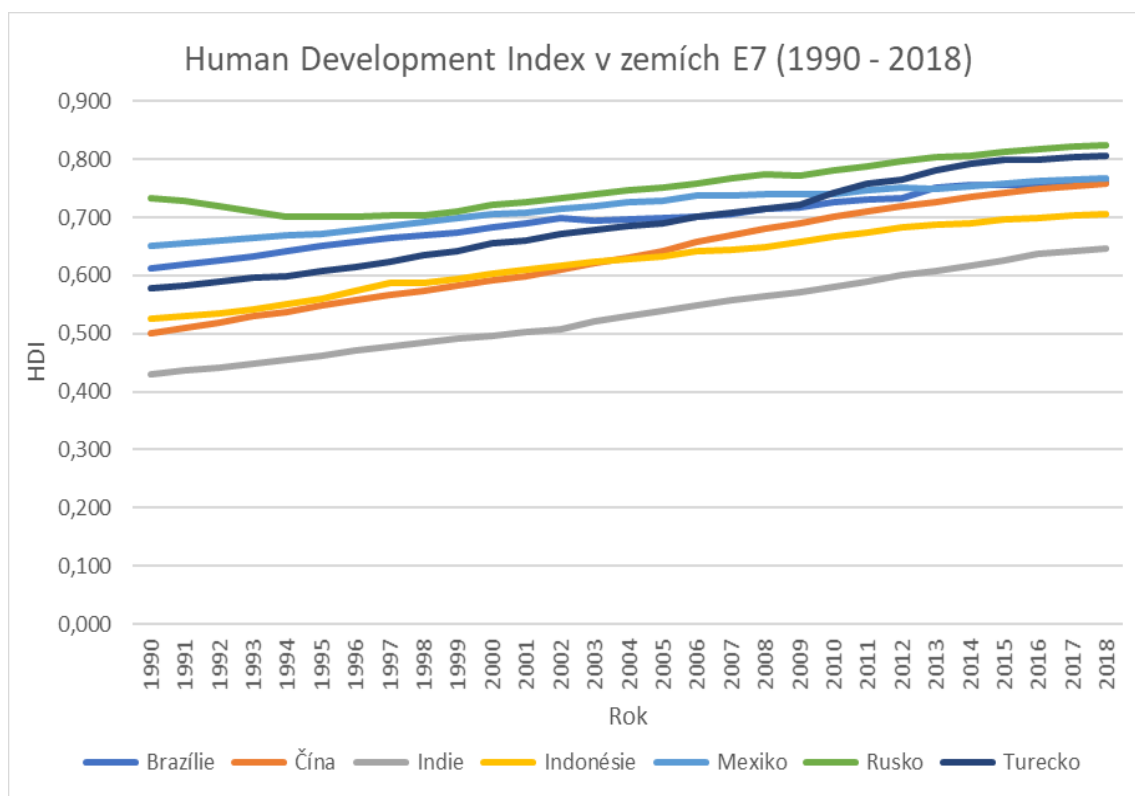

Zdroj: <https://www.globalhungerindex.org>

4.1.2 HDI v zemích E7

V následujícím grafu je znázorněn vývoj HDI v jednotlivých letech od roku 1990 do roku 2018, ze kterého jsou poslední dostupná data. Z grafu je na první pohled patrné, že indexy lidského rozvoje ve všech sledovaných zemích stabilně rostou. Až na Rusko, ve kterém do roku 1995 hodnota klesala, ale od své nejnižší příčky 0,701 se zase zvedá. I přesto Rusko zastává nejvyšší příčku. Od roku 1990 hodnota jeho indexu lidského rozvoje byla 0,734, do roku 2015 se tato hodnota zvyšovala průměrným meziročním tempem 0,41 % na 0,813 a nyní je 0,824. Oproti tomu zdaleka nejnižší hodnoty vykazuje Indie, kde je však viditelný stabilní růst a od začátku měření se index zvýšil z hodnoty 0,431 na 0,647. Lehké výkyvy jsou znatelné v Brazílii v letech 2002, kde došlo k mírnému poklesu a 2012, kde je naopak vidět výraznější zvýšení. Nejstrmější růst vykazuje index Číny, který se zvýšil za 18 let o 0,257, meziročně průměrnou rychlostí 1,48 %. Předčil tak Indonésii a dohání Mexiko a Brazílii, v posledních letech však již tento růst zpomaluje. Strmě roste i hodnota indexu Turecka, průměrnou rychlostí 1,19 % ročně. To začínalo na hodnotě 0,579, překonalo Indii i Indonésii a nyní dosahuje hodnot blízkých se Rusku, 0,806.

Graf 6: Vývoj HDI v zemích E7 v letech 1990 až 2018

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat UNDP (<http://hdr.undp.org/en/data>)

Indexu lidského rozvoje je věnována i další tabulka, která zaznamenává hodnoty jednotlivých pilířů tvořící HDI v jednotlivých zemích. Z té je patrné, že Indie si vede nejhůře na všech úrovních (nejhorší hodnoty jsou vyznačeny červeně), a i v globálním měřítku se umísťuje až na 129 místě z celkem 189 sledovaných zemí. Nejvyšší délku života mohou očekávat obyvatelé Turecka, tedy 77,4 let, stejně tak jako nejdelší očekávané období studia, které zde je 16,4 roku (nejlepší hodnoty jsou vyznačeny zeleně). Tato doba však značí počet let, které by dvouleté dítě mělo v budoucnu strávit školní docházkou, realita se však značně v mnoha zemích liší, a proto je sledována i hodnota skutečného období, na základě generace, která studium dokončila – v případě Turecka je toto období oproti očekávání dlouhé pouze 7,7 let. Například v Indonésii dítě může očekávat 12,9 let studia, což je výrazně nižší než předpokládaná doba v Turecku, ale reálná školní docházka za rok 2018 zde dosahovala 8 let. V Indii oproti očekávaným 12,3 letem studia žáci reálně chodí do školy průměrně pouze 6,5 let – což nepokryje ani základní školní docházku. (UNDP, 2019)

Tabulka 5: Pilíře HDI v zemích E7 za rok 2018

	Hodnota HDI 2018	Očekávaná délka života (roky)	Očekávaná doba studia (roky)	HND na obyv. (2011 PPP \$)	Světové pořadí dle HDI
Rusko	0,824	72,4	15,5	25 036	49
Turecko	0,806	77,4	16,4	24 905	59
Mexiko	0,767	75,0	14,3	17 628	76
Brazílie	0,761	75,7	15,4	14 068	78
Čína	0,758	76,7	13,9	16 127	86
Indonésie	0,707	71,5	12,9	11 256	111
Indie	0,647	69,4	12,3	6 829	129

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat UNDP

4.1.3 Výdaje na potraviny

K analýze chudoby a potravinové bezpečnosti jsou důležitým ukazatelem také výdaje domácností na potraviny, protože představují zásadní složku rozpočtu domácností i podílu na ekonomice země. Co se týče tohoto rozložení rozpočtu domácností, zřetelně platí Engelův zákon říkající: „*Čím je domácnost chudší, tím větší podíl výdajů připadá na potraviny*“. Tento podíl se zároveň se zvyšováním příjmu domácností snižuje, ačkoliv celková částka utracená za jídlo se zvýší. Podíl ušetřený na jídle samozřejmě připadá na jiné potřebné komodity, jimiž mohou být léky či bydlení a tím zvyšuje blahobyt domácnosti. (Kavanagh, 2019)

Zákon se samozřejmě odráží i v rozdílech mezi zeměmi s vysokým a nízkým příjmem. Zatímco země s vysokými příjmy vydají za potraviny nižší než 10% podíl, v nízkopříjmových zemích může toto procento dosahovat až k 50 % příjmu domácnosti. Tyto země jsou pak velmi citlivé na výkyvy cen těchto komodit a zvyšování cen může rychle vést k podvýživě i sociálním nepokojům. (Nelson, 2019)

Tyto údaje eviduje Ministerstvo zemědělství USA (USDA) a poskytuje je jak pro sledování cílů udržitelného rozvoje, tak pro místní vlády i nevládní organizace, aby na základě těchto dat mohly vytvářet efektivní programy a přerozdělovat prostředky.

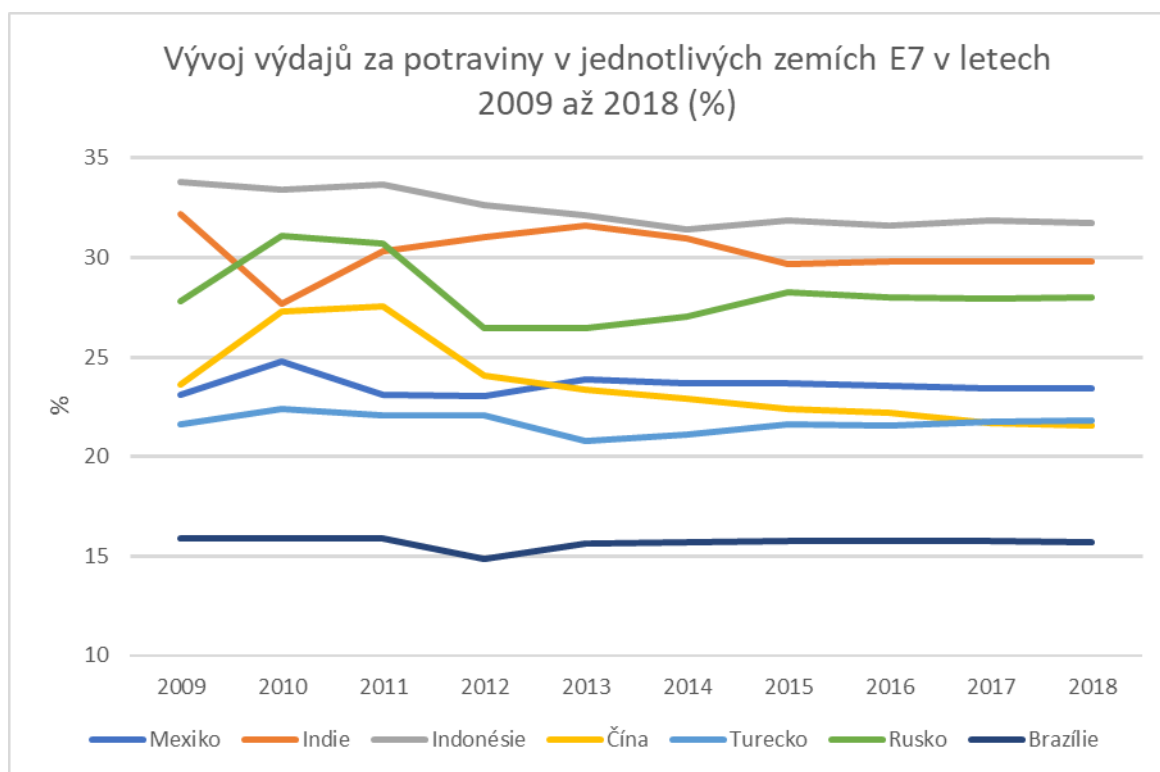
V následujícím grafu je vyjádřeno, jaký podíl příjmů vynakládali domácnosti ve sledovaných zemích na potraviny v průběhu let 2009 až 2018.

Výrazně nejvyšší podíl v průběhu celého období vynakládali na potraviny domácnosti Indonésie, následována Indií, což odpovídá i vyspělosti těchto ekonomik – tyto země vykazují zároveň nejnižší HDP na obyvatele - a potvrzují tak Engelův zákon, kdy se zvyšujícími se příjmy podíl utracený za potraviny klesá.

Brazílie oproti tomu vykazuje nejnižší podíl utracený za potraviny a zároveň nejstabilnější situaci v průběhu celého období, a to těsně pod hranicí 16 %. V roce 2012 čelila Latinská Amerika nárůstu cen obilnin, což ovlivnilo výdaje domácností na potraviny, ale již v dalším roce se ceny opět ustálily. (Krivonos, a další, 2014) Pro srovnání, České domácnosti v roce 2018 vydali za potraviny v průměru 16,35 % příjmu.

Velkými výkyvy procházely v průběhu tohoto desetiletí domácnosti Číny, kterým se podíl utracený za potraviny snížil celkem o 6 %.

Graf 7: Vývoj výdajů na potraviny v zemích E7

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat USDA

4.2 Indie

Indie je velmi rozmanitou zemí, což je dáno především její obrovskou rozlohou i počtem obyvatel, který se již blíží k 1, 4 miliardě obyvatel a platí tak za druhou nejlidnatější zemi světa. Tvoří ji celkem 29 spolkových států, které jsou výrazně diversifikovány, nejen kvůli odlišnému historickému vývoji a jazyku, ale také co se týče přírodního bohatství i ekonomické vyspělosti. Indie je charakteristická pro svá náboženství, především hinduismus a buddhismus, která zde mají dávnou historii a tvoří její výraznou kulturu. Ačkoliv od 10. století země bojovala s islamizací, kořeny hinduismu zde jsou silně zakořeněny. Evropě se začala Indie otevírat v 16. století, kdy k jejím břehům doplul Vasco de Gama, vznikly první obchodní cesty a britská Východoindická společnost. Tak také začala Indická kolonizace Británie. Svou nezávislost si Indie vybojovala zpět až roku 1947. (Marshall, 2018)

Její ekonomika v posledních letech vykazuje výrazný růst a z hlediska HDP se momentálně řadí mezi sedm největších světových ekonomik. Zároveň je v období velkého populačního růstu, kdy je průměrný věk obyvatel 29 let (zatímco např. průměrný věk obyvatel ČR je 43 let) (ČSÚ, 2018). V příštích letech bude tedy Indie disponovat největší, a zároveň nejmladší pracovní silou. Proto je považována za jednu z potenciálních velmocí budoucnosti a pokudlepší situaci v oblastech infrastruktury a vzdělání, svůj potenciál pravděpodobně naplní. (WB, 2018) S tempem růstu HDP 7 % si drží status nejrychleji rostoucí ekonomiky, i když tento statut byl v roce 2018, kdy tempo růstu kleslo na 6,8 %. Indická ekonomika je značně diverzifikovaná a poměrně odolná proti externím šokům, především díky silnému domácímu trhu. Skoro polovinu pracovní síly však zaměstnává zemědělský sektor, který je závislý na proměnách počasí a monzunových obdobích. (MZV, 2019) Především na severu země, kde se vypíná pohoří Himálaj.

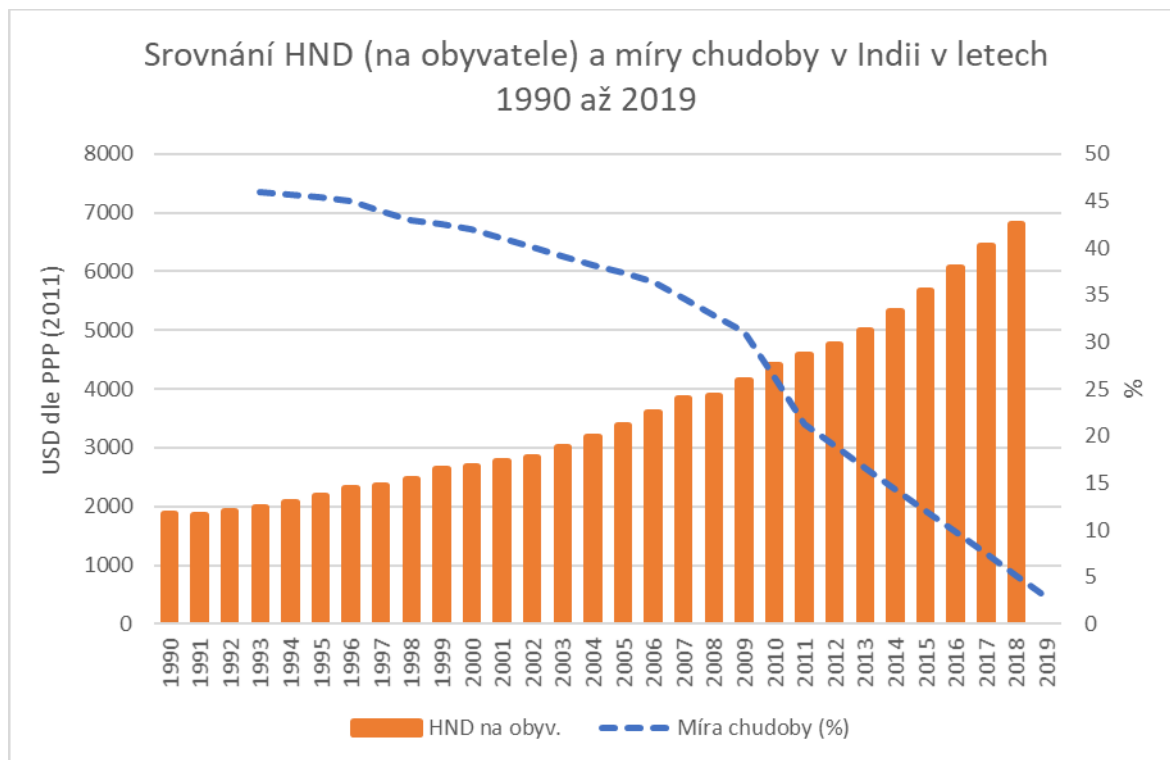
Indie stále patří k rozvojovým zemím a míra chudoby zde ještě v roce 2012 představovala 21, 9 %, což v reálných číslech představuje více než čtvrt miliardy lidí žijících pod úrovní extrémní chudoby. (India UNDP, 2015) Tyto hodnoty jsou samozřejmě velkou brzdou ekonomiky, a to na globální úrovni. Právě kvůli vysoké populaci Indie je tento problém nejen lokální, ale celosvětový a přes vysoké tempo ekonomického růstu zůstává redukce chudoby pozadu.

Je zde několik zásadních faktorů, které snižování chudoby brzdí – je jím právě závislost na zemědělství, které není dostatečně rozvinuté, zmíněný populační růst, který vytváří tlak na pracovní trh, či těžká uplatitelnost lidí z nejnižší kastovní vrstvy *dalit* (ačkoliv indická ústava již zakazuje historické dělení obyvatelstva dle kastovního systému, určité nerovnosti stále přetrvávají a *dalit*, tzv. nedotknutelní často nemají šanci získat práci ani v zemědělství). Míra urbanizace v Indii dosahuje pouze 34 %, což je nejnižší procento mezi zeměmi E7 a spolu s nedostatečnou infrastrukturou jeden ze zásadních důvodů proč je složité zajišťovat sociální podporu, pracovní místa, či aspoň spolehlivě mapovat tuto problematiku v odlehlejších oblastech. Navzdory tomuto faktu Indie zároveň v roce 2011, ze kdy jsou zde poslední dostupná data nejnižší hodnotu Giniho koeficientu ze sledovaných zemí, a to 37,8, ačkoliv problém příjmové nerovnosti zde nelze přehlížet. (World Bank, 2019)

4.2.1 Konec chudoby

V Indii byl v otázce plnění cílů zřetelný velký pokrok. Řádná analýza zde však naráží na zásadní problémy, a to především v nedostatku statistických údajů. Výchozí hodnotou pro měření úspěchu nemohl být rok 1990 kdy byly cíle stanoveny, ale až rok 1993 kde Světová banka uvádí první hodnotu a to neuvěřitelných 45,6 % obyvatel, žijících pod hranicí extrémní chudoby. Cílem bylo snížit tento podíl minimálně o polovinu, což se podařilo v Indii již v roce 2011, kde se hodnota dostala na 21,9 %. Další oficiální údaj vychází až ze situace roku 2019, kdy statistiky OSN hovoří o pouhých 2,9 % obyvatel žijících pod hranicí 1,9 USD. V tomto období však také došlo ke stanovení nové hranice extrémní chudoby na 3,2 USD a na tuto částku nedosáhlo v roce 2019 celých 27,4 % obyvatel. Situace je znázorněna v následujícím grafu, kde je křivka míry chudoby zobrazena v závislosti s příjmem na obyvatele. Z grafu je patrný strmý klesající trend míry chudoby, s průměrným tempem poklesu 0,87 do roku 2008, kde tento výrazně vzrostlo na 3,9 v období let 2008 až 2011. Tyto roky byly významné hlavně díky míře nezaměstnanosti, která která klesla v důsledku navýšení exportu a zemědělského růstu. (Chakravarty, 2013) Od roku 2011 se však tempo opět snižuje, pořád však zůstává ve vysokých hodnotách 2,29, což v reálních hodnotách značí skoro 30 milionů lidí vymaněných z extrémní chudoby v Indii každý rok.

Graf 8: Vývoj míry chudoby v Indii

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat Světové banky

K dosažení stanovených cílů vláda zavedla programy a plány pro boj s danými výzvami, z nichž největší je otázka zdraví. K jeho zlepšení byla zavedena Národní zdravotní venkovská mise (NRHM), podporující zdravotní systém v rurálních oblastech a program Garance zaměstnání ve venkovských oblastech (MGNREGA). Kromě toho se snaží zajišťovat pracovní místa i zlepšovat přístup k základním službám pro všechny, zejména sociálně či ekonomicky znevýhodněné. (Niti, 2018) Úspěchu snížení chudoby na polovinu bylo tedy dosaženo díky ekonomickému růstu, a právě zvýšené podpoře MGNREGA. Ještě v roce 2015 však žilo 270 milionů obyvatel Indie pod hranicí extrémní chudoby. (UNDP India, 2015)

Cíle udržitelného rozvoje SDGs jsou promítnuty do samotné Národní agendy rozvoje Indie, a protože předchozí cíle MDGs umožnily vzít si do dalších let poučení, Indická vláda představila tzv. *SDG India index*, který má umožnit lepší monitorování a situace, sběru dat a hodnocení pokroku do dalších let. Tento index má poskytnout celkový pohled na sociální, ekonomickou i environmentální situaci v Indii spojením 13 z celkových 17 cílů SDGs (nepočítá s 12, 13, 14 a 17 cílem) a jejich 62 prioritních indikátorů (z celkových

306) a především tak umožnit jejich zlepšení. (Niti, 2018) Dle kladného vývoje a zvýšení průměrného meziročního poklesu míry chudoby je strategie Indie fungující, což potvrzuje i velmi nízké procento lidí žijící pod hranicí 1,9 USD v roce 2019, pouhých 2,9 %. Tímto způsobem by bylo velmi pozitivně nakročeno ke splnění nulové hodnoty cílů SDGs, nicméně zvýšení hranice extrémní chudoby na 3,20 USD vybízí Indii k dalším výzvám a nastavuje novou laťku, kde Indie stojí opět na nejnižší příčce ze sledovaných zemí a v příštích letech musí bojovat o to, aby pomohla 27,4 % své populace dostat se nad nově stanovenou hranici. (UN, 2019)

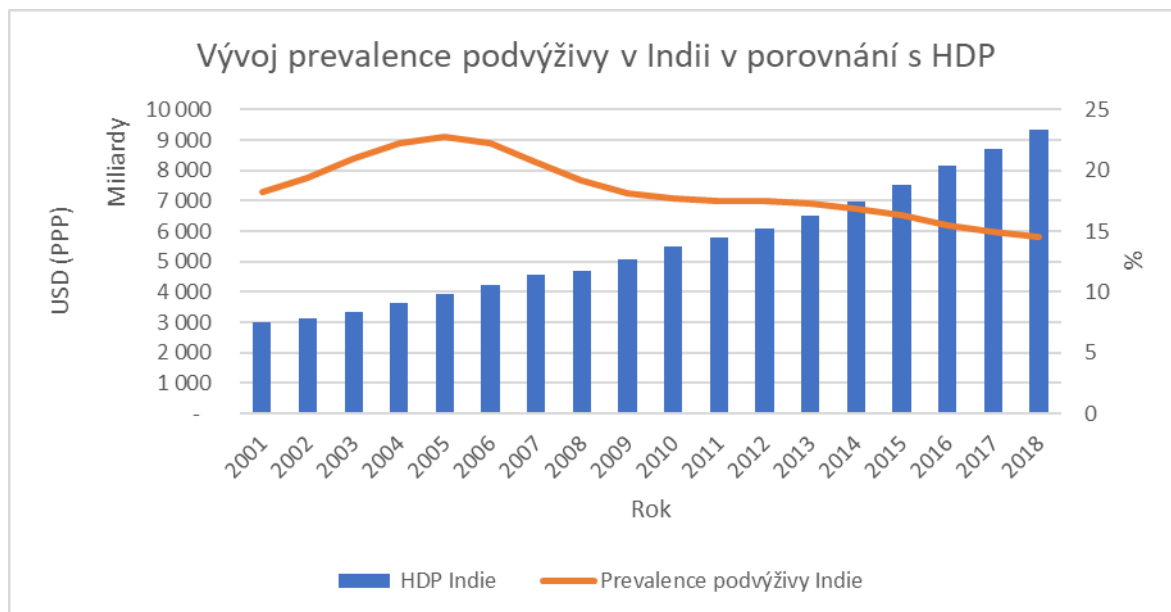
4.2.2 Konec hladu

Ačkoliv boj s chudobou byl v Indii doposud relativně úspěšný, otázka vypořádání se s hladem zůstává výzvou. Vzhledem ke své velikosti a zalidněnosti je Indie domovem celé čtvrtiny podvyživené populace světa a skoro třetina lidí žije v potravinové nejistotě. Řešení této problematiky v Indii by tedy mělo zásadní dopad na výsledky celého světa. V roce 1990 bylo 53,5 % indických dětí podvyživených. Od té doby došlo k určitému pokroku, také díky podpoře zemědělství a úspěšnému boji s chudobou, a především díky ekonomickému růstu, ale hodnota roku 2015 klesla pouze na 40 %, tedy daleko od stanoveného cíle 26 %. (Nath, 2011) Ačkoliv jde o zásadní pokrok, cíl bohužel nebyl splněn a je v tomto případě nutné zavést další opatření pro dosahování dalších pokroků. Vzhledem k absolutnímu počtu obyvatel Indie zde žije skoro třetina všech podvyživených dětí na světě. (Kadiyala, a další, 2014)

FAO zde během let 1999 a 2005 zaznamenávala výrazný růst počtu podvyživených ze 190 milionů až k 260 milionům lidí. Zde však začalo toto číslo zase klesat, až ke dnešním 194 milionům. Což je stále vyšší číslo než v počátečním roce 1990, nicméně je potřeba vzít v potaz, že indická populace od té doby vzrostla z 870 milionů na 1,34 miliardy. V procentuálním zobrazení se tedy podíl podvyživených vyvíjel z 18 %, přes 23 % v roce 2004, až ke dnešním 14,5 %. Podíl podvyživených obyvatel zde od roku 2001 až do roku 2005 výrazně stoupal a až poté začal klesat, až do roku 2010 průměrným meziročním tempem o 1 %, poté se rychlost snížila na 0,4 % ročně. Celkem zde podíl podvyživených obyvatel klesl od roku 2001 pouze o 3,7 %.

Meziroční vývoj je podrobněji zobrazen v následujícím grafu.

Graf 9: Vývoj prevalence podvýživy a HDP Indie v letech 2001 až 2018

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat FAO a Knoema.com

Jednou z důležitých příčin dětské podvýživy v Indii je stále výrazná nerovnost mezi muži a ženami. Ta vede k vyšší míře podvýživy matek a tím i dětí – v důsledku omezeného přístupu žen ke zdrojům, zdravotnictví i dostatečné a kvalitní stravě se děti rodí chronicky podvyživené, což ovlivňuje jejich růst i vývoj. Podíl chronicky podvyživených dětí se podle dostupných dat snižoval ze 48 % v roce 2006 na 38 % v roce 2015. O jedno procento však vzrostl počet akutně podvyživených dětí, z 20 % na 21 %. Indii se nevyhýbá ani problém s obezitou a od roku 2000 zde vzrostl počet obézních lidí z 1,5 % na 3,8 %. (FAO, 2019) Cíle tedy prozatím konec hladu v Indii nepřinesly a hodnoty bohužel nebyly sniženy ani na polovinu. Do roku 2030 si Indie dává za cíl snížit podíl podvyživených dětí do pěti let ze současných 38 % na 21,03 % - tyto hodnoty zatím vykazují pouze státy Goa a Kérala.

S příchodem nové agendy se Indie snaží bojovat s hladem vytvářením odolnějších systémů potravinové produkce a udržitelného zemědělství. Kromě toho je stále potřeba zlepšovat hygienické podmínky, přístup k potravinám pro všechny a zvyšovat odolnost proti přírodním katastrofám. (Niti, 2018)

4.3 Brazílie

Brazílie je největší a zároveň nejlidnatější zemí Latinské Ameriky. Jde o demokratickou federativní republiku, rozdělenou do 26 států, a především o zemi s mnoha kontrasty, nejen díky svému přírodnímu bohatství a zdrojům rozkládajícími se nerovnoměrně na jejím území, ale i kvůli své historii pod Portugalskou nadvládou. Portugalci připluli do Brazílie roku 1500. V průběhu 16. století se základní ekonomickou komoditou stal cukr, který byl dovážen do Evropy. Pěstování cukrové třtiny na plantážích se tak rychle rozšířilo a brzy sem za tímto účelem byli dováženi afričtí otroci. Zásadní zvraty přineslo 19. století, kdy byly otevřeny přístavy cizím lodím, což výrazně podpořilo zahraniční obchod, roku 1822 Brazílie získala nezávislost na Portugalsku, bylo zrušeno otroctví, svržena monarchie a přijata ústava. (Klíma, 2003) Během dvacátého století se obyvatelstvo země dostalo pod vojenskou nadvládu, po jejímž skončení přišly těžké ekonomické časy v dluhové krizi a obrovské inflaci. Dle Todera bylo období v letech 1980 – 1990 popisováno jako „ztracená léta“ pro rozvoj. (Todaro & Smith, 2015)

Po cukru přišla na řadu káva a Brazílie se stala největším producentem kávy na světě. I celkově velmi významným zemědělským vývozcem, což je způsobeno hlavně jejím územím rozšiřujícím se přes tropický až po mírný pás, což poskytuje vhodně podmínky pro pěstování různých druhů plodin. Zemí protéká nejdelší řeka světa Amazonka, kolem které se rozkládá Amazonský deštný prales a Amazonská nížina, v kontrastu s Brazílskou a Guynskou vysočinou. V zemědělství je zde zaměstnáno 9 % populace. Tato diverzifikace však také způsobuje obrovské regionální rozdíly v rozdělení bohatství, což ukazuje hodnota Giniho koeficientu 53,9, za rok 2018, což je nejvyšší hodnota ze všech sledovaných zemí. (World Bank, 2019) Celkově je nerovnost v Brazílii na jedné z nejvyšších příček na světě, i když s růstem ekonomiky již klesá – z hodnoty 58 v roce 2003 - stejně tak jako se významně zlepšuje zdraví i vzdělání obyvatel. Tato nerovnost je však jedním z největších ohrožení a brzd boje s chudobou a hladem v Brazílii.

Jako bývalá kolonie si Brazílie od svého osamostatnění prošla různými typy vlád, které měnily postoje k zahraničnímu obchodu, což také znamenalo kolísání ekonomiky, které je viditelné dodnes. Z hlediska velikosti ekonomiky je dnes Brazílie dle IMF na 8. místě na světě, a zdaleka největší ekonomikou v Latinské Americe. Rychlý ekonomický růst ze začátku tisíciletí byl podpořen především exportem komodit do Číny, brzy však zas

zbrzděn světovou finanční krizí. Ta byla rychle zažehnána a v dalších letech se růst blížil 7 %. Nyní se země opět snaží vzpamatovat z hluboké recese z období 2015-2016 kdy HDP zaznamenalo pokles o 3,8 %, způsobené především složitou politickou situací a vládními korupčními aférami, jak je možné vidět v grafu. (CDK, 2018) Brazílie tedy aktuálně čelí problémům s vysokou korupcí a nízkou vzdělaností obyvatelstva.

Brazílie je pátou největší zemí světa jak rozlohou, tak počtem obyvatel, nicméně její demografické trendy se v posledních letech mění a vykazuje nejnižší porodnost ze zemí Jižní Ameriky (1,73 dítěte na ženu) - což je specifický trend pro vyspělé státy. I rozložení HDP dle sektorů poukazuje na vyspělost ekonomiky, protože největší podíl zaujímají služby (73 %), poté průmysl (21 %) a nejnižší zemědělství (6 %). (CIA, 2019) I míra urbanizace dosahuje vysokých hodnot, až 87 %. (World Bank, 2019)

Kromě zařazení mezi země E7 je členem uskupení G20 a BRICS. Společně se dalšími zeměmi Jižní Ameriky tvoří *Mercosur*, zónu volného obchodu. (BusinessInfo, 2019)

4.3.1 Konec chudoby

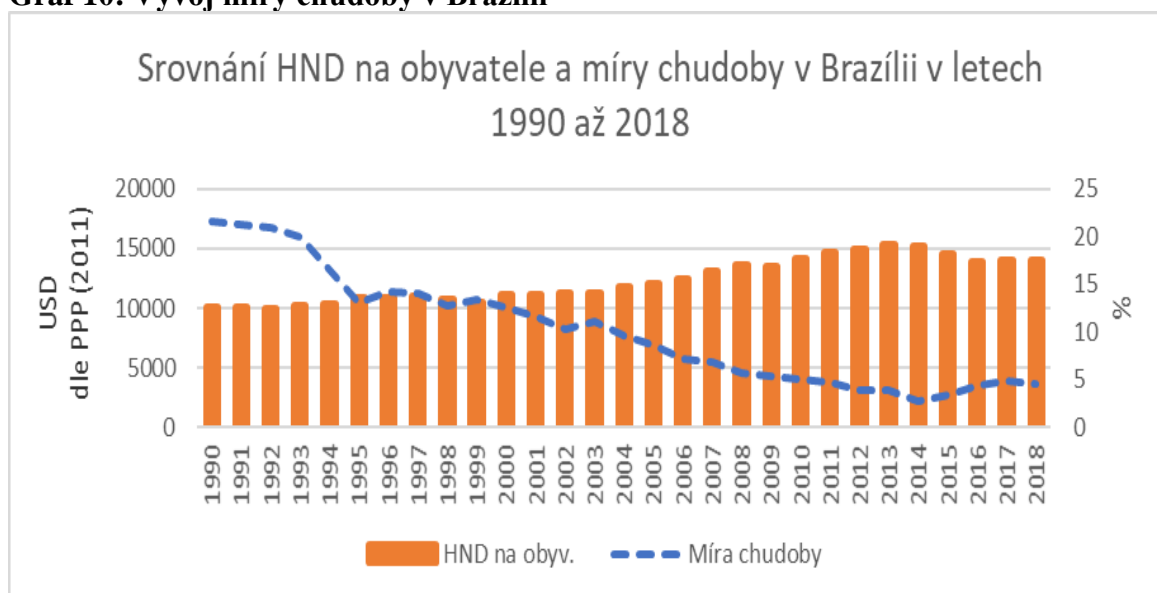
Na své postavení v kategorii zemí s vyšším-středním příjmem je chudoba v Brazílii nad očekávání vysoká. Překážkou je zde již zmíněná velmi vysoká příjmová nerovnost mezi obyvateli, nedostupnost úrodné půdy pro chudé, i rasové rozdílnosti. Vysoká nerovnost a chudoba souvisí také s faktem, že díky své rozloze a diverzitě má podle odhadů Brazílie nejvyšší počet izolovaných domorodých kmenů. (Reel, 2007)

Ačkoliv je Brazílie politicky nestabilní, vláda byla schopná se shodnout a zavést nástroje potřebné pro udržitelný rozvoj a růst, především v oblasti programů pro vymýcení extrémní chudoby. Jedním a nejdůležitějším z nich je program *Bolsa Familia*, který podporuje nejchudší rodiny finančními transfery, podmíněné zajištěním očkování pro děti a jejich školní docházkou. Tento program nyní poskytuje podporu až 14 milionům rodinám po celé zemi. (Todaro & Smith, 2015)

Světová banka vyzdvihuje tři nejdůležitější výzvy, kterým Brazílie musí čelit, aby zajistila udržitelný růst. Tato strategie je postavena na třech pilířích: lepší poskytování veřejných služeb a jejich efektivitě, hlavně na úrovni důchodových systémů a systémů sociální ochrany, vzdělávání a zdravotnictví. Dále investice do soukromého sektoru, infrastruktury a růst produktivity, aby byla podpořena konkurenceschopnost země. A třetí pilíř, stojící na dosahování udržitelného rozvoje na základě Pařížské dohody. (WB, 2019)

Podle oficiálního reportu pro rok 2017 byl první cíl splněn a míra extrémní chudoby klesla z 16,2 % v roce 1990 na 3,8 % již roku 2012. (Scott, a další, 2017) Oproti tomu data Světové banky pracují s čísly 21,6 % v roce 1990, polovina byla přesáhnutá již v roce 2002, kdy hodnota čítala 10,3 %, a dál klesala až do roku 2014 na 2,8 %. Zde však začíná opět růst a poslední data z roku 2017 zobrazují 4,8% podíl extrémně chudého obyvatelstva. Do roku 2030 Brazílie počítá s již aktualizovanou hranicí extrémní chudoby nastavenou na částce 3,20 USD na den a cílový podíl populace žijící pod touto hranicí 7,6 %, dnes je to však stále 17,2 %. I míra chudoby s původní hranicí nastavenou na 1,9 USD na den je stále na hodnodě 4,3 % což je bohužel stále nad vytyčeným 3% cílem OSN. (UN, 2019) Podle odhadů však nebude tato hranice pokořena ani ve finálním roce, a očekává se pokles spíše jen ke 3,9 %. (Scott, a další, 2017)

Graf 10: Vývoj míry chudoby v Brazílii

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat Světové banky

4.3.2 Konec hladu

S hladem v Brazílii začal bojovat prezident Lula de Silva, který byl u moci od roku 2002 do roku 2011 a zavedl, kromě jiného, například program *Fome Zero*. Tento program měl za cíl vymítit hlad a podvýživu odstraněním jejich příčin, tedy hlavně chudoby, a především té rurální. Za tímto účelem byl vytvořen největší systém finančních transferů na světě a úspěšně pomohl snížit podíl extrémně chudých a podvyživených obyvatel o celou čtvrtinu. Za úspěchem projektu stála kombinace krátko i dlouhodobých podpor i

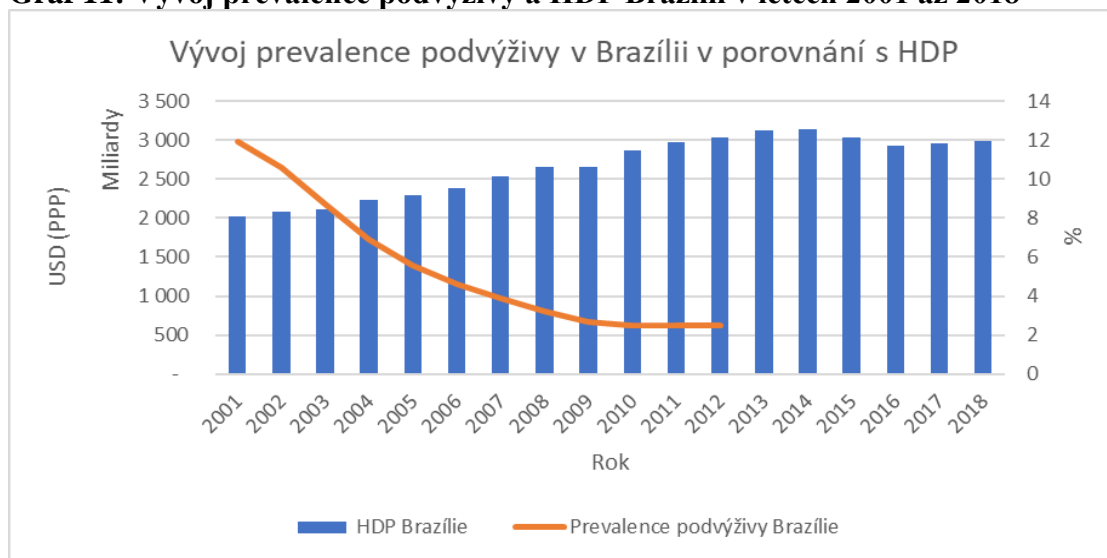
fakt, že byl významně podpořen FAO, jak finančně, tak technicky a desítkám milionům Brazilců tak mohl být navýšen příjem o 20 až 33 %. Tento program se stal vzorem pro mnoho zemí i pro stanovení samotného cíle MDG. (FAO, 2003)

Data faostatu jsou bohužel nedostatečná, a v oblasti podvýživy poslední údaje pochází z roku 2009. K tomu to roku se však podíl podvyživeného obyvatelstva snížil ze 12 % v roce 1999 na 2,7 %. Co se týče dětí, v Brazílii již problém nadváhy převyšuje problémy akutní i chronické podvýživy a dle dostupných údajů z jediného roku, 2007, zde žilo 7,1 % chronicky podvyživených dětí do 5 let. Děti s akutní podvýživou pouze 1,6 %. Strmě roste od roku 2000 procento dospělých s obezitou, které se zvýšilo ze 13,5 % na 22 % v roce 2006. (FAO, 2019) Oficiální report hovoří o startovním počtu 18,4 milionů podvyživených lidí žijících v Brazílii v roce 1990 a snížení jejich počtu na pouhých 2,7 milionů v roce 2015. Podíl snížení na polovinu byl tedy úspěšně splněn.

Nové cíle SDGs stanovují cílovou hranici podvyživené populace pod 3 %, což je již tedy splněno a oficiální report pro rok 2017 uvádí tento podíl na pouhých 1,5 % aktuálně a jeho další snížení do roku 2030 na 1,3 %. Stejně tak podíl podvyživených dětí pod 5 let již dosáhl hodnoty 2,2 % z cílových 3 % k roku 2030. (Scott, a další, 2017)

Meziroční vývoj prevalence podvýživy obyvatelstva Brazílie v porovnání s HDP je zobrazeno v následujícím grafu. Od roku 2010 hodnoty nepřesahují více než 2,5 %, nejsou však konkrétně uvedené. Celkem se tedy podařilo v období od roku 2001 do 2018 snížit tento podíl v Brazílii minimálně o 9,4 %, s meziročním poklesem o 0,55 %.

Graf 11: Vývoj prevalence podvýživy a HDP Brazílii v letech 2001 až 2018

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat FAO a Knoema.com

4.4 Čína

Z mnoha faktorů, kterými lze Čínskou lidovou republiku charakterizovat, je jedním z nejzásadnějších její počet obyvatel, který již přesáhl 1,4 miliardy. Společně s její rozlohou, vojenskou silou a rychle rostoucí ekonomikou to z ní činí aktuálně novou světovou supervelmoc.

Dějiny osidlování Číny se začaly psát již před 4 tisíci lety. Kolébkou zdejší civilizace je oblast kolem Žluté řeky a řeky Jang-c'-ťiang, která je nyní jednou z nejhustěji obydlených oblastí světa, i přes časté a ničivé záplavy a přímo toxickému znečištění těchto řek. V průběhu staletí se u vlády střídaly dynastie a země se snažila odolávat útokům z různých stran, například Mongolů, kteří celou zemi ve 13. století ovládli. V 19. století se Čína dostala do války, tzv. Opiové, s Británií, na jejímž základě přišla o Hongkong, ve prospěch Velké Británie. Roku 1949 zvítězila boj o nadvládu nad zemí komunistická strana pod vedením Mao Ce-tunga, který zavedl centralizaci moci a upevnil kontrolu vlády nad všemi aspekty životů obyvatel. (Marshall, 2018)

V roce 1976 zde byl nastartován ekonomickými reformami strmý hospodářský růst. Ten v období od roku 1978 – 2011 dosahoval průměrného tempa 9 % za rok. (Trading Economics, 2019) Příjem na obyvatele se za tuto dobu zvýšil celkem šestkrát. Tento růst je samozřejmě spojen s mnoha pozitivními aspekty, ale i například zvětšující se rozdílností regionů, s čímž je spojena příjmová nerovnost (Giniho koeficient na hodnotě 38,5) a problémy s chudobou. (World Bank, 2019) Hospodářský růst se pojí i s potřebou rychlé urbanizace (procento obyvatel žijících ve městech v roce 2018 bylo 59 %), či otázkou udržitelnosti tohoto způsobu vývoje. (Xiao, 2018) Velmi atraktivní se stala Čína pro zahraniční investory díky levné pracovní síle, což zásadně ovlivnilo růst HDP. Po otevření trhu zahraničí se naskytla investorům příležitost nové miliardy spotřebitelů, ačkoliv byl tento trh brzděn nízkými příjmy a vládními praktikami. Rychle ale byla objevena možnost levné pracovní síly s překvapivě vysokou kvalifikací a pracovními návyky, což umožnilo zároveň zvyšovat příjmy obyvatelstva a snížilo počet lidí žijících pod hranicí chudoby. Kolem Čínské ekonomické politiky ale panuje mnoho otázek, protože je ovládána komunistickou stranou, největší čínské společnosti jsou státní a zahraniční investice jsou omezovány. Zároveň je stálým členem Rady bezpečnosti OSN, Světové obchodní organizace (WTO). (Todaro, 2015)

Navzdory všem sporům byla roku 2014 vyhlášena Čína IMF nejsilnější světovou ekonomikou podle HDP dle PPP. Zároveň se jedná o jednoho z nedůležitějších exportérů i importérů na světě, i když stát nad těmito obchody přísně dohlíží. Ačkoliv v roce 2018 HDP rostlo tempem 6,6 %, šlo o nejnižší růst za posledních 28 let. Do budoucna se však počítá se změnou ekonomického modelu a postupný mírný pokles. Největší podíl na HDP dle sektorů mají služby (52 %), které zaměstnávají 44 % populace, nejnižší zemědělství s hodnotou 8 %, ve kterém je ale zaměstnáno 28 % obyvatel. (CIA, 2019)

Demografickým problémem, kterému Čína nyní čelí, je kromě obrovského nárůstu populace také její stárnutí, které se nyní vláda snaží řešit zrušením politiky jednoho dítěte a v roce 2015 povolila párům mít děti dvě. (Kuo, 2019)

4.4.1 Konec chudoby

V historii se Číně podařilo nejradikálnější snížení podílu extrémně chudých obyvatel, především na základě rozsáhlých reforem a již zmíněného vysokého tempa růstu. Už samotný hospodářský růst má samozřejmě na boj s chudobou vliv, zde se však podařilo snížit podíl obyvatel žijících pod hranicí extrémní chudoby o skoro 70 % během 30 let. (konkrétně z 66,2 % v roce 1990 na 0,7 % v roce 2015). (WB, 2019) Což v čínském měřítku znamená snížení o stovky milionů obyvatel žijících pod touto hranicí. Tato redukce nemá obdoby v žádné jiné zemi, její příčiny jsou však nejasné a nedá se vyzdvihnout jedna konkrétní. Jde o kombinaci globalizace, státních reforem, otevření se zahraničním trhům a dalším aspektům, ačkoliv například síla institucí je stále navzdory těmto úspěchům velmi slabá a jejich zásluhy jsou malé.

Jak již bylo řečeno, pro strmý hospodářský růst byly klíčové manufaktury s levnou pracovní silou. Více výrobců přilákalo více dodavatelů, což umožnilo zvyšování příjmů a rozšiřování továren i do odlehlejších a chudších oblastí i přisun chudšího obyvatelstva do nových průmyslových center. Dle průzkumu Xiaodong Zhu s Loren Brandt byl hlavním faktorem růstu čínské ekonomiky růst produktivity mimo zemědělský a státně řízený sektor. To by znamenalo, že další velké příležitosti má země v zavádění nových technologií či zefektivňování práce institucí. (Zhu, a další, 2010)

Čína však čelí obrovským hrozbám, nejen rychle rostoucí, a především stárnoucí populaci a slabým institucím. Obyvatelstvo musí bojovat se zábory půdy, zaostávající

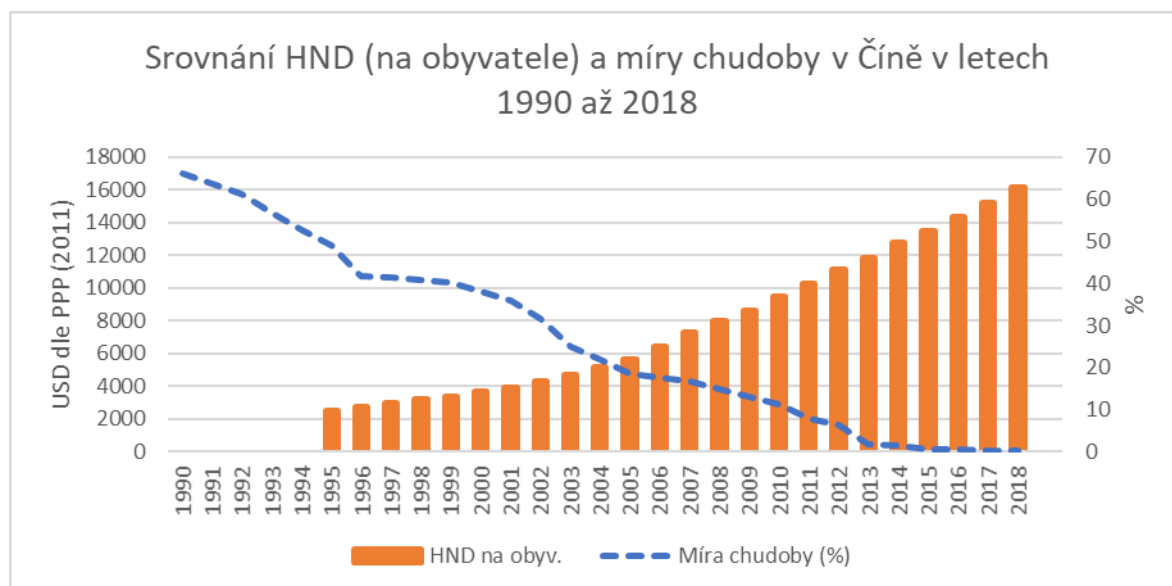
kvalifikaci i technologiím, alarmujícímu znečištění ovzduší a vod, erozi půdy a tím spojenému zhoršení zdraví. (Todaro, a další, 2015)

Na splnění daných cílů Čína uvalila vysokou důležitost a během 15 let dokázala v těchto otázkách dosáhnout značného pokroku. Kromě vlastních úspěchů nabídla také podporu a pomoc s uskutečňováním cílů v dalších zemích.

Snížení chudoby o polovinu se Číně povedlo již v předstihu. Z původních 689 milionů obyvatel žijících pod hranicí chudoby v roce 1990, jich zůstalo 250 milionů již v roce 2011. Tohoto úspěchu bylo dosaženo implementováním několika programů (*Precise Poverty Reduction, Social Guarantee*), které vláda štědře podporovala. Kromě toho podpořila zvýšení nabídky pracovních míst úlevami na daních, či zjednodušením podmínek podnikání. Oblasti nejvíce ohrožené chudobou jsou však zároveň ohrožené přírodními katastrofami, což komplikuje řešení situace, protože lidé čelí sociálnímu tlaku a veškeré investice jsou riskantní. (UN China, 2016)

Podle dat Světové banky, která jsou zpracována v grafu níže, je zřetelný neuvěřitelný Čínský pokrok z 66,2% míry extrémní chudoby v roce 1990 až k 0,7 % ve finálním roce 2015 a až 0,2 % k roku 2019. I dle nově stanovené hranice 3,20 USD žije extrémně chudé populace v Číně pouze 2,5 %. (UN, 2019) Boj je zde tedy téměř dobojován a do budoucna Čína vytváří především nové modely rozvoje pro chudé oblasti a systémy prevence chudoby. Ke každému SDG cíli Čínská vláda vytvořila akční plán a konkrétně pro první cíl si stanovila pomoci z extrémní chudoby 50 milionů lidí z venkovských oblastí, kteří zde nyní žijí. (Paul, 2016)

Graf 12: Vývoj míry chudoby v Číně

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat Světové banky

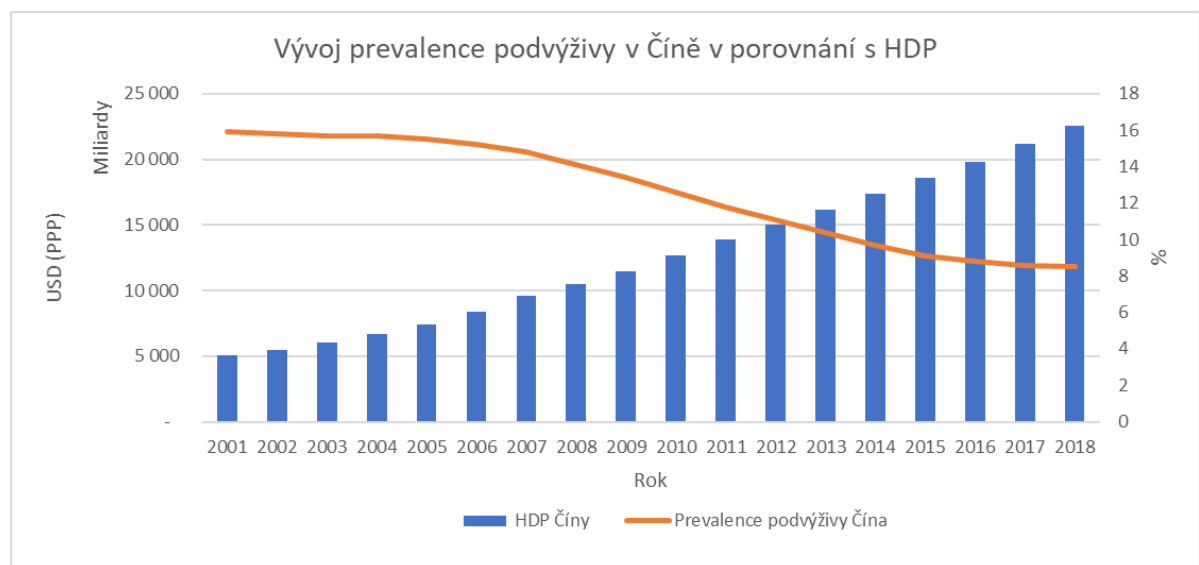
4.4.2 Konec hladu

V otázce otevření trhu zahraničí a následnému hospodářskému růstu by se dalo tvrdit, že centrální plánování pomohlo koordinovat investice napříč odvětvími a zajistilo tak výhodnější podmínky oproti jiným zemím. V jiných oblastech, jako třeba zdravotnictví či vzdělávání však centrální plánování těžce selhalo, čehož je příkladem i hladomor, který postihl Čínu v 50. letech a vzal si životy, podle odhadů, 30 milionů obyvatel. (Todaro, a další, 2015) Od té doby se již naštěstí Čína poučila v této oblasti ze svých chyb a nyní do svých pětiletých i akčních národních plánů úspěšně implementuje i cíle OSN. Co se týče cíle vymýcení hladu, bohužel nejsou dostupné oficiální statistiky Číny. FAO však zaznamenává aspoň některé z indikátorů a od roku 1999 faostat vykazuje pokles podvyživených obyvatel z 16 % na 8,5 % v roce 2018, což tvoří výraznou změnu v absolutním počtu z 208 milionů na 122 milionů lidí. Podobný podíl bohužel tvoří i děti s chronickou podvýživou a to 8,1 %. I v Číně navíc narůstá problém s obezitou. Zatímco v roce 2000 žila v Číně 2 % dospělého obyvatelstva s obezitou, nyní je tento podíl 6,6 %. (FAO, 2019)

Tyto hodnoty tedy nebyly redukovány na polovinu a nedá se tedy hovořit o splnění cíle. A to kromě jiného i kvůli přetrvávajícím problémům ve struktuře zemědělského systému, které se snaží řešit v současnosti, a to intenzivnějším a hospodárnějším využíváním půdy a zároveň její přísnější ochranou a zajišťováním udržitelnosti postupů. (MFA, 2017)

Meziroční vývoj prevalence podvýživy obyvatelstva v porovnání s HDP země je vyjádřen v následujícím grafu, ze kterého vyplývá zřejmá provázanost těchto dvou indikátorů a s narůstajícím HDP úměrně klesá podvýživa obyvatelstva. Podíl podvyživených obyvatel zde stabilně klesá průměrným meziročním tempem 0,4 %. Celkem se během let 2001 až 2018 snížil tento podíl o 7,4 %.

Graf 14: Vývoj prevalence podvýživy a HDP v Číně v letech 2001 až 2018

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat FAO Knoema.com

Do dalších let Čína stanovila devět klíčových oblastí, na které je nutné se zaměřit v souladu s plněním Agendy 2030. Mezi nimi je další snaha o vymýcení hladu, navyšování zemědělské produktivity i zajišťování potravinové bezpečnosti. Také formulovala Národní nutriční plán, pro roky 2016 až 2030, který se soustředí na podvyživené děti, těhotné ženy a seniory. Zároveň pokračuje v programech zaměřených na výživu dětí od 6 do 24 měsíců života, žijících v chudých oblastech, především v centrální a západní Číně. V roce 2016 tento program pomohl více než 4,5 milionu dětí. (MFA, 2017)

4.5 Turecko

Turecká republika má velmi bohatou historii. Přes nadvládu říše Římské k Byzanc, přes křesťanské základy k dobytí Konstantinopole a Islámu. Turecko se v průběhu staletí kvůli svému strategickému postavení spojujícího výhodní a západní svět potýkalo s mnoha problémy i přednostmi, které z něho plynuly. Ačkoliv muselo čelit mnoha útokům, vždy šlo o významnou hospodářskou oblast s globálním vlivem. (Nicolle, 2009)

Křesťanskou Byzanckou říši dobývají v patnáctém století Osmanští Turci a až do roku 1922 byla Turecká republika součástí Osmanské říše, kde fungoval silný státní systém. V historii šlo o jednu z nejsilnějších mocností, která expandovala do všech stran. Z důvodů válečných konfliktů však začala i tato říše zaostávat a zhroutila se. S velkými a kontroverzními reformami přišel Atatürk, který kromě jiného zavedl hospodářský rozvoj založený na technologických inovacích v průmyslové výrobě a expanzi zemědělství. (Marshall, 2018)

Jde o další zemi zasahující do dvou kontinentů, a ačkoliv má v porovnání s ostatními zeměmi E7 nesrovnatelně menší rozlohu, rozdíly v rámci země jsou značné – většina bohatství země je soustředěna na severozápadě – jihovýchod vykazuje nižší hospodářskou produkci stejně tak jako větší podíl chudoby i nezaměstnanosti. Giniho koeficient má hodnotu 41,9. Ekonomu je Turecko označováno za nově industrializovanou zemi, z historického hlediska převládal ve státě zemědělský sektor, který nyní zaměstnává přes 18 % obyvatel a tvoří 7% podíl na HDP. Ekonomika se ale momentálně snaží soustředit více na průmysl a služby, kde (dle dat z roku 2016) bylo zaměstnáno 61 % populace a tvoří 55% podíl na HDP. (CIA, 2019) Dle jeho hodnot je Turecko momentálně na 13. místě ve světě, ačkoliv momentálně prochází dluhovou i měnovou krizí, což provází vysoká inflace a pokles turecké liry. Evropskou komisí byla Turecká ekonomika označena za fungující tržní ekonomiku a překvapivě dobře přestála světovou finanční krizí, díky přísnějším pravidlům finančního dozoru a reformě bankovního sektoru. Velký pokles byl ale zaznamenán v oblasti exportu, především průmyslu.

Turecko patří k zakládajícím členům OECD a do skupiny G20, je členem WTO a podílí se na Černomořské ekonomické spolupráci, která rozvíjí a sdružuje státy v oblasti Černého moře. (BusinessInfo, 2019)

4.5.1 Konec chudoby

Koncept udržitelného rozvoje není v Turecku neznámým pojmem. Turecká vláda se snaží pilíře udržitelného rozvoje zavádět do svých plánů od roku 1992. V otázce plnění cílů MDGs i SDGs zde hraje klíčovou roli ministerstvo rozvoje, které zodpovídá za jejich implementaci i měření pokroku.

Jednotlivé cíle SDG, včetně vymýcení hladu i chudoby, byly integrovány do veřejných politik, národního rozvojového plánu i ročních programů. Mezi klíčové strategie zavedené za účelem snižování chudoby patří například Národní strategie zaměstnanosti (National Employment Strategy), Strategie produktivity a akční plán (Productivity Strategy and Action Plan), či dokonce i Strategie klimatické změny (Climate change strategie). Tyto strategie dohromady mají zlepšovat sociální systém země, zvyšovat účast znevýhodňovaných skupin – žen a mladistvých – v ekonomických aktivitách, usnadňovat přístup k ekonomickým příležitostem skupinám, které jsou přímo ohroženy chudobou, či zapojovat společnost do boje s chudobou. Nyní, když zde extrémní chudoba dosáhla opravdového minima, je nutné především zlepšovat a udržovat služby sociální ochrany a prevence. Do budoucna se počítá především se zlepšováním systémů monitorování a sledování této problematiky, aby se jí mohlo snáze předcházet. (UN, 2019)

Komplikací pro mezinárodní srovnávání dosahování cílů je volnost v jejich rozhodnutí o rozsahu i formátu dobrovolných reportů. (MoD, 2016)

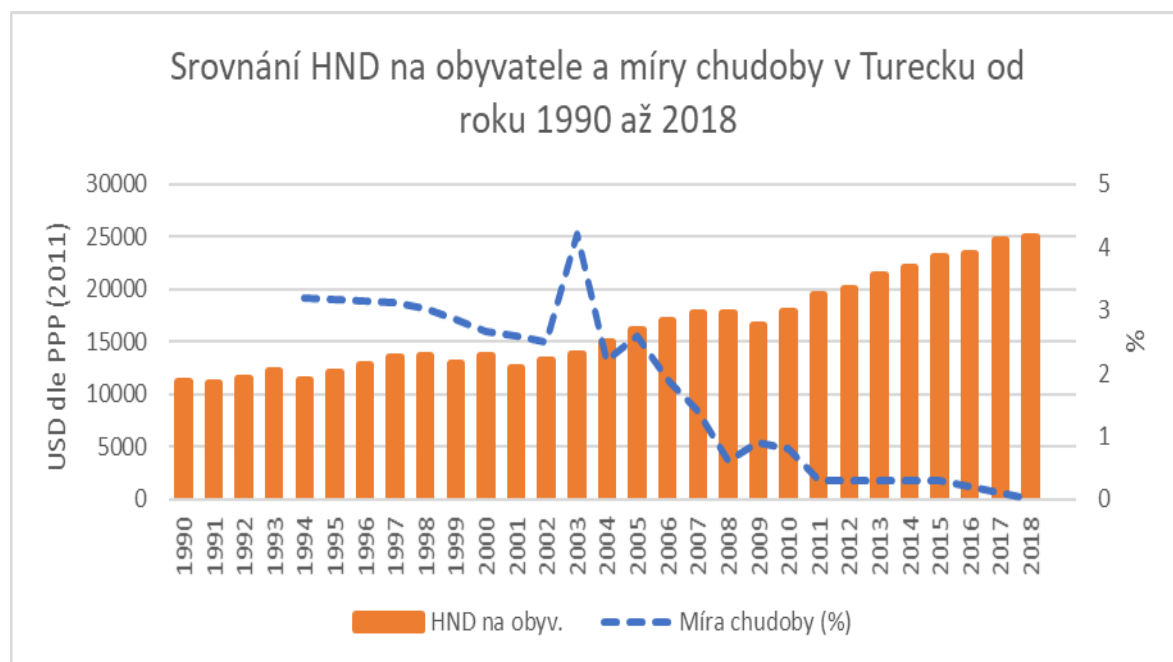
Oficiální zprávy o vývoji cílů OSN vychází z reportů, které Turecko vydává od roku 2005 každých 5 let a Tureckého statistického institutu (TurkStat). Report z roku 2010 hovoří o úspěchu cíle vymýcení extrémní chudoby již v roce 2006, kdy však byla hraniční částka 1,25 USD na den. Startovní pozice z roku 1994 byla 1,1 %, v roce 2002 to byl již pouze 0,2% podíl. V roce 2015 již podle Turkstatu žilo v Turecku jen 0,06 % lidí pod hranicí extrémní chudoby. V Turecku jsou však stanoveny i další národní limity a to 4,3 USD na den. Pod touto hranicí v roce 2013 žilo celkem 2,6 % populace, z toho 0,6 % ve městech a 5,1 % na venkově. Do roku 2017 byl tento podíl snížen na 1,58 %. (TurkStat, 2018)

V grafu níže je znázorněna situace dle dat Světové banky, kde je za hranici extrémní chudoby považována hodnota 1,9 USD na den. Světová banka shromáždila data z let 1993 až 2016 a na první pohled je patrný významný pokrok v průběhu těchto 23 let, kdy se podíl lidí žijících pod hranicí extrémní chudoby snížil z 3,2 % na 0,2 %. Mezi lety

2002 a 2003 však došlo k výraznému vychýlení z 2,5 % na 4,2 %, z důvodů ekonomické krize, která postihla Turecko v roce 2001 v důsledku politických problémů v souvislosti s korupcí. Hned v dalším roce je situace opět stabilizována a dochází k velké redukci, hlavně díky rychlého zlepšování situace v městských oblastech. Dalším vychýlením byly roky ekonomické krize v období 2008 až 2010. (Noble, 2018) Turecká ekonomika je tedy kvůli nestabilní vládě velmi náchylná k výkyvům, nicméně z dlouhodobého hlediska se daří držet klesající trend.

Cíle tedy bylo v Turecku velmi úspěšně dosaženo. Dokonce se řadí mezi země s největším pokrokem v této oblasti, a to jak díky ekonomickému růstu, tak zlepšováním systému sociální podpory a ochrany. Aktuální report z roku 2019 hovoří o úspěšném vymýcení extrémní chudoby pod hranicí 1,90 USD a u nově stanovené hranice 3,20 USD udává pouze 0,5 %. (UN, 2019)

Graf 15: Vývoj míry chudoby v Turecku

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat Světové banky

4.5.2 Konec hladu

V boji s hladem se Turecko zaměřuje především na tři oblasti – zajištění přístupu k vhodným a výživným potravinám, zvyšování zemědělské produktivity a navzdory snaze o technologický pokrok i uchovávání základních tradičních znalostí a některých postupů.

Zásadními regulacemi a dokumenty pro snižování hladu v Turecku jsou například Národní strategie rozvoje venkova, Biotechnologická strategie či Plán pro boj se suchem. (MoD, 2016) Tyto strategie mají zajistit udržitelnost a zvyšovat produktivitu v zemědělském sektoru, snižovat potravinovou deprivaci u dětí, shromažďovat data ohledně potravinové bezpečnosti i výživě, zlepšování podmínek ve venkovských oblastech, podporovat výzkum zemědělství a vývoj technologií, či zjednodušovat zemědělcům přístup na trh – hlavně těm menším a středním. (UN, 2019) Konkrétními úspěchy je zde například zlepšení výživy dětí osvětou v oblasti kojení a jeho podporou, u starších dětí potom výživové regulace stravování ve školách a školních jídelnách. Do budoucna bude nutné zvyšovat zemědělskou produktivitu, aby naplnila potřeby narůstající populace a vypořádat se s přírodními katastrofami, které přichází s klimatickými změnami, aktuálně hlavně sucha.

Co se týče oficiálních dat plnění cíle, FAO neposkytuje informace ohledně celkové podvýživy v Turecku, jedině, co uvádí je, že hodnoty nepřesahují za sledované období 2,5 %, což je poukazuje na nejnižší hodnoty ze všech sledovaných zemí. Zaznamenává pouze podvýživu dětí do pěti let v letech 2004 až 2013. Chronická podvýživa zde klesla z 15,6 % na 9,5 %, zatímco akutní podvýživa vzrostla z 1,1 % na 1,7 %. Zároveň v tomto období problém dětské nadváhy převýšil podíl podvyživených dětí o 1,5 %, a počet dětí s nadváhou se za těchto devět sledovaných let zvýšil z 9,1 % na 10,9 %. I obezita dospělých roste strmě z 20 % v roce 2000 na 32 % v roce 2016. (FAO, 2019) Oficiální SDGs report z roku 2019 zmiňuje celkovou podvýživu populace, která tvoří 2,5% podíl, což je nejnižší vykazovaná hodnota ve sledovaných zemích, o kterou se Turecko dělí společně s Brazílií a Ruskem. (UN, 2019)

4.6 Indonésie

Indonésie je země tvořena více než 17 000 ostrovy, jde o republiku s více než 260 miliony obyvatel, což z ní dělá třetí nejlidnatější demokracii na světě. Zároveň jde o zemi s nejvyšším počtem muslimského obyvatelstva na světě. Již od sedmého století jde o významné hospodářské centrum rozvíjející obchodní vztahy s Čínou a Indií. Hinduistické vlivy se zde mísily s islámskými i evropskými kolonialisty v dobách zámořských objevů. V roce 1998 zde došlo k první institucionální transformaci, která umožnila decentralizaci vládní moci a demokratizaci země a tím i rychlý ekonomický rozvoj. (Taylor, 2003)

Z hlediska HDP je Indonéská ekonomika sedmou největší na světě a její HDP se za posledních 30 let téměř zčtyřnásobilo. Po ekonomické krizi v roce 1997 byl vývoj poměrně stabilní a průměrné roční tempo růstu odpovídá 5 %. Dle sektorového rozdělení HDP jde o vyspělou ekonomiku, služby mají 45% podíl na HDP, zatímco průmysl 41% (ačkoliv se o toto procento zaslouhuje jen 21 % pracovní síly) a zemědělství (které zaměstnává 32 % populace) má pouze 14% podíl. (MZV, 2019) Nejdůležitější oblastí průmyslu je těžba zemního plynu a ropy, v zemědělství tvoří nejvýznamnější produkci rozporupný palmový olej, či rýže a čaj. Indonéská ekonomika byla v minulém století ve vážné krizi, kvůli politické nestabilitě, což způsobilo hladomory a velké rozšíření chudoby, po opatřeních od té doby s mírnými výkyvy, především v době asijské krize v období 1997 – 1998, silně roste díky zahraniční pomoci a investicím. (World Bank, 2008)

Indonésie je největší ekonomikou Jihovýchodní Asie i globálně významným obchodním centrem. Spadá do skupiny G20, je členem Asijsko-pacifického hospodářského společenství i Sdružení národů jihovýchodní Asie. Jako jediná země v regionu v mezi zeměmi E7 patří do organizace OPEC (Organizace zemí vyvázejících ropu). Jde o organizaci sdružující a koordinující země exportující ropu. Momentálně má 14 členů, které kontrolují 75 % světových ropných zásob. (OPEC, 2019)

Ačkoliv největší zásluhu na růstu ekonomiky Indonésie má velikost lidského kapitálu, jejím problémem je jeho kvalita, kterou je potřeba zvyšovat lepším vzděláváním. Velkým potenciálem jsou velké zásoby přírodních zdrojů, problémy jsou však ve složitém rozvoji infrastruktury napříč ostrovy, v jehož důsledku do země plyne malé množství zahraničních investic, v porovnání se sousedními státy, další problém plyne z neefektivních institucí, především z důvodu korupce.

4.6.1 Konec chudoby

Chudoba a velké rozdíly mezi městy a venkovskými oblastmi se řadí mezi největší socioekonomické problémy Indonésie. Největší problém s chudobou je na východě, zatímco nejméně ohroženy jsou ostrovy Jáva či Kalimantan. Problémem v Indonésii je nedostatek vzdělání a kvalifikace na práci mimo oblast zemědělství.

Podle výzkumu amerického antropologa C. Geertze z roku 2000 je chudoba v Indonésii z velké části důsledkem socio-kulturních sklonů. Kulturní zvyklostí je zde o všechno se dělit, čímž vzniká, jak Geertz nazývá tzv. „sdílená chudoba“, kdy se i ti nejchudší dělí o své velmi omezené zdroje se všemi příbuznými a tím rodiny chudnou. Zároveň lidé postrádají snahu situaci řešit, protože jsou smířeni se svým osudem, který nemohou ovlivnit a zůstávají tak v žití v chudobě. Na tento problém narážejí i úřady a organizace snažící se chudým pomoci, protože žádnou pomoc nevyhledávají. (Wasisto, 2019)

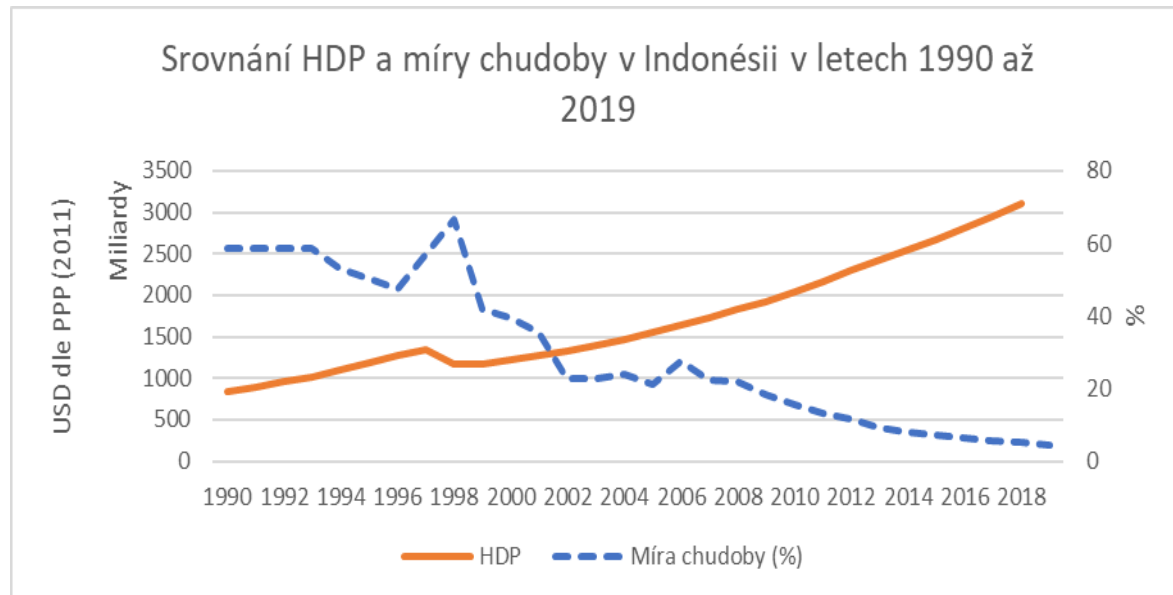
K zajištění dosahování cílů OSN vláda Indonésie pověřila Ministerstvo rozvojového plánování. Mezi lety 2010 a 2014 byly Rozvojové cíle tisíciletí zařazeny do Národního rozvojového plánu a samotným oficiálním cílům přibylo i několik lokálních cílů a hranic chudoby. V roce 2014 byla stanovena národní hranice chudoby na 25 USD na osobu na měsíc, v přepočtu 0,82 USD na den. Oficiální statistiky hovoří o dosažení cíle snížení extrémní chudoby na polovinu již v roce 2008, kdy žilo pod touto hranicí chudoby pouze 6 % obyvatel, oproti 21% podílu z roku 1990. (Lundine, a další, 2015) Statistiky Světové banky počítající hranici extrémní chudoby na limitu 1,9 USD jsou zobrazeny v grafu níže. Pod tímto mezinárodním limitem žilo v Indonésii v roce 1990 59 % populace. Toto číslo však velmi rychle klesá, s vychýlením v roce 1998 – v tomto období země utrpěla viditelné zhoršení ve všech ukazatelech. Šlo o kombinaci měnové, politické i přírodní krize, která vedla až k rezignaci prezidenta Suharta a revoluci, jež přinesla do země demokracii. (Suryadadi, a další, 2003) Přes oficiální splnění cíle, tedy snížení podílu na polovinu kolem roku 2002, kdy už tento podíl představoval pouze 22,8 %, a v průběhu dalších 13 let klesl na 7,2 %, čímž byli završeny cíle MDGs. I od té doby s cíly SDGs podíl stále klesá, v roce 2017 se pohyboval na 5,7 %. Aktuální report z roku 2019 udává již hodnotu pouhých 4,4 %. Nově stanovená hranice extrémní chudoby 3,20 USD však

nastavuje Indonésii nové výzvy a s touto částkou zde na jeden den musí stále vyžít 23,7 % obyvatelstva. (UN, 2019)

Ačkoliv se tedy v průběhu let 1990 až 2015 chudoba snížila o více než neuvěřitelných 50 %, rychlost snižování stále klesá a její další boj je stále složitější, protože poslední procenta extrémně chudého obyvatelstva žijí v podmínkách a oblastech, kde není přístup ke zdravotní péči, školám, elektřině ani pitné vodě. Indonésie navíc čelí četným přírodním hrozbám, které dosažené úspěchy mohou rázně změnit. Proto ministerstvo rozvoje Indonésie odhaduje, že nedosáhne do roku 2030 cíle snížení extrémní chudoby pod 3 %, ale zastaví se mezi 4–5 %. (UNICEF, 2017)

Pro řešení chudoby je v Indonésii potřeba porozumět vztahům mezi lidmi a sociálnímu prostředí, nezabývat se pouze ekonomickou stránkou problému, ale předcházet mu z kulturní a sociální perspektivy, minimálně v oblastech, kde je chudoba založena právě na kulturních vzorech. Například zaměřit se na vzdělávání v rurálních oblastech a podporu udržitelnosti.

Graf 16: Vývoj míry chudoby v Indonésii

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat Světové banky

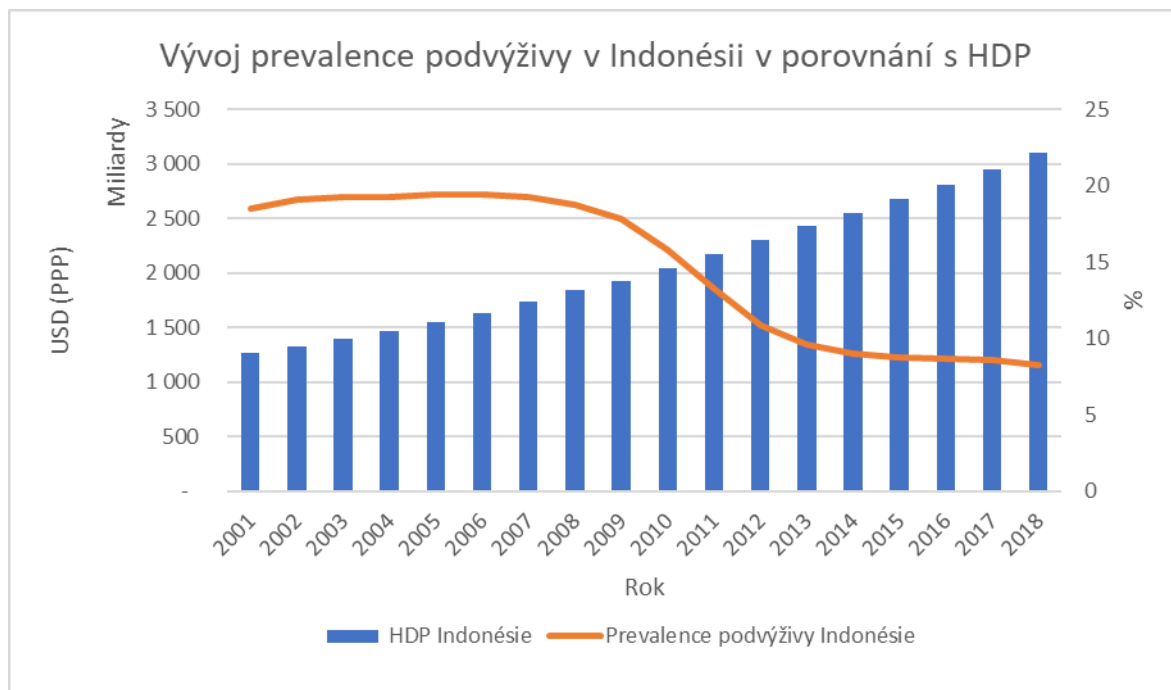
4.6.2 Konec hladu

I v otázce podvýživy a potravinové bezpečnosti je v Indonésii zřejmá rozmanitost Indonéských ostrovů a nerovnost obyvatelstva. Jednotlivé Indonéské regiony jsou jinak ohroženy potravinovou nejistotou, a to až v rozmezí nejistoty 32 %, které čelí East Nusa Tenggara, zatímco nejmenší nebezpečí hrozí na Bangka Belitung, pouze 3,8 %.

Co se týče plnění druhého cíle, FAO poskytuje informace o podílu podvyživených lidí v Indonésii v letech od 2001 až 2018. Prevalence podvýživy v Indonésii od roku 2001 se až do roku 2009 vyvíjela meziročním tempem pouze 0,09 %, od tohoto roku však pokles nabral na síle a každý rok se podíl podvyživeného obyvatelstva snížil průměrně o 1,1 % až do roku 2014, což opisuje strmý pokles míry chudoby v těchto letech. V období let 2005 až 2006 je také zřejmé zvýšení míry chudoby stejně tak jako lehké navýšení podílu podvyživených, v důsledku vládním zásahům navyšujících ceny pohonných hmot a ceny rýže. (Suryahadi, a další, 2012) Celkem se zde od roku 2001, kde prevalence podvýživy dosahovala 18,5 % snížila o 10,2 %, což je nejpříznivější z výsledků sledovaných zemí. (UN, 2019)

Meziroční vývoj je podrobněji zobrazen na následujícím grafu v porovnání s HDP země. V grafu je zřejmé k jak zásadnímu snížení podvýživy došlo v období let 2009 až 2014, o celých 8 %, kdy ministerstvo zdravotnictví zacílilo na kvalitu výživy a zdůraznilo její důležitost v řešení s podváhou, nadváhou i anémií a zavedlo Akční plán pro potraviny a výživu. (Chaparro, a další, 2014)

Graf 17: Vývoj prevalence podvýživy a HDP v Indonésii v letech 2001 až 2018

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat FAO a Knoema.com

Dětská podvýživa (tedy u dětí do 5 let) je zaznamenána v období od roku 2000 až 2013. Chronická podvýživa zde také sleduje klesající trend, ale pouze o 6 %, ze 42 % na 36 %, oproti tomu zvýšil počet dětí ohrožených akutní podvýživou a to výrazně, z 5,5 % na 13,5 % a to především v důsledku přírodních katastrof. Stejně tak roste problém s nadváhou dětí, kterých bylo v roce 2000 1,5 %, a během 13 let se jejich podíl zvýšil o celých 10 % na 11,5 %. Obezita dospělých v Indonésii od roku 2000 vzrostla z 2,4 % na 6,9 % v roce 2016. (FAO, 2019) Cíle snížení chronické podvýživy u dětí do 5 let na polovinu tedy nebylo dosaženo a Indonésie čelí do dalších let velké výzvě.

Ministerstvo rozvoje Indonésie odhaduje, že bez nových zásahů a regulací od vlády bude do roku 2030 podíl podvyživených dětí do pěti let klesat k 22 %. S vhodnými zákroky by však bylo možné dosáhnout až 10% podílu. Zásadní tedy bude zajišťovat přístup ke komplexní výživě během nejdůležitějších prvních 1000 dní života dítěte, stejně tak jako těhotným a kojícím ženám. Zlepšovat hygienické podmínky a přístup k pitné vodě. (UNICEF, 2017)

4.7 Rusko

Ruská federace je největším státem světa. Fakt, že se rozkládá na dvou kontinentech a zasahuje do jedenácti časových pásem, jen ukazuje, jak složité je jednotně definovat a obsáhnout celou oblast Ruska.

Jde o nástupnický stát Sovětského svazu, což v ekonomické charakteristice hraje důležitou roli, protože ekonomika po rozpadu SSSR procházela transformačním procesem od centrálně plánované k tržnímu systému. Základními pilíři této transformace byla hospodářská restrukturalizace a makroekonomická stabilita. Zároveň bylo nutné zpřístupnit domácí trh zahraničnímu obchodu. Na ruském území se nachází obrovské množství přírodních zdrojů, včetně ropy a zemního plynu, což upevňuje mezinárodní vlivy. Země však nebyla na takové změny připravená, navíc přišla Asijská finanční krize, způsobená rychlým růstem asijských ekonomik. Reálně tedy výkonnost ekonomiky klesla o 25 %, zvýšila se nezaměstnanost, nastala hyperinflace a rozšířila se korupce i chudoba. (Švankmajer, 2010)

Prezident Vladimir Putin zavedl reformy, které opět nastartovaly průmyslovou výrobu, zvýšily průměrné mzdy i HDP. Momentálně je ruská ekonomika na světovém šestém místě, dle parity kupních sil. Od roku 2014 ekonomika v důsledku ekonomických sankcí ze západních států a propadu cen ropy klesá. Díky nízkému dluhovému zatížení (11 % HDP) a míře hospodářského růstu byla však v roce 2012 vyhodnocena jako druhá nejstabilnější. Významnou zásluhu na tvorbě HDP má Moskva, která na něm podílí z jedné třetiny. Vzdálenější oblasti na Sibiři slouží spíše jako surovinové základny. To má samozřejmě za následky velkou míru příjmové nerovnosti, dle Giniho koeficientu 37,5 podle světové banky a dat roku 2018, ze sledovaných zemí jde však o nejnižší hodnotu. HDP je tvořeno pouze z 5 % zemědělstvím, 33 % průmyslem a 62 % službami. (MZV, 2019)

Rusko je členem WTO (World trade organization), skupiny G20, skupiny BRICS, stálým členem Rady bezpečnosti OSN či Šanghajské organizace pro spolupráci. Sporné je zařazení Ruska do skupiny G8 (momentálně je jeho členství umlčeno v reakci na anexi Krymu. (Russia Insider, 2015)

Problémem ruské ekonomiky je jako u většiny vyspělých zemí stárnutí populace, dále závislost na vývozu zemního plynu, neefektivní instituce, či již zmíněná příjmová

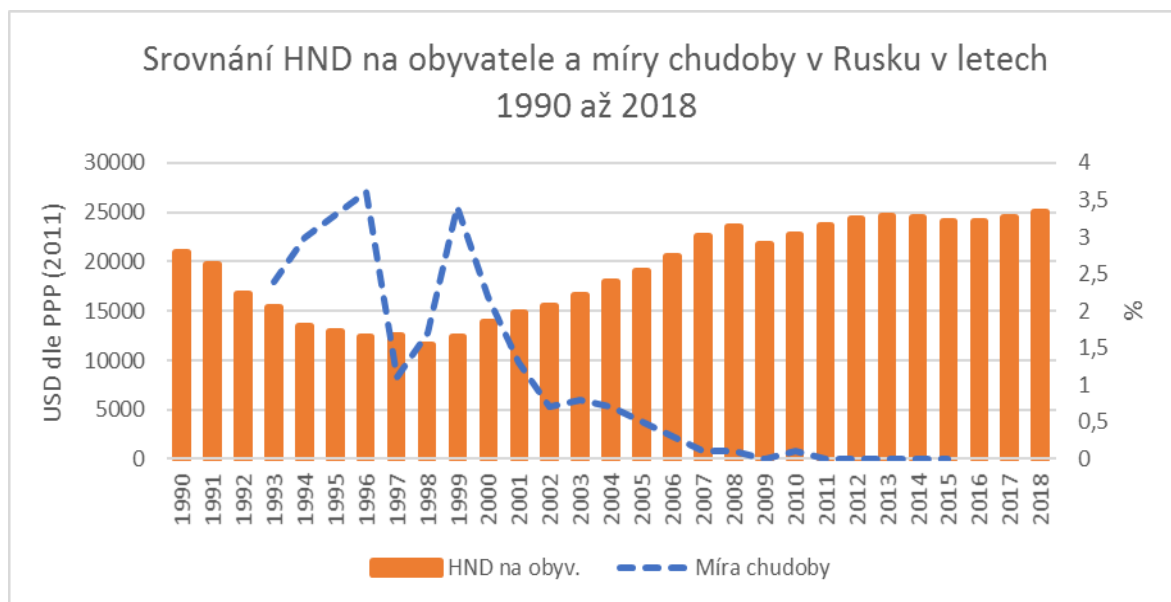
nerovnost. (Iličeva, a další, 2013) Je zde ale také nutné podotknout, že důvěryhodnost ruských statistik může být přijímána s výhradami a ekonomičtí analytici vyslovují ohledně oficiálních hodnot značné pochyby.

4.7.1 Konec chudoby

Ačkoliv všechny typy chudoby nebyly v Rusku odstraněny, podle reportu UNDP, extrémní chudoba nebyla ani před stanovením cílů široce rozšířeným problémem. Proto se Rusko více než na první podcíl, tedy boj s extrémní chudobou pod 1 USD, (unstats uvádí nulovou hodnotu pro tuto hranici již od roku 2008). (UNDP, 2012) zaměřilo na druhý bod, který chudobu definuje na národní hranici. Pro Rusko je tato hranice v přepočtu dle PPP 2,15 USD na den. V roce 2000 zde byla zavedena Strategie snížení chudoby, která spočívala ve dvou přístupech – měsíční příspěvky na děti z chudých rodin a příspěvky chudým v sociálně slabých oblastech. Je obtížné určit přesnější progres ve splnění cíle, protože oficiální ruské statistiky nepoužívají standardy OSN. Chudoba byla tedy měřena daty vycházejícími z průzkumu příjmu domácností – ten z dat vylučuje rodiny a jedince bez domova nebo trvalé adresy, takže právě ty, jež jsou extrémní chudobou ohroženi. Dle těchto dat žilo v roce 2000 v Rusku 8,3 % lidí pod hranicí chudoby 2,15 USD. Již v roce 2009 to bylo 0,9 %, cíl byl tedy splněn i předčasně ještě před rokem 2015. (UNDP Russia, 2010)

Data světové banky týkající se míry extrémní chudoby s hranicí stanovenou na 1,9 USD dle přepočtu PPP, jsou znázorněny na následujícím grafu. Z toho je viditelné, že v roce 1993 byla žila pod touto hranicí extrémní chudoby pouze 2,4 % obyvatel a již od roku 2001 nepřekročil tento podíl 1 % a bylo tedy dosaženo cíle snížení této míry na polovinu. Ačkoliv před začátkem tisíciletí jsou patrné výkyvy v letech 1995 a 1999 v důsledku velké ekonomické krize způsobené vysokým státním dluhem Ruska a špatnou hospodářskou politikou. (Volek, 2002) V roce 2015 byla hodnota 0,3 % a po skončení cílů MDGs a zahájení nové agendy se stále snižovala. Dnes je dle reportu OSN extrémní chudoba stanovena hranicí 1,90 USD v Rusku vymýcena a i dle nové hranice 3,20 USD zde žije pouze 0,1% podíl extrémně chudého obyvatelstva. (UN, 2019) Do budoucna je tedy momentálně důležitá hlavně prevence chudoby, aby obyvatelstvo nad hranicí extrémní chudoby nespadlo zpět do jejích spár a zaměření se na další cíle agendy.

Graf 18: Vývoj míry chudoby v Rusku (1,90 USD)

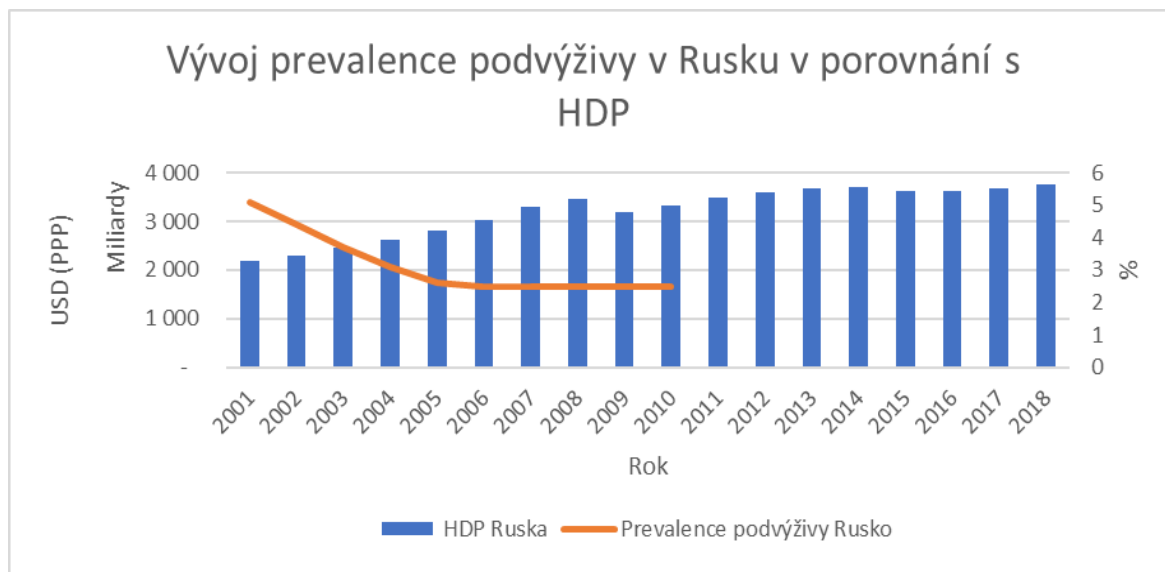
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat Světové banky

4.7.2 Konec hladu

I v měření podvýživy a hladu naráží Rusko na zásadní problém s dostupností dat. FAO získalo data pouze v období od roku 1999 až 2005. V tomto krátkém období došlo k výraznému posunu v oblasti podvýživy ze 7,4 milionů na 3,7 milionů podvyživených obyvatel, tedy v procentuálním zobrazení z 5,1 % na 2,6 %. Podrobnější meziroční vývoj je zobrazen v následujícím grafu, po srovnání s daty Knoema.com, i tento zdroj však udává pouze informaci, že od roku 2005 hodnoty nepřesáhly 2,5 %, konkrétní hodnoty však nejsou dostupné.

Strmě roste počet dospělých lidí s obezitou, kterých již v roce 2000 bylo 20 %, a do roku 2017 se jejich počet ještě zvýšil na 26 %. (FAO, 2019)

Graf 19: Vývoj prevalence podvýživy a HDP v Rusku v letech 2001 až 2018

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat FAO a Knoema.com

Podle oficiálních statistik Ruské federace je obraz hladu a podvýživy odlišný, tato statistika však bere v úvahu minimální příjem v průměru 2268 kcal na osobu na den a dle jejích dat žil v roce 2000 v Rusku 40% podíl obyvatel s kalorickým deficitem. Hranice podvýživy nastavená na 1500 kcal jako minimální příjem pro fungování metabolismu však nedosahovala pouze 3 % obyvatel, což odpovídá měření FAO. (UNDP Russia, 2010)

Rusko přizpůsobilo podíl MDG 1 svým potřebám a boj s hladem formuluje jako „zajištění přístupu k jídlu chudým“. (UNDP, 2012) K tomuto bodu však bohužel neuvádí žádné oficiální indikátory, proto je stejně jako v ostatních zemích použit podíl populace trpící podvýživou a tato hodnota dle FAO v reálných číslech splňuje úspěšné dovršení cíle a byla snížena o polovinu. V procentuálním přepočtu však chybí 0,1 % k dosažení poloviny.

4.8 Mexiko

Historie Mexika začíná ještě mnohem dříve před příchodem Evropanů na toto území. Oblast byla dostatečně úrodná pro rozvoj mezoamerických civilizací Mayů a Aztéků, které zde dokázali vybudovat své říše a rozvíjet hospodářství ještě před naším letopočtem. V době zámořských objevů oblast kolonizovali Španělé, na nichž Mexiko získalo nezávislost až v 19. století. (Kašpar, 2000)

Spojené státy mexické jsou federativní republikou, zasahující na území Severní a Střední Ameriky, což je i dnes velmi strategická poloha pro mezinárodní obchod. Do světové ekonomiky se však začalo Mexiko zapojovat až od roku 1985, kdy začalo přecházet ze státní kontroly k otevřenému trhu. Na americkém kontinentě je po USA a Brazílii třetí největší ekonomiku. Rozmanitá země skrývá mnohá nerostná bohatství, z nichž nejdůležitější z ekonomického hlediska je zemní plyn a ropa. (Kašpar, 2000)

Rozložení HDP dle sektorů poukazuje na vyspělou ekonomiku, kde největší podíl zastává sektor služeb (64 %), dále průmysl (32 %) a zemědělství (pouze 4 %). Dle velikosti HDP je Mexiko na 11. místě na světě. Od devadesátých let byl vývoj relativně stabilní, s danými výkyvy v průběhu finanční krize nebo recese v USA. Právě vztah s USA je pro Mexiko zásadní, protože je největším poskytovatelem rozvojové pomoci i zahraničních investic. (MZV, 2019)

Nejdůležitějším faktorem mexického růstu je v posledních letech soukromá spotřeba a oživení průmyslu. Ačkoliv byla situace na ekonomickém poli nejistá, z důvodů volby prezidenta a vyjednávání o modernizaci NAFTA, v roce 2018 HDP vzrostlo o 2 %. Co se týče zahraničního obchodu, Mexiko uzavřelo s EU Dohodu o volném obchodu, zároveň byla úspěšně vyjednána modernizace NAFTA, nově USMCA, tedy obchodní dohoda mezi Mexikem, Kanadou a USA. (MZV, 2019) Zároveň Mexiko tvoří Pacifickou alianci s Peru, Kolumbií a Chile a je členem WTO i OECD.

Giniho koeficient v Mexiku dosahuje hodnoty 45,4, což poukazuje na jistou příjmovou nerovnost. V závislosti na kvalitě infrastruktury jsou v zemi nerovnosti, především severní a střední část se vyvíjela rychleji než jih země, která je více zaměřena na zemědělskou produkci. Ve městech žije 80 % populace, a zhruba jedna čtvrtina v Mexico City. (World Bank, 2019)

Velkými problémy v Mexické ekonomice je korupce ve veřejné sféře, kriminalita především co se týče drogových kartelů, nelegální migrace či již zmíněná ekonomická závislost na USA.

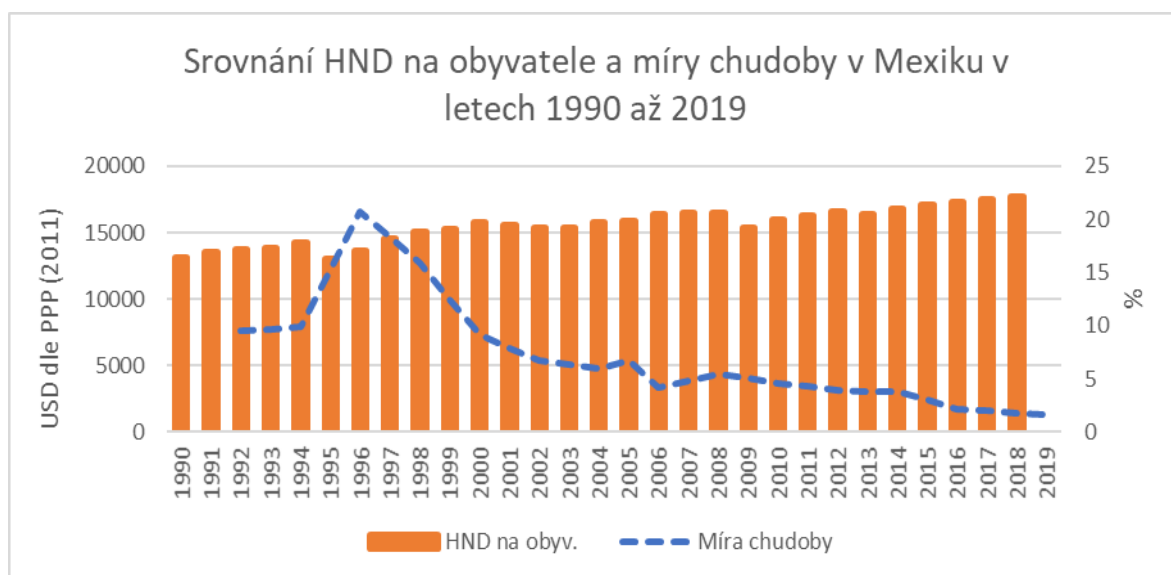
4.8.1 Konec chudoby

V Mexiku byly Rozvojové cíle tisíciletí příležitostí a motivací ke zlepšení vytyčení již existujících priorit a problémů v zemi a stanovení metod a systémů k jejich plnění. Národní priority rozvoje jsou od roku 2004 zajišťovány Zákonem pro sociální rozvoj (LGDS). Za účelem plnění globálních cílů Mexická vláda stanovila v roce 2010 Specializovanou komisi MDGs (*CTESIODM*), ve spolupráci s Národním statistickým institutem a Národní radou obyvatelstva. Díky tomu bylo v Mexiku do roku 2015 splněno 37 podcílů agendy, včetně boje s extrémní chudobou. (Hernández, 2016) Podle dat Světové banky se podíl obyvatel žijících pod hranicí extrémní chudoby snížil více než o polovinu již v období mezi roky 2005 a 2006, a to konkrétně z 9,5 % v roce 1992, ze kterého pochází první data, až na 3,8 % v roce 2014 (Graf 12). Tyto údaje však počítají s hranicí extrémní chudoby stanovenou na 1,90 USD na den, zatímco oficiální Mexický report počítá s hranicí 1,25 USD, podle které byl podíl obyvatel žijících pod touto hranicí v roce 1989 9,3 % a v roce 2012 spadl na 4 %. (Sarwar, 2015) V grafu je také patrný prudký nárůst extrémní chudoby v období kolem roku 1995, kdy došlo v Mexiku k měnové krizi, v jejímž důsledku rychle klesaly reálné mzdy obyvatel a zdvojnásobila se nezaměstnanost. Tím Mexiko ztratilo úspěchy posledních let v této oblasti a ukazatele klesly na původní hodnoty až roku 2001. (Pereznieta, 2010) Finální data pro rok 2015 bohužel nejsou dostupná, cíl však byl splněn již v předstihu. Mexická vláda se k plnění cílů stavila zodpovědně a pokrok byl evidentní již z prvního reportu v roce 2004, i potom ale Mexiko pokračovalo s implementací programů sociální asistence a dalších instrumentů jako programy potravinové podpory, zásady pro rurální oblasti či program životního pojištění pro ženy v domácnosti. (Sarwar, 2015) Nejzásadnějším programem je však zřejmě *Oportunidades*. Tento program se nezabývá pouze extrémní chudobou, ale snaží se jí redukovat různé její příčiny, například boj s dětskou prací, zlepšuje dostupnost vzdělání i zdravotní péče. Program funguje na finanční podpoře chudým rodinám, výživovou pomocí, či podporou těhotných a kojících žen i dětí do pěti let. Stejně tak jako

v brazilském programu *Bolsa Familia* je tato pomoc podmíněna pravidelnou školní docházkou a dodržováním lékařské prevence. (Todaro, a další, 2015)

V zájmu plnění nové agendy 2030 byla sestavena Mexickou vládou nová komise pro Cíle udržitelného rozvoje (*CTEODS*), která má za úkol dovršit cíle, jež nebyly dosud splněny plus pracovat na nových prioritách. K tomu chce Mexiko posílit zákony týkající se udržitelného rozvoje plnění agendy, zároveň zlepšit přístup k informacím a šířit tak povědomí o těchto cílech s případným širším zapojením společnosti do jejich plnění. Zásadní je i posilování institucí a zajištění transparentnosti měření, protože cíle MDG byly lekcí, ve které se Mexiko naučilo, že měření pokroku je zásadní pro pokrok samotný. (Hernández, 2016) Z grafu také vyplývá, že klesající trend trvá i po zahájení nové agendy, a ačkoliv nejaktuálnější data Světové banky pochází z roku 2016, již v tomto roce zde byla extrémní chudoba zastoupena pouhými 2,2 %, s tím, že poměr extrémní chudoby v rurálních a urbánních oblastech je zhruba 6:1. Oficiální report OSN z roku 2019 uvádí pro hranici 1,90 USD 1,6% podíl a pro nově stanovený limit 3,20 USD na den 11,7% podíl obyvatel žijících v extrémní chudobě stanovené touto novou hranicí. (UN, 2019)

Graf 20: Vývoj míry chudoby v Mexiku

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat Světové banky

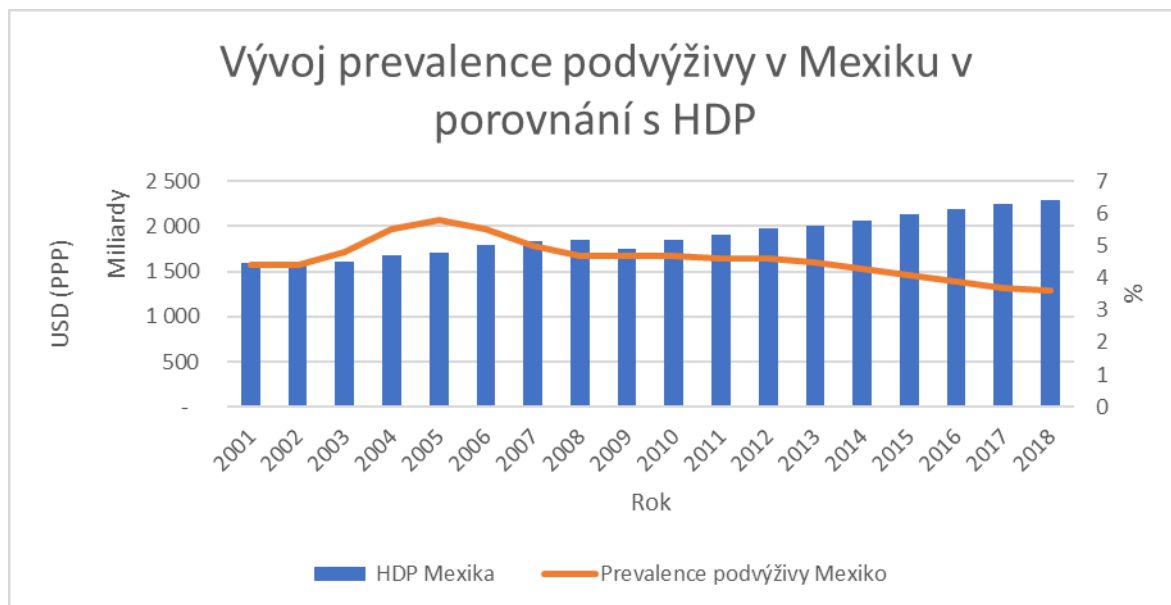
4.8.2 Konec hladu

Statistiky FAO sledují vývoj počtu podvyživeného obyvatelstva v Mexiku od roku 2001 až do roku 2018. Počty jsou však značně nestabilní, zatímco v počátku sledovaného období bylo zaznamenáno 4,4 %, do roku 2004 se tento podíl strmě zvyšoval, až k 5,8 %. Zde zase začal klesat a snižoval se různým tempem, i přes období stagnace v letech 2006 až 2010, na současných 3,6 %. Celkem se zde povedlo snížit podíl podvyživených obyvatel pouze o 0,8 % od roku 2001, jedná se však o zemi, ve které již počáteční hodnoty byly nízké.

I v oblasti dětské podvýživy statistiky klesají. Chronická podvýživa z 15,5 %, kde se pohybovala v roce 2006 na 12,4 % v roce 2015. Pokles se projevil i u akutní dětské podvýživy kde dosáhl 1 % snížení z 2 % za těchto 9 let. V Mexiku se jako v jediné ze sledovaných zemí snížil počet dětí do 5 let s nadváhou. V roce 2006 byl, zde žilo 7,6 %, v roce 2012 se tento podíl zvýšil na 9 %, ale následně do roku 2015 klesl na 5,2 %. Rostoucí trend zaznamenává počet obézních dospělých. Ten se za 16 let zvýšil z 19 % na 28,4 %. (FAO, 2019)

V následujícím grafu je znázorněný vývoj prevalence podvýživy v porovnání s vývojem HDP.

Graf 21: Vývoj prevalence podvýživy a HDP v Mexiku v letech 2001 až 2018

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat FAO a Knoema.com

Oficiální výsledky Mexického reportu hovoří o 8 % poklesu v podílu dětí do pěti let s podváhou v průběhu let 1988 až 2012, a to přesněji z hodnot 10,8 až ke 2,8 %. Cíl byl tedy dle tohoto reportu splněn a počet podvyživených dětí klesl pod polovinu. (Sarwar, 2015) Jak je však patrné z grafu, obecná podvýživa, ačkoliv se v porovnání s ostatními sledovanými zeměmi drží dlouhodobě v nižších hodnotách, se od roku 2001 až do roku 2018 pouze o 0,8 %. V letech 2002 až 2005 navíc zaznamenala výrazný nárůst - toto období bylo charakteristické ekonomickou nestabilitou a pomalejším růstem - a dosáhla Mexického vrcholu 5,8 %, který roku 2006 opět začal klesat. Stejný trend zaznamenává i míra chudoby.

5 Výsledky a doporučení

Cíle OSN pojaly všechny státy zodpovědně a jejich plnění zařadily do národních rozvojových strategií. Ve všech také hrál zásadní roli rychlý hospodářský růst, který vede k růstu průměrného příjmu obyvatelstva, ačkoliv v Mexiku, Rusku a Indonésii byl zpomalený hospodářskými krizemi. Zatímco Indie, Čína a Indonésie jsou významně ohroženy přírodními katastrofami jako jsou zemětřesení či záplavy, Mexiko, Rusko a Brazílie bojují s politickou nestabilitou a vysokou mírou korupce. Brazílie a Mexiko navíc s vysokou příjmovou nerovností mezi obyvateli. Kromě Turecka se všechny země potýkají s nedostatečnou technickou i dopravní infrastrukturou, která izoluje chudé odlehlé oblasti.

Počínajícím rokem pro plnění Rozvojových cílů tisíciletí byl rok 1990, proto by tímto rokem měla začínat i komparace úspěchů jednotlivých zemí. V tomto roce však byla data dostupná jen v Brazílii, Číně a Indonésii, Mexiko poskytuje údaje od roku 1992. Pro Indii a Rusko musí být jako počáteční hodnoty využito dat z roku 1993 a Turecko začíná svou statistiku až v roce 1994. Hovoříme-li tedy o startovních pozicích z průběhu těchto čtyř let, pro každou ze zemí byla výchozí situace velmi odlišná a jejich míry chudoby se pohybovaly v širokém rozmezí od 2,4 % až po 66,2 %. Na nejlepší pozici se zmíněnými 2,4 % se nacházelo Rusko, těsně následované Tureckem s 3,2% mírou chudoby. Po těchto hodnotách přichází velký skok až na 9,5 %, které vykazovalo Mexiko a s ještě větším odstupem a hodnotou 21,6 % Brazílie. Na 45,9 % začínala plnit cíle Indie, s ještě větším podílem extrémně chudých obyvatel 58,8% se potýkala Indonésie a na nejhorší startovní pozici začínala Čína s 66,2 %. Následný vývoj byl ve všech zemích pozitivní a všechny přes menší i větší problémy dokázaly v průběhu dvaceti pěti let snížit podíl extrémně chudého obyvatelstva žijícího pod hranicí 1,90 USD na den o více než polovinu a tím naplnit první cíl.

V Indii, Číně a Brazílii byl vývoj poměrně stabilní a míra chudoby držela klesající trend, ačkoliv se v průběhu let měnilo tempo poklesu. V Brazílii byl rychlejší pokles chudoby podpořen kolem roku 1993, kdy vláda navýšila a lépe zacílila finanční sociální pomoc a dále v roce 2003, kdy byl zaveden program pro podporu chudých *Bolsa familia*. V Indii zase roku 2009 vzrostl z důvodu vyšší zemědělské produkce a vývozu, které poskytly mnoho nových pracovních míst. Ostatní státy se potýkaly s různě závažnými výkyvy. V Mexiku vyvolala devalvace měny v roce 1994 finanční krizi v jejímž důsledku se zvýšila míra chudoby o 11 % a na původní hodnotu klesala následujících šest let. Jejím

snižování výrazně přispěl program *Oportunidades* zavedený v roce 1997. Dalším hnacím motorem byl rozvoj venkova po roce 2000, který také podpořil rychlejší pokles. Indonésie bojovala s asijskou finanční krizí v letech 1997 – 1999, kdy míra chudoby vzrostla o celou třetinu na 66,7 %. V Číně v této době pokles výrazně zpomalil, ale trend byl stále klesající. Výraznými výkyvy procházelo také Rusko, kde od pádu Sovětského svazu probíhaly hospodářské reformy, což na míru chudoby mělo neblahý vliv a její hodnoty vystoupaly do roku 1995 z 2,4 na 3,6 %, aby následně prudce klesly na 1,1 a následně se v důsledku finanční krize 1998 celý tento proces se strmým nárůstem a poklesem opět opakoval. Turecko stabilně snižovalo chudobu až do roku 2002, kdy její míra po ekonomické krizi prudce vzrostla o necelá 2 %. V dalších letech Turecko zavádělo strukturální reformy, díky čemuž se zvýšilo tempo snižování chudoby až do Velké recese v roce 2008, kde opět mírně vzrostla. Dalším hospodářským problémům Turecko čelí nyní, kdy se dostává z měnové a dluhové krize, která zde nastala v roce 2018.

Z hlediska tempa poklesu míry chudoby samozřejmě excelovaly země s vysokými startovními hodnotami, které měli velký potenciál ke zlepšení, tedy Čína, Indonésie a Indie. Globální tempo snižování míry chudoby je zhruba jedno procento za rok. Co se týče sledovaných zemí, nejvyšší tempo nasadila Čína, jež se dokázala s chudobou potýkat rychlostí průměrně 3,5 % ročně. Indonésie snižovala svůj podíl o 2,9 % každý rok a Indie o 2,3 %. V ostatních sledovaných zemích nedosahovala rychlost ani jednoho procenta, v Rusku pouze 0,1 %. Zde ovšem počáteční míra byla na pouhých 2,4 % a již víme, že tempo s dosahováním cíle postupně klesá, z důvodů izolace zbylého podílu chudého obyvatelstva, horší infrastruktury v odlehlých oblastech a celkové potřebě složitějších a komplexnějších programů.

V roce 2015 již vykazovaly tři ze sledovaných států hodnoty míry chudoby pod jedno procento – těmi jsou Čína s hodnotou 0,7 %, Turecko s mírou chudoby 0,3 % a Rusko, které již od roku 2011 vykazuje nulové hodnoty. Mexiko dosáhlo v průběhu těchto let na 3% podíl extrémní chudoby a Brazílie na 3,4 %. Nejvyšší relativní počet obyvatelstva pod hranicí extrémní chudoby žil v době ukončení cílů MDGs v Indonésii, 7,2 %. Složitější situace však je v Indii, kde poslední data Světové banky vychází z roku 2011-2012, které hovořili o 21,2 %. Oficiální report udává pouhý 2,9% podíl k roku 2019.

I po ukončení cílů MDGs v roce 2015 a navázání na novou Agendu 2030 se ve sledovaných státech míra chudoby snižuje, kromě Brazílie, která jediná vykazuje zhoršení

v dosahování cíle a podíl extrémní chudoby se zde zvýšil z 3,4 % v roce 2015 na 4,3 % v roce 2019, v důsledku hluboké recese, kterou odstartovaly protikorupční zásady, následované politickou krizí. (MZV, 2019) Hovoříme-li o hranici extrémní chudoby stanovené na 1,9 USD na den Turecko a Rusko již dosáhlo nulových hodnot, proto je jejich cílem nyní tyto výsledky udržet a zavádět preventivní opatření. Globálním cílem do roku 2030 je snížit extrémní chudobu minimálně pod 3 %, čehož již dosáhla i Čína a Mexiko. Výzvě tedy dál čelí Brazílie a Indonésie, které vykazují stále míru chudoby v hodnotách 4,3 % a 4,4 %. Podle aktualizované hranice extrémní chudoby, tedy 3,20 USD na den, se hodnoty zásadně mění. Rusko i Turecko stále drží takto definovanou extrémní chudobu pod 1 % a Čína na 2,5 %. V ostatních státech však podíly dosahují mnohem výš, v Brazílii a Mexiku více než 11 %, v Indonésii a Indii dokonce nad 20 %. V nejhorší situaci je zde Indie, kde pod touto hranicí žije 27,4 % populace, v reálných číslech jde o 370 milionů lidí, což tvoří významný podíl i na plnění cíle v globálním měřítku.

Svou roli hraje i příjmová nerovnost obyvatelstva v jednotlivých zemích, sledovaná indexem Gini. Ten za sledované období klesl v Rusku, Mexiku a Brazílii. Brazílie však stále vykazuje nejvyšší hodnoty příjmové nerovnosti ve společnosti. V ostatních zemích ale došlo ke zhoršení tohoto ukazatele a nerovnost vzrostla, nejvíce v Indonésii, dále v Číně, v Indii i v Turecku. Ačkoliv však Indie zaznamenala nárůst nerovnosti, pořád se řadí mezi země s nižšími hodnotami (poslední dostupné hodnoty však pochází z roku 2011).

Tabulka 6: GINI index v zemích E7

	1990 - 1994	2018	Změna
Brazílie	60,5	53,9	-6,6
Čína	32,2	38,5*	6,3
Indie	32,7	37,8**	5,1
Indonésie	32	39	7
Mexiko	53,7	45,4	-8,3
Rusko	48,4	37,5	-10,9
Turecko	41,3	41,9	0,6

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat Světové banky

**data z roku 2016*

***data z roku 2011*

Pro přehlednost jsou sledované země a jejich indikátory zobrazené v následujících tabulkách. V první tabulce jsou zobrazeny dostupné hodnoty ukazatelů z počátečních let sledování, ve druhé tabulce jsou čísla z posledních dostupných let. Sytě zelenou barvou jsou vyznačeny nejlepší hodnoty, světlejší jsou druhé nejlepší výsledky, naopak sytě oranžová barva znamená nejhůře hodnocené země a světlejší oranžová druhé nejhorší hodnoty.

Tabulka 7: Hodnoty indikátorů v zemích E7 z počátku sledovaného období

první	HDI	GINI	Míra chudoby (%)	Prevalence podvýživy (%)	Výdaje za jídlo (%)	GHI
Brazílie	0,613	60,5	21,6	4,6	15,9	0,613
Čína	0,501	32,2	66,2	15,2	23,6	0,501
Indie	0,431	32,7	45,9	22,2	32,2	0,431
Indonésie	0,525	32	58,8	19,4	33,8	0,525
Mexiko	0,652	53,7	9,5	5,5	23,1	0,652
Rusko	0,734	48,4	2,4	pod 2,5	27,8	0,734
Turecko	0,579	41,3	3,2	pod 2,5	21,6	0,579

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat Světové banky, FAO, GHI, HDI

Tabulka 8: Hodnoty indikátorů v zemích E7 z konce sledovaného období

poslední	HDI	GINI	Míra chudoby (%)	Prevalence podvýživy (%)	Výdaje za jídlo (%)	GHI
Brazílie	0,761	53,9	4,8	pod 2,5	15,7	0,761
Čína	0,758	38,5	0,7	8,6	21,6	0,758
Indie	0,647	37,8	21,2	14,5	29,8	0,647
Indonésie	0,707	39	5,7	8,3	31,7	0,707
Mexiko	0,767	45,4	2,2	3,6	23,4	0,767
Rusko	0,824	37,5	0	pod 2,5	28	0,824
Turecko	0,806	41,9	0,2	pod 2,5	21,8	0,806

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat Světové banky, FAO, GHI, HDI

Z porovnání vyplývá, že trendy se zásadně v průběhu let nezměnily, a i přes neopomenutelné pokroky ve všech zemích, si nejlepší výsledky drží jak na počátku, tak na

konci období stejné oblasti, stejně tak jako státy s nejhorsími hodnotami se často neposunuli ze svých posledních míst. Indie tedy od začátku do konce vykazuje nejhorsí hodnoty ve většině ukazatelů, další zemí s nevalnými výsledky je Indonésie. Nejlepší výsledky zde naopak vykazuje Rusko, pak Turecko.

Co se týče boje s hladem a podvýživou, tento problém byl do roku 2015 řešen v Agendě 21 jako podcíl širšího konceptu Konce chudoby. V nové agendě 2030 již stojí jako samostatný cíl. V práci je sledován indikátorem podílu podvyživené populace a dětí do 5 let. Startovní pozice zemí se stejně jako v předchozím cíli značně liší a jednotlivé státy se v roce 2001 nacházely v širokém intervalu od méně než 2,5 %, jež vykazovalo Turecko, až po 18,5 %, což je podíl podvyživené populace Indonésie. Chudoba a hlad jsou velmi provázané fenomény, což vyplývá i z jejich vývoje ve sledovaných zemích. Prevalence podvýživy v Indonésii od roku 2001 se až do roku 2009 vyvíjela meziročním tempem pouze 0,09 %, od tohoto roku však pokles nabral na síle a každý rok se podíl podvyživeného obyvatelstva snížil průměrně o 1,1 % až do roku 2014, což opisuje strmý pokles míry chudoby v těchto letech. V období let 2005 až 2006 došlo v Indonésii k výraznému zvýšení cen rýže, což je zřejmé i ve vývoji křivek, došlo ke zvýšení míry chudoby stejně tak jako navýšení podílu podvyživených. Celkem se zde od roku 2001, kde prevalence podvýživy dosahovala 18,5 % snížila o 10,2 %, což je nejpříznivější z výsledků sledovaných zemí.

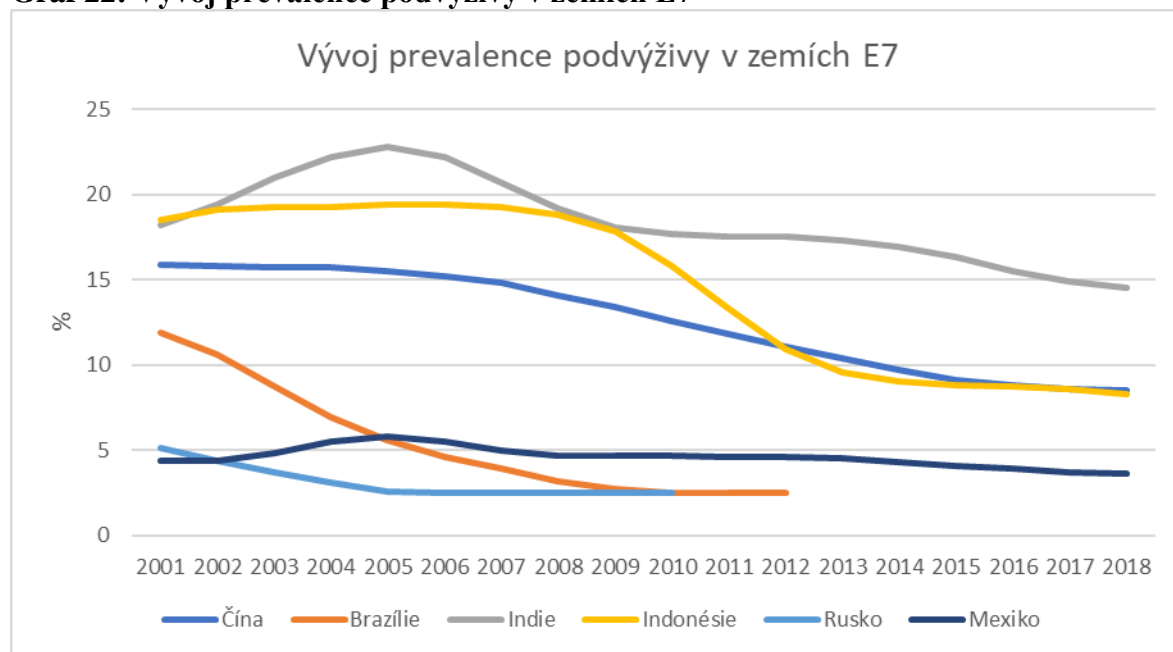
V Indii se křivky prevalence podvýživy a vývoje míry chudoby míjejí, zatímco podíl podvyživených obyvatel zde od roku 2001 až do roku 2005 výrazně stoupal a až poté začal klesat, až do roku 2010 průměrným meziročním tempem o 1 %, poté se rychlost snížila na 0,4 % ročně. Celkem zde podíl podvyživených obyvatel klesl od roku 2001 pouze o 3,7 %. Zajímavou situací procházelo i Mexiko, kde se zvýšil problém podvýživy z 4,4 % v roce 2002 až k 5,8 % v roce 2005, s menšími výchyly. V letech 2003 až 2007 zhruba opisuje výkyv míry chudoby v období ekonomické nestability. Od té doby obě míry klesají přímo úměrně nárůstu HDP. Celkem se zde povedlo snížit podíl podvyživených obyvatel pouze o 0,8 % od roku 2001, jedná se však o zemi, ve které již počáteční hodnoty byly nízké.

V Brazílii, Rusku a Číně docházelo ke snižování podílu podvyživeného obyvatelstva bez větších výkyvů a k roku 2018 nejnižší hodnoty vykazovala Brazílie, Rusko a Turecko, shodně po 2,5 %. To ve všech třech zemích znamená snížení o více než o polovinu oproti

roku 2001, čímž byl splněn podcíl MDGs a zároveň cíl SDGs, který stanovuje pokoření hranice 3 % do roku 2030. Poloviny dosáhla i Indonésie, které se podařilo snížit hodnoty z 18,5 % na 8,7 % v roce 2015. K dosažení nových cílů ji však čeká ještě dlouhá cesta, kterou by ale mohla zakončit úspěšně zachováním dosavadního tempa poklesu podvýživy. V ostatních zemích byly pokroky nedostatečné. Mexiko stále bojuje s podílem 3,6 %, kterého dosáhl během dvaceti let z hodnoty 4,4 %. Indie a Indonésie jsou daleko od stanoveného cíle, ačkoliv obě země začínaly na hodnotě 18 %, Indonésie dokázala snížit míru o 10,2 %, zatímco Indie pouze o 3,7 %.

Na následujícím grafu je znázorněn vývoj prevalence podvýživy a porovnání ve sledovaných zemích E7.

Graf 22: Vývoj prevalence podvýživy v zemích E7

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat FAO a Knoema.com

Po zhodnocení je zřejmé, že zdaleka nejhorších výsledků dosáhla a dosahuje Indie, jak v plnění prvního, tak druhého cíle. I podle reportu OSN z roku 2019 ji ke splnění obou cílů chybí více než 23 %, což je výrazně horší výsledek než v ostatních sledovaných zemích. Indie vykazuje nejhorší hodnoty i ve všech ostatních sledovaných ukazatelích, tedy i Globálním indexu hladu, kde je zaznamenána nejhorší situace i nejnižší pokrok, stejně tak v Indexu lidského rozvoje, společně s Indonésií vynakládá nejvyšší podíl příjmů na potraviny i HDP na obyvatele je v Indii ze sledovaných zemí nejnižší. Je zde několik

zásadních faktorů, které komplikují zlepšování situace. Kromě vysokého populačního růstu, který vytváří tlak na pracovní trh, také velká závislost na zemědělství, které navíc není dostatečně rozvinuté a jeho produktivita je ohrožená četnými přírodními katastrofami i výkyvy počasí. Zemědělství zde má 15% podíl na HDP a zaměstnává skoro polovinu pracovní síly, což je také nejvyšší výsledek ze sledovaných zemí, stejně tak jako nejnižší míra urbanizace, jež dosahuje pouze 34 %. Proto je nutné se zde zaměřit na zvyšování produktivity zemědělství a jeho udržitelnosti, je potřeba zavádět nové technologie a dbát na kvalifikaci pracovní síly. Protože většina populace žije ve venkovských oblastech, je nezbytné zdokonalovat dopravní i technickou infrastrukturu i v těchto místech. Brzdou jsou v Indii i kulturní zvyklosti, které navzdory nezákonnosti, ve venkovských tradičních oblastech stále rozlišují populaci dle kastovního systému a izolují nejnižší kastovní vrstvu. Oproti ostatním zemím však nečelí stárnutí populace, proto bude brzy Indie disponovat největší základnou lidí v produktivním věku. Velkou brzdou je zde však i výrazná genderová nerovnost, která ženám omezuje přístup ke zdrojům a dostatku kvalitních potravin. Proto trpí nedostatkem nutrientů v těhotenství, který se projeví podvýživou u narozených dětí.

Další problémovou zemí je Indonésie, která se s Indií dělí o nejhorší výsledky, co se týče Indexu globálního hladu i výdajů na potraviny, stejně tak jako Indie také bojuje se špatnou infrastrukturou napříč jednotlivými ostrovy. Největší z nich momentálně čerpají ze své oblíbenosti a přílivu turistů. Je ale nutné, aby příjem byl udržitelný, a proto je potřeba zvyšovat lidský kapitál Indonésie lepším vzděláním a kvalifikací. Stejně tak jsou potenciálem zásoby přírodních zdrojů, se kterými je ale třeba efektivně pracovat a celé souostroví je ohrožené přírodními hrozbami jako zemětřesení či záplavy, jimž nelze zcela předcházet, ale rozsah jejich dopadu by může být zmírněn včasnými zásahy vlády. I Indonésie má vysoký podíl zemědělského sektoru na HDP, je tedy nutné do něho investovat a zvyšovat jeho produktivitu, jak formou modernizace technologií, tak kvalifikací pracovní síly.

Na základě výzkumu C. Geertze je potřebné, nejen v Indonésii, porozumět mezilidským vztahům a sociálním problémům a nehlédět pouze na ekonomickou situaci země k řešení problémů s chudobou. Tento přístup lze rozšířit do všech sledovaných zemí. Chudobu ani s ní související hlad nelze řešit plošně stejnými prostředky ve všech oblastech.

Země, která za sledované období předvedla největší pokroky ve všech sledovaných indikátorech je Čína. Nejen, že dosáhla nevídaných výsledků v boji s chudobou, zároveň vykazuje největší růst v HDP na obyvatele, nejzásadnější změny ve výdajích za potraviny a společně s Tureckem se dělí o nejvyšší pokrok v Indexu lidského rozvoje. Překvapivě velký problém má však Čína s řešením druhého cíle, kde je navzdory nízké míře chudoby vysoké procento podvýživy, 8,5 %, což je druhé nejvyšší ze sledovaných zemí a v absolutních číslech více než 120 milionů lidí. Podle Globálního indexu hladu jsou ale i zde znatelné velmi výrazné změny a zlepšení situace. Je však nutné podotknout, že v Číně panují velmi specifické podmínky, které nejsou aplikovatelné v žádných jiných oblastech. Velmi pozitivní výsledky vykazuje i Ruská federace, kde musíme zas hledět na jisté riziko nedůvěryhodnosti dat.

Kladné hodnoty vykazují Brazílie a Mexiko, které mohou být příkladem s jejich CCT programy *Oportunidades* a *Fome Zero*. Tyto programy s podmíněným transferem se nyní osvědčují i v dalších zemích jako Nigérie, Mali, Kolumbie či Peru a jejich dlouhodobým cílem je kromě jiného přerušování mezigeneračního přenosu chudoby. Vykazují se však samozřejmě vyšší finanční náročností pro vlády zemí, proto je jejich zavádění zvládnutelné spíše v zemích se středními či vyššími středními příjmy, než pro nízkopříjmové země, ve kterých by byla nutná vnější finanční pomoc. Jde o dlouhodobé intervence a dle studie Inter-American Development Bank rozpočty na jejich zavádění a udržení dosahují obvykle 0,3 – 0,4 % HDP země. (Paes-Sousa, 2013) To by v případě Indie čítalo kolem 10 mld. USD. Nákladné nejsou jen platby obyvatelům jako takové, ale i nezbytné zvyšování kvality i kvantity škol a nemocnic, které zavedení programu vyžaduje. Důležitá je i administrativní infrastruktura, aby finanční prostředky mohly být efektivně vypláceny příjemcům, stejně tak jako dopravní infrastruktura, aby bylo možné spojení s chudými a ohroženými oblastmi, i investice do veřejného zdraví. Aby byl program důvěryhodný a nedocházelo ke korupčním snahám, je důležité zajistit dohled a koordinační mechanismy, aby byli správně zaměřeni potřební příjemci. Jejich výběr bývá na základě geografických i kategorických kritérií – geograficky jde častěji o rurální oblasti, které mají nedostatečnou infrastrukturu a nedostatek pracovních příležitostí. Po dostatečných pilotních pokusech v zemích po celém světě lze říci, že jde o klíčovou součást úspěšné politiky boje proti chudobě, ačkoliv strategie samozřejmě musí být rozsáhlejší. Kromě rozvoje infrastruktury, která umožní přístup na trh i přístup k bezpečné vodě, je vhodné například i zavedení

programů poskytování úvěrů a dočasného zaměstnání. Primárně je důležité budovat lidský kapitál, aby všichni obyvatelé mohli rozšiřovat své schopnosti a naučit se využívat příležitostí rostoucí ekonomiky. (Todaro, 2015) Klíčové pro úspěch je monitorování a hodnocení výsledků, které se netýká jen CCT programů, ale úspěchu jakéhokoliv pokusu o boj s chudobou či hladem, s čímž má Indie momentálně velký problém, jak bylo zjištěno i špatnou dostupností dat ukazatelů hladu a chudoby. Indie se CCT programem už má zkušenost od roku 2005, kdy zde byl zaveden program *JSY*. Ten ale cílil na snížení úmrtnosti matek a novorozenců a byl úspěšný. (Bharat, a další, 2013) Kvůli velké rozloze Indie by nebylo snadné zavádět program pro boj s chudobou celoplošně stejný, je nutné zacílit na nejproblematičtější oblasti. Těmi byly dle posledních dat Indické banky státy Čhattísgarh, Arunáčalpradéš, Bihár či Odiša, z hlediska míry chudoby. Co se týče hladu, situace je nejzávažnější v regionu Madhjadpradéš. (Bank of India, 2013) Platby bývají podmíněné zápisem dítěte do školy, pravidelnými preventivními prohlídkami u lékaře či zajištěním očkování, jako v programu Brazílie *Bolsa Família*. V případě mexického *Oportunidades* rodiny získávají kromě grantu podporujícího vzdělávání (u dívek vyššího než u chlapců, aby byl snižován rozdíl ve vzdělání mužů a žen) také měsíční příspěvek na potraviny, aby mohla být navýšena výživová kvalita potravin pro děti a těhotné ženy. (Rehorn, 2017) Aby byly podpořeny ženy v domácnostech, bývají tyto příspěvky předávány právě do jejich rukou.

6 Závěr

Chudoba a hlad jsou zásadními globálními problémy přetrvávajícími v dnešní společnosti, napříč všemi kontinenty. Jde o blízce související fenomény, jejichž vymýcení by významně přispělo i k řešení dalších problémů, kterým svět čelí. V globální výzvě se těmto problémům postavila OSN a ve spolupráci s dalšími mezinárodními organizacemi sestavila pro období 2015 až 2030 seznam Cílů udržitelného rozvoje. Práce byla věnována právě sledování pokroku v plnění cílů OSN, především v problematice chudoby a hladu v zemích s rozvíjejícími se ekonomikami, tzv. zemích E7, kam spadá Brazílie, Čína, Indie, Indonésie, Mexiko, Rusko a Turecko. V těchto zemích je momentálně hospodářská situace na vzestupu a do budoucna se očekává jejich ekonomická převaha. Proto je zajímavé sledovat, jak se tyto země vypořádávají s oficiálně stanovenými cíli.

Od zahájení MDGs v roce 1990 došlo ve světě k obrovskému poklesu extrémní chudoby. Zatímco před začátkem tisíciletí žila na světě celá třetina lidí pod hranicí extrémní chudoby, v průběhu dvaceti pěti let trvání agendy OSN se tento podíl snížil na pouhých 10 %. Tento proces se však nyní zpomaluje a pokrok probíhá nerovnoměrně, proto, při zachování tohoto trendu nebude reálně úplně vymýtit extrémní chudobu s novou agendou 2030. I z tohoto důvodu Světová banka představila nové přístupy k měření chudoby a stanovila nové hranice chudoby pro země v různých příjmových kategoriích. Hranice extrémní chudoby pro země v nízkopříjmových zemích zůstává na 1,90 USD, hranice zemí se středně nízkým příjmem je na úrovni 3,20 USD a lidé ze zemí se středně vysokým příjmem žijí pod hranicí chudoby, pokud jejich příjem nedosahuje 5,50 USD. Protože však chudoba nezávisí pouze na penězích, byl představen například index lidského rozvoje, který měří i délku života, životní standardy a přístup ke vzdělání. Na základě ukazatelů míry chudoby, HDP, či právě indexu lidského rozvoje bylo zjištěno, že ze sledovaných zemí je chudoba největším problémem v Indii. Nejlépe se se situací dokázala v průběhu let 1990 až 2019 vypořádat Čína a Rusko, což zároveň odpovídá na první výzkumnou otázku.

K porovnání problematiky hladu byly použity ukazatele vážnosti podvýživy či indexu globálního hladu. Ačkoliv tento problém v posledních letech, tedy od úspěšného zakončení MDGs, opět celosvětově narůstá, ve sledovaných zemích tento trend nebyl

zaznamenán. Brazílii, Rusku a Turecku se hodnota prevalence podvýživy drží pod 2,5 % a tím je splněn cíl v předstihu. Výrazné zlepšení bylo vykázáno i v Číně, i když překvapivě ani zdaleka nedosahuje pokroku v oblasti chudoby. Ačkoliv právě Rusko i Čína vykazují úspěchy, v obou těchto zemích však panují specifické podmínky, které nelze uplatňovat v jiných zemích a nedá se zcela spoléhat na důvěryhodnost dat. Pro doporučení méně úspěšným zemím bylo tedy využito inspirativních CCT programů fungujících v Brazílii a Mexiku, které vykazují kladné výsledky, a mohou být aplikovány k efektivnějšímu boji proti chudobě a hladu i v za hranicemi. Konkrétně tedy v Indii, která naopak ve všech ukazatelích vykazuje nejhorší výsledky a odpovídá další otázce výzkumu. Proto se také další doporučení vztahují právě na tuto zemi. Neočekává se, že by mohla splnit stanovené cíle do roku 2030. Doporučením ke zlepšení by však mohlo být právě zavedení programu podmíněného transferu. Z důvodu obrovské rozlohy Indie, by bylo nutné zaměřit se nejprve na nejrizikovější oblasti, kterými jsou státy Čhattísgarh, Arunáčalpradéš, Bihár či Madhjapradéš. Protože Indie bojuje i s genderovou nerovností a ženy se zřídka dostávají k pracovním příležitostem či finančním prostředkům, cílovými příjemci plateb by byly právě ženy, které by tak získaly větší právo v domácnosti. Především ale pečují o děti, jejich stravování, školní docházku i pravidelné návštěvy lékařů, což by byly primární podmínky pro finanční transfer.

Závěrem lze říci, že cíle OSN jsou velmi úspěšné, a ačkoliv je v některých zemích dosahováno pouze malých pokroků, v průběhu let tyto pokroky dospějí k velkým změnám a postupně snad i k úplnému vymýcení chudoby a hladu. I když to s největší pravděpodobností nebude do roku 2030, jak cíle udržitelného rozvoje slibují.

7 Reference

- Adamcová, Lenka. 2009.** *Rozvojová ekonomika*. Praha : Oeconomica, 2009. ISBN 978-80-245-1515-1.
- Bank, Grameen. 2015.** What is microfinance. *Grameeninfo.net*. [Online] 2015. <http://www.grameeninfo.net/what-is-microfinance/>.
- Barro, Robert. 1984.** *Macroeconomics*. New York: Wiley. ISBN 978-0-471-87407-2.
- Bharat, Randive, Diwan, Vishal a De Costa, Ayesha. 2013.** India's Conditional Cash Transfer Programme (the JSY) to Promote Institutional Birth: Is There an Association between Institutional Birth Proportion and Maternal Mortality? *www.ncbi.nlm.nih.gov*. [Online] 2013. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3694862/>. doi: 10.1371.
- Bilinová, Markéta. 2012.** Organizace spojených národů. *Národní knihovna České republiky*. [Online] 2012. <https://text.nkp.cz/sluzby/osn3>.
- CDK. 2018.** Brazílie. *Euroskop.cz*. [Online] 2018. <https://www.euroskop.cz/9119/brazilie>
- CIA. 2019.** The World factbook. *Central intelligence Agency*. [Online] 2019. <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/br.html>.
- CIA. 2019.** The World Factbook. *Central Intelligence Agency*. [Online] 2019. <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ch.html>.
- CIA. 2019.** The World Factbook . *Centra Intelligence Agency*. [Online] 2019. <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/tu.html>.
- Conway, Edmund. 2013.** *Ekonomie, 50 myšlenek, které musíte znát*. Praha : Slovart, s. r. o. , 2013. 9788073917524.
- CZSO. 2019.** Evropský srovnávací program. *Český statistický úřad*. [Online] 2019. https://www.czso.cz/csu/czso/evropsky_srovnacni_program.
- ČSÚ. 2018.** Průměrný věk. *Století statistiky*. [Online] 2018. <https://www.stoletistatistiky.cz/prumerny-vek-obyvatel/>.
- de Onis, Mercedes, a další. 2019.** Prevalence thresholds for wasting, overweight and stunting in children under 5 years. *Public Health Nutrition*. [Online] 2019. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6390397/>.
- Dudwick, Nora. 2011.** *From farm to firm: rural-urban transition in developing countries*. Washington : World Bank, ISBN 08-213- 8640-9.
- Easterly, W. 2010.** *Břímě bílého muže*. Praha : Academia, 2010. 978-80-200-1776-5.
- Economics, Trading. 2019.** China GDP Annual growth Rate. *Trading Economics*. [Online] 2019. <https://tradingeconomics.com/china/gdp-growth-annual>.
- FAO. 2019.** About FAO. *Food and Agriculture Organization of the United Nations*. [Online] 2019. <http://www.fao.org/about/what-we-do/en/>.
- FAO. 2003.** FAO, Fome Zero and ZeroHunger. *Food and Agriculture Organization of the United Nation*. [Online] 2003. <http://www.fao.org/director-general/former-dg/dasilva/from-fomezero-to-zerohunger/en/>.
- FAO. 2019.** FAOSTAT; Brazil. *Food and Agriculatural Organization of UN*. [Online] 2019. <http://www.fao.org/faostat/en/#country/21>.

- FAO. 2019.** FAOSTAT; China. *Food and Agriculture Organization of the UN*. [Online] 2019. <http://www.fao.org/faostat/en/#country/351>.
- FAO. 2019.** FAOSTAT; Indonesia. *Food and Agriculture Organization of the UN*. [Online] 2019. <http://www.fao.org/faostat/en/#country/101>.
- FAO. 2019.** FAOSTAT; Mexico. *Food and Agriculture Organization of the UN*. [Online] 2019. <http://www.fao.org/faostat/en/#country/138>.
- FAO. 2019.** FAOSTAT; Russian Federation. *Food and Agriculture Organization of the UN*. [Online] 2019. <http://www.fao.org/faostat/en/#country/185>.
- FAO. 2019.** FAOSTAT; Turkey. *Food and Agriculture Organization of the UN*. [Online] 2019. <http://www.fao.org/faostat/en/#country/21>.
- FAO. 2014.** The rome declaration on Nutrition. *Food and Agriculture Organization of the United Nations*. [Online] 2014. <http://www.fao.org/resources/infographics/infographics-details/en/c/266118/>.
- Ferreiradean, Francisco, Jollifeespen, Mitchell a Prydz, Beer. 2015.** The international poverty line has just been raised to \$1.90 a day, but global poverty is basically unchanged. How is that even possible? *World Bank blogs*. [Online] 2015. <http://blogs.worldbank.org/developmenttalk/international-poverty-line-has-just-been-raised-190-day-global-poverty-basically-unchanged-how-even>.
- Foster, Greer a Thorbecke. 2010.** The Journal of economic Inequality. [Online] 2010. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10888-010-9136-1>. DOI 10.1007/s10888-010-9136-1.
- Fields, Gary. 1980.** *Poverty, Inequality, and Development*. Cambridge: Cambridge University Press, 1980. ISBN 9780511572173.
- GHI. 2019.** About: Global hunger Index. *Global Hunger Index*. [Online] 2019. <https://www.globalhungerindex.org/about.html>.
- GHI. 2019.** The challenge of hunger and the climate change. *Globalhungerindex.org*. [Online] 2019. (<https://www.globalhungerindex.org/pdf/en/2019/appendix-d.pdf>).
- The World Bank. 2008.** Indonesia at a glance. *Indonesia Development Indicators and Data*. [Online] World Bank, 2008. https://web.archive.org/web/20091229060526/http://devdata.worldbank.org/AAG/idn_aag.pdf.
- The World Bank. 2018.** *Piecing together the Poverty Puzzle*. Washington DC : WB, 2018. 978-1-4648-1330-6.
- Halaxa, Petr. 2000.** Zahraniční pomoc ve vztazích vyspělých a rozvojových zemí. [autor knihy] P. Jehlička, P. Tomeš a J. Daněk. *Stát, prostor, politika*. Praha : PřF UK, 2000.
- Hawksworth, John a Cookson, Gordon. 2008.** *The World in 2050, Beyond the BRICs*. místo neznámé : PriceWaterHouseCoopers, 2008.
- Hawksworth, John; Cookson, Gordon. 2008.** The World in 2050. [Online] 2008. https://www.pwc.com/la/en/publications/assets/world_2050_brics.pdf.
- Hernández, Mario. 2016.** Implementing the 2030 Agenda and the Sustainable Development Goals in Mexico. *Relaciones exterior*. [Online] 2016. <https://mision.sre.gob.mx/onu/images/discursos2016/BruchureODSeng2.pdf>.

- Chakravarty, Manas. 2013.** Did India's poverty decline miraculously between 2009 and 2011? *Livemint*. [Online] July 2013.
<https://www.livemint.com/Opinion/pQMG4WEe55BtKPhBvBFqJO/Did-poverty-fall-miraculously-between-200910-and-201112.html>.
- Chaparro, Oot a Sethuraman. 2014.** *Indonesia Nutrition Profile*. Washington DC : USAID, 2014. FHI-360/FANTA.
- China, UN. 2016.** Report on China's Implementation of the MDGs. *ISSUU*. [Online] 2016.
https://issuu.com/undp-china/docs/undp-ch-ssc-mdg2015_english.
- Churchouse, Stansberry. 2017.** Where to invest over the next 30 years. *Seekingalpha.com*. [Online] September 2017. <https://seekingalpha.com/article/4107075-this-is-where-you-need-to-invest-over-next-30-years>.
- IDA. 2020.** What is IDA? *www.ida.worldbank.org*. [Online] 2020.
<http://ida.worldbank.org/about/what-is-ida>.
- Iličeva, Komarovskij a Prorok. 2013.** *Rusko ve 21. století*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství A. Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-436-7.
- India, Bank of. 2013.** Reserve Bank of India: Number of Population below Poverty Line. *Government of India*. [Online] 2013. Table 162, Number and Percentage of Population Below Poverty Line.
- India, Today. 2014.** Three out of ten in India are poor. *Indiatoday.in*. [Online] 2014.
<https://www.indiatoday.in/india/north/story/rangarajan-panel-report-poverty-line-suresh-tendulkar-committee-199551-2014-07-07>.
- India, UNDP. 2015.** Eight Goals for 2015. *India UNDP*. [Online] 2015.
<https://www.in.undp.org/content/india/en/home/post-2015/mdgoverview.html>.
- Jeníček, V. a Foltýn, J. 2010.** *Globální problémy světa v ekonomických souvislostech*. Praha : C. H. Beck, 2010. 9788074003264.
- Kadiyala, Suneetha, Harris, Jody a Headey, Derek. 2014.** Agriculture and nutrition in India: mapping evidence to pathways. [Online] 2014.
<https://nyaspubs.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/nyas.12477>.
- Kašpar, Oldřich. 2000.** *Dějiny Mexika*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-269-3.
- Kavanagh, Michael. 2019.** Household food spending divides the world. *Financial Times*. [Online] Leden 2019. <https://www.ft.com/content/cdd62792-0e85-11e9-acdc-4d9976f1533b>.
- Klíma, Jan. 2003.** *Brazílie*. Praha : Libri, 2003. ISBN 80-7277-176-0.
- Krivosos, Ekaterina a Dawe, David. 2014.** Policy responses to high food prices in Latin America and the Caribbean. *FAO.ORG*. [Online] 2014. <http://www.fao.org/3/a-i3909e.pdf>.
- Kuo, Lily. 2019.** Can China recover from its disastrous one-child policy? *The Guardian*. [Online] 2019. <https://www.theguardian.com/world/2019/mar/02/china-population-control-two-child-policy>.
- Linder, Tomáš a Strnad, Michal. 2006.** Světová banka a vývoj jejích strategií v boji proti chudobě. [Online] 2006. <file:///C:/Users/User/Downloads/216-Article%20Text-416-1-10-20111107.pdf>.

- Lundine, John, Hadikusumah, Ratna a Sudrajat, Tata. 2015.** Indonesia's progress on the 2015 Millennium Development Goals. *Save Children*. [Online] 2015. https://everyone.savethechildren.net/sites/everyone.savethechildren.net/files/Indonesias%20Oprogress%20on%20the%202015_July2013.pdf.
- Maier, Karel a kol. 2012.** *Udržitelný rozvoj území*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2012.
- Marshall, Tim. 2018.** *V zajetí geografie*. místo neznámé : Rybka, 2018. 978-80-87950-49-4.
- Mezřický, Václav. 2005.** *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7367-003-8.
- MFA. 2017.** China's Progress Report. *China Daily*. [Online] 2017. [http://www.chinadaily.com.cn/specials/China'sProgressReport2\(CN\).pdf](http://www.chinadaily.com.cn/specials/China'sProgressReport2(CN).pdf).
- MFČR. 2018.** Skupina Světové banky. *Ministerstvo financí ČR*. [Online] 2018. <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-institute/skupina-svetove-banky-11654>.
- MoD. 2016.** Report on Turkey's Initial steps towards the implementation of the 2030 Agenda. *Ministry of Development*. [Online] 2016. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/107102030%20Agenda%20Turkey%20Report.pdf>.
- Moldan, Bedřich. 2016.** *Podmaněná planeta*. Praha : Karolinum, 2016. 978-80-246-1580-6.
- MZP. 2008.** Rámcová úmluva OSN o změně klimatu. *Ministerstvo životního prostředí*. [Online] 2008. https://www.mzp.cz/cz/ramcova_umluva_osn_zmena_klimatu.
- MZP . 2018.** Udržitelný rozvoj. *Ministerstvo životního prostředí*. [Online] 2018. https://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj.
- MZV. 2019.** Brazílie: základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled. *BusinessInfo.cz*. [Online] 2019. <https://www.businessinfo.cz/navody/brazilie-zakladni-charakteristika-teritoria-ekonomicky-prehled/>.
- MZV [1]. 2019.** Indonésie: Charakteristika teritoria, ekonomický přehled. *Businessinfo.cz*. [Online] 2019. <https://www.businessinfo.cz/navody/indonesie-zakladni-charakteristika-teritoria-ekonomicky-prehled/>.
- MZV [2]. 2019.** Mexiko: Souhrnná teiritální informace. *BusinessInfo.cz*. [Online] 2019. <https://www.businessinfo.cz/navody/mexiko-souhrnna-teritorialni-informace/>.
- MZV [3]. 2016.** Nárůst oficiální rozvojové pomoci. *Ministerstvo zahraničních věcí ČR*. [Online] 2016. https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/aktualne/narust_oficialni_rozvojove_pomoci_v_roce.html.
- MZV [4]. 2019.** Rusko: zahraniční obchod a investice. *BusinessInfo.cz*. [Online] 2019. <https://www.businessinfo.cz/navody/rusko-zahranicni-obchod-a-investice/>.
- MZV [5]. 2019.** Mexiko: Ekonomický přehled. *Business info*. [Online] 2019. <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/mexiko-zakladni-charakteristika-teritoria-19360.html>.

- MZV [6]. 2019.** Základní charakteristika teritoria Brazílie. *BusinessInfo.cz*. [Online] 2019. <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/brazilie-zakladni-charakteristika-teritoria-18906.html>.
- MZV [7]. 2019.** Charakteristika teritoria. *Business info*. [Online] 2019. <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/indie-zakladni-charakteristika-teritoria-18274.html#sec2>.
- Nadda, Vipin, Dadwal, Sumesh a Rahimi, Roya. 2017.** *Promotional Strategies and New Service Opportunities in Emerging Economies*. Hershey : IGI Global, 2017. ISBN 9781522522065.
- Nath, Anita. 2011.** India's Progress Toward Achieving MDGs. *US National library of Medicine*. [Online] 2011. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3180952/>.
- Nations, United. 2015.** *The Millennium development goals report*. New York : United Nations, 2015. ISBN 978-92-1-101320-7.
- Nelson, Megan. 2019.** U.S Food Expenditures at Home and Abroad. *Farm Bureau*. [Online] Listopad 2019. <https://www.fb.org/market-intel/u.s.-food-expenditures-at-home-and-abroad>.
- Nicolle, David. 2009.** *Konstantinopol 1453: Konec byzantské říše*. Praha : Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2881-0..
- Niti, Aayog. 2018.** SDG India Index. [Online] 2018. http://niti.gov.in/writereaddata/files/SDX_Index_India_21.12.2018.pdf.
- Noble, Simon-Peter. 2018.** Turkey: The 2001 financial Crisis. *Seeking alpha*. [Online] 2018. <https://seekingalpha.com/article/4212301-turkey-2001-financial-crisis>.
- OECD. 2019.** Poverty. *OECD Library*. [Online] 2019. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/8483c82f-en/index.html?itemId=/content/component/8483c82f-en>.
- OECD [1]. 2015.** Poverty rate. *data.oecd.org*. [Online] 2015. <https://data.oecd.org/inequality/poverty-rate.htm>.
- OPEC. 2019.** About: Organization of the Petroleum Exporting Countries. *Organization of the Petroleum Exporting Countries*. [Online] 2019. https://www.opec.org/opec_web/en/17.htm.
- OSN. 2015.** Konec Chudoby. *United Nations*. [Online] 2015. <https://www.osn.cz/sdg-1-vymytit-chudobu-ve-vsech-jejich-formach-vsude-na-svete/>.
- Paes-Sousa, Romulo, Ferdinanco, Regalia a Stampini, Marco. 2013.** *Conditions for Success in Implementing CCT programs*. místo neznámé : Inter-American Development Bank, 2013. IDB-PB-192.
- Paul, Delia. 2016.** China Releases National Plan to Implement SDGs. *SDG Knowledge Hub*. [Online] 2016. <https://sdg.iisd.org/news/china-releases-national-plan-to-implement-sdgs/>.
- Pereznieto, Paola. 2010.** The case of Mexico's 1995 peso crisis. [Online] 2010. [https://www.unicef.org/socialpolicy/files/Impact_of_Econ_Shocks_Mexico_and_Argentina\(3\).pdf](https://www.unicef.org/socialpolicy/files/Impact_of_Econ_Shocks_Mexico_and_Argentina(3).pdf).
- Ravallion, Martin. 2002.** Is India's economic growth leaving the poor behind? *EconPapers*. [Online] 2002. <https://econpapers.repec.org/paper/wbkwbrwps/2846.htm>.

- Ravallion, Martin** [2]. 2016. *The Economics of Poverty*. New York : Oxford University Press, 2016. 978-0-19-021276-6.
- Ravallion, Martin** [3]. 2009. Why don't we see poverty convergence? *EconPapers*. [Online] 2009. <https://econpapers.repec.org/paper/wbkwbrwps/4974.htm>.
- Reel, Monte**. 2007. In Amazonia, Defendin the Hidden Tribes. *Washingtonpost.com*. [Online] 2007. <https://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/07/07/AR2007070701312.html>.
- Rehorn, Liliana**. 2017. Mexico's oportunitades program. *Borgenproject.org*. [Online] 2017. <https://borgenproject.org/mexicos-oportunidades-program/> .
- Russia, UNDP**. 2010. National Human Development Report . *Millennium Development Goals in Russia*. [Online] 2010. http://hdr.undp.org/sites/default/files/russia_nhdr_2010_en.pdf.
- Sarwar, Moizza**. 2015. *National MDG implementation*. London : Overseas development Institute, 2015. 1759-2917.
- Scott, Andrew, Bohl, David a Hedden, Steve**. 2017. Sustainable development Goals report: Brazil 2030. *Frederick Pardee center for International Futures*. [Online] 2017. <https://pardee.du.edu/sites/default/files/BRAZILReportPardeeCenter%20%281%29.pdf>.
- Sebti, Bassam**. 2016. From billions to trillions. *Blogs World Bank*. [Online] 2016. <https://blogs.worldbank.org/voices/from-billions-to-trillions>.
- Shrimpton, R a Rokx, C**. 2013. The Double Burden of Malnutrition in Indonesia. [Online] Listopad 2013. <http://documents.worldbank.org/curated/en/955671468049836790/pdf/761920WP0P12640Box0379884B00PUBLIC0.pdf>. 76192-ID.
- Smith, Lisa a Haddad, Lawrence**. 2015. Reducing Child Undernutrition: Past Drivers and Priorities for the Post-MDG Era. *Sciencedirect.com*. [Online] 2015. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X14003726?via%3Dihub>.
- Stead, W. E a Stead, J. G**. 1998. *Management pro malou planetu*. Praha : G plus G, 1998. ISBN 80-86103-15-3.
- Suryadadi, Sumarto a Pritchett**. 2003. The Evolution of Poverty during the Crisis in Indonesia. *Media.neliti.com*. [Online] 2003. <https://media.neliti.com/media/publications/51078-EN-the-evolution-of-poverty-during-the-crisis-in-indonesia.pdf>.
- Suryahadi, Hadiwidjaja a Sumarto**. 2012. *Economic Growth and Poverty Reduction in Indonesia Before and After the Asian Financial Crisis*. Jakarta : Smeru Research Institute, 2012. ISBN: 978-979-3872-96-4.
- Švankmajer, Milan**. 2010. *Dějiny Ruska*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-026-5.
- Taylor, Jean Gelman**. 2003. *Indonesia*. London : Yale University Press, 2003. ISBN 0-300-10518-5.
- Todaro, Michael a Smith, Stephen**. 2015. *Economic Development*. New Jersey : Pearson, 2015. 0-13-340678-4.

- Tošovská, Eva, a další. 2010.** *Makroekonomické souvislosti ochrany životního prostředí.* Praha : C. H. Beck, 2010. 978-80-7400-308-0.
- Tožička, Tomáš a kol., a. 2016.** *Perspektivy rozvoje.* Praha : Ekumenická akademie, 2016. ISBN 978-80-87661-22-2.
- Tožička, Tomáš. 2009.** *Příliš vzdálené cíle.* Praha : Educon, 2009. 978-80-254-3279-2 .
- TurkStat. 2018.** Poverty. *Turkish Statistical Institute.* [Online] 2018.
<http://www.turkstat.gov.tr/PreHaberBultenleri.do;jsessionid=DxcpbGjGp7ZTC72n1Z359gTTS7RBDLffnPPdhQhbsNqJXhh5Zj2Z!-1952385072?id=27762>.
- UN. 2019.** A new mobilization begins to accelerate action for people and for planet. *The global goals for sustainable development.* [Online] 2019.
<https://www.globalgoals.org/news/a-new-mobilization-begins-to-accelerate-action-for>.
- UN [1]. 2018.** End poverty in all its forms everywhere. *Sustainable development goals.* [Online] 2018. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/poverty/>.
- UN [2]. 2005.** OSN: historie. *United Nations.* [Online] 2005.
<https://www.osn.cz/osn/historie/>.
- UN [3]. 2019.** Sustainable development goal 1. *Sustainable development goal.* [Online] 2019. <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg1>.
- UN [4]. 2019.** Sustainable development goal 2. *Sustainable development goals.* [Online] 2019. <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg2>.
- UN [5]. 2015.** Sustainable Development Goals. *sustainabledevelopment.un.org.* [Online] 2015. <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>.
- UN [6]. 2015.** *The Millenium Development Goals Report.* New York : United Nations, 2015. ISBN 978-92-1-101320-7.
- UN [7]. 2019.** Turkey's Sustainable Development Goals. *Sustainable Development.* [Online] 2019.
https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/23862Turkey_VNR_110719.pdf
- UN [8]. 2018.** Zero hunger. *Sustainable development goals.* [Online] 2018.
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/hunger/>.
- UN, WFP. 2019.** Zero Hunger. *World Food Programme.* [Online] 2019.
<https://www.wfp.org/zero-hunger>.
- UNDP. 2019.** Human Development Index. *United Nations Development Programme.* [Online] 2019. <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>.
- UNDP [1]. 2019.** Human Development Index. *United Nations Development Programme.* [Online] 2019. <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>.
- UNDP [2]. 2019.** *Human Development Report 2019.* New York : United Nations Development Programme, 2019. 978-92-1-126439-5.
- UNDP [3]. 2019.** *Illuminating Inequalities.* United States : Oxfor Poverty & Human Development Initiative, 2019.
- UNDP [4]. 2012.** Report on Implementin the Principles of SDG in the Russian Federation. *Sustainable development.* [Online] 2012.
<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/1043natrepeng.pdf>.

UNICEF. 2007. Eradicate extreme poverty and hunger. *Unicef, progress for children.* [Online] 2007. https://www.unicef.org/progressforchildren/2007n6/index_41505.htm.

UNICEF [1]. 2017. Roadmap of SDGs Indonesia. *Unicef.* [Online] 2017. <https://www.unicef.org/indonesia/media/1626/file/Roadmap%20of%20SDGs.pdf>.

Volek, Stanislav. 2002. Asijská krize a finanční kolaps v Rusku. *Peníze.cz.* [Online] 2002. <https://www.penize.cz/investice/15259-asijska-krize-19971998-a-financni-kolaps-v-rusku>.

Wasisto, Jati. 2019. Why fighting poverty remains challenging in Indonesia. *The Conversation.* [Online] 2019. <http://theconversation.com/its-okay-to-be-poor-why-fighting-poverty-remains-challenging-in-indonesia-121562>

World Bank. 2019. GINI Index. *The World bank.* [Online] 2019. <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI?locations=BR-CN-IN-ID-MX-RU-TR&start=2000>.

World Bank [1]. 2019. Population. *The World Bank.* [Online] 2019. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL>.

World Bank [2]. 2019. Urban population. *data.worldbank.org.* [Online] 2019. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS?locations=BR>.

WB. 2018. GDP constant 2010 USD. *data.worldbank.org.* [Online] 2018. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD>.

WB [1]. 2019. The World Bank in Brazil. *The World Bank.* [Online] 2019. <https://www.worldbank.org/en/country/brazil/overview#2>.

WB [2]. 2007. World Development Report. *World Bank.* [Online] 2007. <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/EXTRESEARCH/EXTWDRS/0,,contentMDK:23062361~pagePK:478093~piPK:477627~theSitePK:477624,00.html>.

Xiao, Yiping. 2018. How Far Has China's Urganization Gone? . *mdpi.com.* [Online] 2018. <file:///C:/Users/petrp/Downloads/sustainability-10-02953.pdf>.

Zhu, Xiaodong a Brandt, Loren. 2010. Accounting for China's growth. *Econstor.eu.* [Online] 2010. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/36128/1/62102094X.pdf>.

8 Přílohy

8.1 Seznam všech Cílů udržitelného rozvoje

1. Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě
2. Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství
3. Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku
4. Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny
5. Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek
6. Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení a udržitelné hospodaření s nimi
7. Zajistit přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny
8. Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny
9. Vybudovat odolnou infrastrukturu, podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace
10. Snížit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi
11. Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce
12. Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu
13. Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejích dopadů
14. Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje

15. Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity
16. Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních
17. Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování (OSN, 2015)

8.2 Konkrétní podcíle SDG 1 a 2

Cíl 1: Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě

- 1.1 Do roku 2030 odstranit extrémní chudobu pro všechny lidi na celém světě; extrémní chudoba je v současnosti definována jako život za méně než 1.25 dolaru na den
- 1.2 Do roku 2030 snížit alespoň o polovinu podíl mužů, žen a dětí všech věkových kategorií, kteří žijí v chudobě tak, jak je definována v národní legislativě
- 1.3 Zavést na úrovni států vhodné systémy sociální ochrany pro všechny včetně nejpotřebnějších, a do roku 2030 rozšířit jejich dosah na většinu chudých a ohrožených
- 1.4 Do roku 2030 zajistit, aby všichni muži a ženy, zejména chudí a zranitelní, měli stejná práva v přístupu k ekonomickým zdrojům i základním službám, na vlastnictví a možnost nakládat s půdou a stejná práva na další formy vlastnictví, dědictví, přístup k přírodním zdrojům, příslušným technologiím a finančním službám, jako například mikrofinancování
- 1.5 Do roku 2030 posílit odolnost chudých a zranitelných a zmírnit jejich zranitelnost před extrémními klimatickými jevy a jinými ekonomickými, sociálními a environmentálními otřesy a pohromami
- 1.A Zajistit výraznou mobilizaci prostředků z různých zdrojů, mimo jiné i dokonalejší rozvojovou spoluprací, a zajistit tak přiměřené a předvídatelné prostředky pro rozvojové země – zejména nejméně rozvinuté – na zavádění programů a politik na odstranění chudoby ve všech jejích formách
- 1.B Vytvořit výrazné politické strategie na národní, regionální i mezinárodní úrovni, založené na genderově citlivých rozvojových strategiích na podporu chudých, které povedou ke zrychlení investic do opatření na odstranění chudoby

Cíl 2: Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství

- 2.1 Do roku 2030 vymýtit hlad a zajistit přístup všem lidem, zejména chudým a ohroženým, včetně malých dětí, k bezpečné, výživné a dostačující stravě po celý rok
- 2.2 Do roku 2030 odstranit všechny formy podvýživy a do roku 2025 dosáhnout mezinárodně dohodnutých cílů ohledně zakrnění a hubnutí dětí mladších pěti let a vyřešit výživové potřeby dospívajících dívek, těhotných a kojících žen a starších osob
- 2.3 Do roku 2030 zdvojnásobit zemědělskou produktivitu a příjmy malých zemědělců – zejména žen, původních obyvatel, rodinných farmářů, pastevců a rybářů – pomocí zajištění bezpečného a rovného přístupu k půdě, dalším výrobním zdrojům (a vstupům), znalostem, finančním službám, trhům a vytvářením příležitostí k vytváření přidané hodnoty a přístupu k zaměstnání v nezemědělském sektoru
- 2.4 Do roku 2030 zajistit/zavést systémy udržitelné výroby potravin a (zavést) odolné zemědělské postupy, které zvýší produktivitu a výrobu a pomohou zachovat ekosystémy posilující schopnosti půdy přizpůsobit se klimatické změně, extrémnímu počasí, suchu, záplavám a dalším pohromám, a které postupně zlepší kvalitu půdy
- 2.5 Do roku 2020 zajistit zachování genetické rozmanitosti osiv, pěstovaných plodin, hospodářských a domácích zvířat a jejich divoce žijících příbuzných druhů, mimo jiné pomocí správně spravovaných a diverzifikovaných semenných a rostlinných bank na národní, regionální i mezinárodní úrovni a zajistit přístup ke spravedlivému sdílení přínosů z využívání genetických zdrojů a tradičních poznatků, v souladu s mezinárodními dohodami

- 2.a Zvýšit investice, mimo jiné i prostřednictvím posílené mezinárodní spolupráce, do venkovské infrastruktury, zemědělského výzkumu a nadstavbových služeb, vývoje technologií a genových bank zvířat a rostlin za účelem zlepšení zemědělských výrobních kapacit v rozvojových zemích, zejména v těch nejméně rozvinutých
- 2.b Napravit a předcházet obchodním omezením a pokřivením na světových zemědělských trzích, mimo jiné prostřednictvím souběžného odstranění všech forem dotací na vývoz a dalších opatření s obdobným účinkem, v souladu s mandátem rozvojového kola v Dauhá
- 2.c Přijmout opatření k zajištění řádného fungování trhu potravinářských komodit a jejich derivátů a usnadnit včasný přístup k informacím o trhu, včetně informací o potravinových rezervách, s cílem přispět k omezení extrémní volatility cen potravin

Zdroj: OSN.cz